ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

رەخنە لە "تێزەکانی ژنۆلۆژی" سەبارەت کێشەی ژن و سێکس و ئازادی

ئاسۆ کمال

کانونی دوەمی ٢٠١٨

ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

ڕەخنە لە "تێزەکانی ژنۆلۆژی" سەبارەت کێشەی ژن و سێکس و ئازادی

پێشەکی

ئۆجەلان لە کتێبی "ژنۆلۆژی"دا ،کە لە ساڵی ٢٠١٢ بڵاوکراوەتەوە لەلایەن "ئەکادیمیای ژن"ی پەکەکەوە،بیروبۆچونی خۆی سەبارەت بە "زانستی ژن" ، مۆدیلی بەرزی ژن ، سێکس و عەشق ، تایبەتمەندی ژنی کوردو کێشەی ژنانی پەکەکە باسکردوە.
ئێمەش لەڕێگەی ئەم نوسینەوە ڕەخنە لەو تێزو بیروڕایانەی ئۆجەلان دەگرین و لێکۆڵینەوە و سەلمێنراوە زانستیەکان سەبارەت بە مێژووی خێزان و موڵکایەتی و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو لە بواری ئابوری و کۆمەڵایەتیدا دەخەینەڕوو تاکو خوێنەر بتوانێ جیاوازیەکانی ژنۆلۆژی لەگەڵ ئەو زانستانەدا ببینێ.

ئامانج لەم "**ژنۆلۆژی**"یە بریتیە لە جیاکردنەوەی ژنان لە پیاوان. لەم پێناوەدا ژن دەکرێتە "ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری "[1]، بەڵام ژنان بۆ گەیشتن بەم پلەی خواوەندێتی و پاکیزەییە پێویستیان بە **"جڵەوکردنی فشاری سێکسی سەر زهنیەت"ی خۆیان و پێرەوکردنی "ژیانی راهیب و راهیبێتی"یە** .*[2]چونکە ژن وەک ڕەگەزێکی ئیلاهی کە جیایە لە ڕەگەزی پیاو ، **"پیاو کە سەرچاوەی شەڕ و دژی خۆشەویستیە"***[3]
.
هۆکاری دۆزینەوەی ئەم "زانستی" ژنناسیەش ئەوەیە کە"بابەتی ژن **بەڵایە** کە بەسەر ئۆجەلان و پەکەکەدا هاتوە"*[4]،و" زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"*[5].
هەربۆیە ئۆجەلان بۆ سەلماندنی ڕاستی و دروستی تێزەکانی ژنۆلۆژی بەرامبەر بە سێکس و ئازادی ژن ڕودەکاتە ستایشکردنی ئاین و ڕاهیب و ئیسلام و دەڵێ " **هەڵوێستی بەگومانی زۆربەی ئاینەکان بەرامبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەندی بەڕێخۆشکردن بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە**."[6]

[1] ل١٤٩ **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**
[2] ل١٩٤-هەمان سەرچاوە
[3] ل١١١ -هەمان سەرچاوە
[4] ل١٦٨-١٦٩ -هەمان سەرچاوە
[5] ل١٦٨-١٦٩ -هەمان سەرچاوە
[6] ل١٩٧- هەمان سەرچاوە

ئەم نوسینەمان دەچێتە سەر شیکردنەوەی کرۆکی ئەم تێگەیشتنەی ئۆجەلان لەسەر پەیوەندی نێوان ژن و پیاو وسێکس و ئازادی ژن،وە خاڵە هاوبەشەکانی ئەم فکر و کەلتورەی ژنۆلۆژی لەگەڵ باکگراوندی ژنۆفۆبیای خێڵەکی و ئیسلامی زاڵی نێوکۆمەڵگەی کوردستان و ڕۆژهەلاتی ناوەڕاست دەدۆزیتەوە.

ئێمە بۆ ئارگومێنتی تێزەکانی "**ژنۆلۆژی"**، دەچینە سەر ئەو بەڵگە وبنەما فکری و بیروباوەڕانەی ئۆجەلان لەم نوسینەدا خستونیەتە ڕوو ،وە ئەمانە شی دەکەینەوە؛ لەوانە:**"کروموسومی ژن لەهی پیاو زیاترە"*[7]. :" ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە" ،*[8] ،"ژن بەرهەم هێنەرە"و"پیاو داگیرکەرە"*[9]، "ژن وەک ناسنامە ژینگە پارێزە"*[10]. یەکەمین ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز" ،بوە *[11]. "پیاو سەرچاوەی شەڕە و دژی خۆشەویستیە"*[12]، پیاو هۆی نەمانی "ئابوری ڕاستەقینەیە. *[13] ، "لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا" *[14]. پیاو هۆکاری تێکچونی "سروشت" و زیادبونی دانیشتوان و سڕینەوەی بەهای خێڵ و گوند و دروست بونی سێکسی ٢٤ سەعاتەیە. ژیانی "ژنی ڕاهیب "ی شێوە کریستیانی تا کاتی گەیشتن بە شارستانی دیموکراتی مۆدێلی ئازادی ژنە، "شۆڕشی ژن لە ئیسلام لە میانەی پەیوەندی محمد بە خەدیجەوە" ڕویداوە.*[15] ،و ژنی کورد ڕەسەنایەتی مێژووی کوردایەتی و کلتوری گوند – خێڵی پاراستوە***[16]. بەگشتی ئەم تێزانە تێڕوانینی ئۆجەلان سەبارەت بە ژن و سیستەمی ئابوری و دەسەڵاتدارێتی و ئازادیە شەخسیەکان دەخاتەڕوو.

لەم نوسینەدا شیکارێکی ڕەخنەگرانەی ئەم "تێزانەی ژنۆلۆژی" دەکەین تاکو دەزگای فکری ئۆجەلان و "زانستی ژنناسی" یەکەی سەبارەت بە کێشە وئازادی ژن بناسێنین، و بزانین بۆچی ئۆجەلان مەسەلەی سەرەکی نیشاندانی "فریشتەی ژن" و "دڕندەی پیاو"ە؟ بۆچی وێڕای ئەوەی ژن ژێردەستەیە بەڵام ئازادی ژن لە لێسەندنەوەی مافی سێکس و خۆشەویستی و پێکهێنانی خێزاندایە؟ ئایا جیابونەوە لە پیاو و داپڕانی لە

---

[7] ل٦٤ **(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)**
[8] ل١٣٤ هەمان سەرچاوە
9 ل١٢٠ هەمان سەرچاوە
[10] ل ١٣٥ هەمان سەرچاوە
[11] ل ٢٧ هەمان سەرچاوە
[12] ل١١١ هەمان سەرچاوە
[13] ل٢٧ هەمان سەرچاوە
[14] ل ١٨ هەمان سەرچاوە
[15] ل ٤٥هەمان سەرچاوە
[16] ل١١٢هەمان سەرچاوە

کۆمەڵگە و ژیان لە ئەکادیمیا وپەرستگای "ڕاهیبەکانی ژنان" ی پەکەکەدا دەتوانێ لە کۆمەڵگەی کوردستاندا پیادەبکرێ و ئایا چۆن دەتوانرێ ئەمە بە نمونەی کۆمەڵگەی ژنانی ئازاد دابنرێ؟ شێوازی ژیان لە مۆدێلی"دیموکراسی شارستانی" کە پشتی بە گوند و خێڵ بەستوە، چ بەدیلێکی ئابوری و کۆمەڵایەتی دادەمەزرێنێ؟ ئایا زانستیبەڵێنی گەیشتنی ژن بە پلەی خواوەندی چۆن دەتوانێ "زانستێک" بێت ؟ لەم نوسینەدا ئامانجەکانی پشتی تێزەکانی ژنۆلۆژی و خودی تێزەکان لەسەر ڕەگەز و ئابوری و دین و سەرمایەداری لە چەند بەشدا باس دەکەین.

سەرەتا لە بەشی یەکەمدا لە سەر ئاستی پێویستی ئەم "ژنۆلۆژی"یە و هۆی هێنانەکایەی ئەم "زانستی ژنناسی"یە قسەدەکەین، پاشان لەبەشی دوەمدا باسی ئاستی زانستی بەشێک لەم تێزانە دەکەین. لەبەشی سێ یەمدا دێینە سەر تیۆری توندوتیژی لە پەیوەندی ژن و پیاودا. لە بەشی چوارەمدا تێزی دوو ئابوری، ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تاڵانکەر شیدەکەینەوە . لەبەشی پێنجەمدا لەسەر مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری قسەدەکەین. لە بەشی شەشەمدا ئارگومێنتی گرێی سێکس و عەشق لە دید و تەجروبەی ئۆجەلاندا دەکەین . لە بەشی حەوتەمدا لەسەر ئازادی ژنان دەدوێین و لە کۆتاییشدا ئەنجامگیریەکی گشتی لە نوسینەکە و بەشەکانی دەخەینەڕوو.

هاندانم بۆ نوسینی ئەم ووتارە دڵ سوتانمە بەو ژنانەی لە ڕیزەکانی پەکەکە و یەپەژەدا بەناوی ئازادی ژنەوە و کراونەتە پاکیزە و ڕاهیبەی ئەم "ژنۆلۆژی"ە، وە دەمانەوێ ڕێگایەک نیشان بدەین بۆ ڕزگاربون لەو دۆخەی "ژنۆلۆژی" دروستیکردوە، کە وەک ئۆجەلان خۆی دەڵێ " ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە" و " بەتەنیام هێشتونەتەوە"،وە وەک مەسیحیەت ماف و ئازادی سێکسی ژیانی ئەم ژنانە دەکاتە قوربانی بەهەشتی "ڕزگاری دیموکراسی شارستانی" پەکەکە .

هەروەها هەوڵی ڕۆشنکردنەوەی سەرابی ئەم**"ژنۆلۆژی"**یە دەدەین بۆ ئەو ژنانەی کە لە ژێر فشاری کلتوری پیاوسالاری دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد لە هەرێمی کوردستاندا بونەتە قوربانی و نمونەی "فریشە وپەری"گەریلا و شەڕڤانی پەکەکە بە ڕۆڵ مۆدێلی ڕزگاری خۆیان دەزانن.

سەرەڕای ئەمانەش، ئێستا ئەم "ژنۆلۆژی"یە کراوەتە پرۆگرامی خویندن لە کانتۆنەکانی ڕۆژئاوای کوردستانی سوریادا ،کە خەریکن نەوەیەک بەم فکر و بۆچونە نازانستی و دواکەوتوانەیە باردەهێنن.[17]

ئەم نوسینە دەیەوێ کێشەی فکر و کلتوری ناسیونالیزمی کورد لەگەڵ ژن و ئازادی ژن بخاتەڕوو و نیشانی بدا کە چۆن لەسایەی زاڵبونی ئەم بزوتنەوەیە لەکۆمەڵگەی کوردستاندا ، سەرەڕای خەبات و قوربانیدانیانی ژنان، سەرەڕای دەوری گرنگیان لە تێکشکاندنی سەربازی داعش و لەوەش گرنگتر تێکشکانی جەوی ئیسلامی دژ بەژن ، چۆن هێشتا ژنان لە قاڵبی فکر و کەلتوری ژنۆفۆبیا و لەسایەی نۆرمی کۆمەڵایەتی دواکەوتوی پیاوسالاری و خێڵایەتی و سیستەمی ژێدەستەیی و بێ مافی سەرمایەداریدا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا دەمێننەوە؟ ژنۆلۆژی وەک نمونەیەکی ئەم فکر و کەلتورە ناسیونالیستیەیە دەهێنێتەوە کە ئامانجی سڕینەوەی مافە سەرەتاییەکانی ژنان لە سێکس و ئازادی شەخسی و بەشداربون و چالاکبون لە کۆمەڵگە و بەرهەمهێناندا.

هاوکات ئەم باسە ئاماژە بە بەرهەمی زانستی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژن و پیاو دەکا سەبارەت بە ئازادی و دەوری ژنان لە کۆمەڵگەدا و لە دنیایەکی باشتردا، کە بەدیلی ئەم**"ژنۆلۆژی"**یە. ئامانجم لە دوبارە خستنەوەڕووی ئەم زانستەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی ئاشناکردنی خوێنەرە بەو دەستکەوتانەی تا ئێستا لەم بوارەدا بەدەست هاتوە، و لەڕیگەیانەوە دەتوانین ئەو تیڕوانینە نازانستیانەی ئۆجەلانمان سەبارەت بە ژن و سێکس و خۆشەوسیتی و خێزان بە ئاسانی پێ نیشان بدەن.

لەمەش گرنگتر ئەم نوسینە هەوڵدەدات خوێنەر بە بنەماکانی ستەم لەسەر ژنان و شێواز و پێکهاتەی سیستەمی کۆمەڵایەتی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو لە سیستەمی موڵکایەتی تایبەت و سەرمایەداریدا ئاشنابکات و تیڕوانینی زانستی و شۆڕشگێڕانە سەبارەت بە مافەکانی ژنان لە سێکس و عەشق و هاوسەرگیری و ئازادیدا بخاتەڕوو.

[17] http://www.kurdistansecular.com/ku/?p=1948- **ئاسۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن**

بەشی یەکەم

بۆچی **"ژنۆلۆژی"؟**

نوسەر هۆکاری ڕاستەقینەی داهێنانی "ژنۆلۆژی" دەگەڕێنێتەوە بۆ کێشەی ژنان لەناو ڕیزەکانی پەکەکەدا، لەم بارەوە دەڵێ"بابەتی ژن دەستی پێکرد.تامۆخی ئێسقان هەستم بەو **بەڵایە** کردبوو کە لە ڕێگای ژنەوە بەسەر من و بزوتنەوەکەماندا کەڵەکە ببوو..زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"*[18].

دیارە کێشەی بەشداری ژنان و ئازادی ژنان **"بەڵایەکە"** کە بەرۆکی بە سەرجەم بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی لە کۆمەڵگەی مۆدێرنی کوردستاندا گرتوە. پەکەکەش ،وەک بەشێک لەو بزوتنەوەیە ناسیونالیستیە کە لە ژێرکاریگەری و لەهەناوی چەپی کۆمەڵگەی مۆدێرنی تورکیاوە هاتۆتەدەرێ، توشی ناکۆکیەکی گەورەترە لە مەسەلەی ژناندا . ناکۆکی ئەوەی، لەلایەک ژنان بەشداریەکی فراوانیان لەم بزوتنەوەیەدا هەیە، ولەلایەکی ترەوە ناسیونالیزمی کورد لە پەکەکەدا **کێشەی** ڕیشەیی لەگەڵ **ئازادی ژندا** هەیە. **"تێزەکانی ئۆجەلان"** خستنەڕووی باوەڕە ناسیونالیستیەکانی پەکەکەیە سەبارەت بە مۆدێلی ژنی گەریلا و شەڕڤان وچۆنیەتی ڕوبەڕوبونەوەی کێشەی ژن لە کوردستان و لەناو ڕیزەکانی پەکەکەدا. ئۆجەلان داهێنانی لەم باوەڕە ناسیونالیستیانەدا کردوە بەوەی ئەم **"بەڵای ژن و کێشەی ئازادی ژن"** ی لە ژێر ناوی دۆزینەوەی زانستی تازەی **" ژنناسی"** خستۆتەڕوو.

"**ژنۆلۆژی"** لەسەر دایکسالاری و خێزان و سێکس و دین و خێڵ و مێژووی کورد وسەرمایەداری "تێز و تێۆری" تازە دادەهێنێ تا بیسەلمێنێ کە جیاکردنەوەی ژن و پیاو بۆ **"ئازادی ژنان"** پێویستە! ،و بەم کارەش خۆی و بزوتنەوە ناسیونالیستیە چەکدارەکەی لەکۆڵ **بەڵای ئازادی ژن** کردۆتەوە!

بەڵام ئاشکرایە ئەم تێگەیشتنەی ژن و ئازادی ژن وەک "بەڵا" سەیر دەکا تەنیا بە قەدەغەکردنی سێکس لە ئۆردوگاکانی پەکەکەدا کێشەکەی تەواو نابێ. ئەم تێگەیشتنە بەهەمان پێوەر سبەینێ سێکس و ئازادی ژنیش لە کۆمەڵگەی کوردستاندا بە "ترس" بۆ سەر دەسەڵاتی " دیموکراتی شارستانی" پەکەکە دەزانێ و بەهەمان

[18] ل١٦٨-١٦٩**(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)**

پێوەر و یاسای ژنۆلۆژی ماف و ئازادیەکانی ژن قەدەغەدەکا و هەمان یاسای ڕاهیبێتی و ئیسلام بۆ ئازادی سێکسی ژنان دادەنێ. ئەم تێگەیشتنە لەژن و سێکس و ئازادی ژن وەک "بەڵا" و "ترس" هەمان کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلامیە کە لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ماف و ئازادی و یاسا و پەروەردەی بەم ئیدیۆلۆژیە دژی ژن لە قاڵب داوە. " لەشارستانی ئیسلامیدا، ژن بونەوەرێکی چالاکی سێکسیە کە "ترس" لەسەر کۆمەڵگەی شارستانی دادەنێ."*[19]

ئەگەر نا ئۆجەلانیش دەیتوانی ،وەک خۆی دەڵێ ڕێگای گیڤارای بگرتایەتەبەر لەکاتی " زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەیاندا "، وەک **" گیڤارا کاتێک ژنان بەشداری ڕیزەکانیان دەکەن تێرکردنی سێکسی ڕەت نەکردۆتەوە،وەک پێویستیەکی ناچاری پەسەندی کردوە."***[20]. بەڵام ئاشکرایە کە ئەم "**تێرکردنی سێکسی"** یە لای ئۆجەلان و بزوتنەوەی ناسیونالسیتی کوردی چەکدار بەقەولی خۆی **"بەڵایەکە"** و **" کێشەی ئازادی ژن"** ی لە ڕیزەکانی پەکەکەدا دروستکردوە. هەربۆیە ڕێگەچارەکەشی لە کوردستان جیاوازە لە بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەکەی گیڤارا لە کوبا.

ڕێگا چارەی ئۆجەلان بریتیە لە جیاکردنەوەی ژن و پیاو و قەدەغەکردنی "**تێرکردنی سێکسی"** لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەیدا. ئەم بڕیارە سیاسیە کە شێوەی ژیانی هەزاران ژن و پیاو لە پەکەکەدا دیاری دەکا، ئۆجەلان ناچاردەکا بە دۆزینەوەی **"تێز و زانست"** بۆی.

لێرەوە لە فکر و تێروانینی نوسەردا ژنانی کوردستان پێویستیان بە "**ژنۆلۆژی"** یەکە، تا پاساوی ئەم جیاکردنەوەی ژن و پیاو بکا. تیۆری و یاسایەک و "زانستێک"کە بیسەلمێنێ ژنی کورد پێویستە وەک **"ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری"**[21] لە ڕیزەکانی ئەم بزوتنەوە چەکداریەدا بپارێزرێ لە پیاوی کوردی**" لە خۆشەویستی دور، دڵڕەق و بێرەوشت، لەهێزی عەشق بێبەش."** *[22].

ئۆجەلان پێویستی بەوەیە کە بەرگێکی زانستی بکاتە بەری ئەم تێزی **جیاوازیە ئەزەلیە ڕەگەزیەی ژن و پیاو .** لەم پێناوەشدا تێزەکانی جیاوازی ژن و پیاو لە **"کرۆمۆسۆم و ئابوری و خێزان و عەشق"**دا دادەهێنێ.

---

[19] **فاطمة المرنیسی – ماوراء الحجاب**
[20] **(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)** ل١٧٠
[21] هەمان سەرچاوە ل١٤٩
[22] هەمان سەرچاوە ل١١١

هەرچۆن پێغەمبەرەکان بۆ ڕازیکردنی نەتەوەکانی خۆیان بەڵگەی پەیامەکانی خواکانیان بۆ تایبەتمەندی و باڵابونی قەومەکەی خۆیان گەڕاندۆتەوە، ئۆجەلانیش لە ژنۆلۆژیەکەیدا ژنی کوردی هەڵبژاردوە کە خاوەنی ئەم پەیامە مەزنەی "ژنۆلۆژی" بێت، چونکە **"تایبەتمەندی ژنی کورد" ئەوەیە کە، ئەو بەردەوامی "ژنەخوداوەندی شاخ"ی زاگرۆسە.*[23]** "هەربۆیە زیندوترین و چالاکترین هێزی کۆمەڵگەی دیموکراسییانەن" *[24] لەدنیای ئەمڕۆدا. بەم هۆیەوە کە ژنی کورد ئەمڕۆ **"پێشەنگیایەتی ژنان بۆ سەرتاسەری جیهان"** *[25] دەکا .
تەنانەت ئەو ڕایدەگەیەنێ کە ئەم "ژنۆلۆژی"یە دەبێ فێمێنیزمی سیستەمی ڕۆژئاوایی تپەڕێنێ و ئەم تێزی **قەدەغەکردنی تێرکردنی سێکسی یە** جێبەجێ بکات تا دەگات بە **"دیموکراتیزەبونی ژنان**"!!!*[26] ، کە جگە لە ئۆجەلان کەس نازانێ ئەم وشەی**"دیموکراتیزەبونی ژنان**"مانای چیە؟

نوسەر بەدیلی فێمێنیزمی سیستەمی ڕۆژئاوایی بە **"دیموکراتیزەبونی ژنان**" دادەنێت، کە ئەمەش بریتیە لەوەی ژنی کورد سەرکەوتوبێت لە **"جڵەوکردنی فشاری سێکسی سەر زهنیەت" و پێڕەوکردنی "ژیانی راهیب و راهیبێتی"** *[27] و **"بەرگەی ژیانێکی تەنیایی مەزن بگرێت"** *[28]، تا گەیشتن بە بونیاتنانی **"نەتەوەی دیموکرات"**!!واتە ڕزگاری نیشتمانی کوردستان دەبێ ئۆجەلان و بزوتنەوەکەی لە **"بەڵای ژن و کێشەی ئازادی ژن"** بپارێزرێ و دوربخرێتەوە. ئەمە کورتەی ئامانجی **"ژنۆلۆژی"یە.**

ئۆجەلان ژن دەکاتە بەرزدەکاتەوە بۆ ئاسمان بۆ پلەی خواوەند تاکو مافەکانی وەک مرۆڤ لەسەر زەوی لێ بسەنێتەوە و خۆی و بزوتنەوە چەکدارەکەی لەدەست بەڵای کێشەی ژن و سێکس و ئازادی ژن ڕزگاری بێت!

ئەم تێزانە تەنیا لە نێو ئەم کتێبە و تیۆردا نامێنێتەوە و لە ڕاستیدا ئەم تیۆریانە ڕوداوی ژیانی واقیعی ئەو ئینسانانەن کە لەنێو پەکەکەدا ئەم تێزانەیان بەسەردا پراتیک کراوە. هەربۆیە ئەم نوسینە دەرگایەک لەسەر پراتیکی ئۆجەلان و بزوتنەوەکەی دەکاتەوە تا ڕوخساری ڕاستەقینەی ناوەوەی ئەو ڕوداوانە بزانین کە لەم ژنۆلۆژیەدا

---

[23] ل١١٧- **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**
[24] ل١١٢-هەمان سەرچاوە
[25] ل١١٢-هەمان سەرچاوە
[26] ل٩٨ -هەمان سەرچاوە
[27] ل١٩٤ - هەمان سەرچاوە
[28] ل١٩٨-هەمان سەرچاوە

به ناڕۆشنی یان نیوه ناچڵ باسیکراوه، وه‌ک "**به‌ کوشتن سزادانی هه‌ندێک له‌ ژنان** له‌سه‌رووی هه‌موشیانه‌وه عائیشه ئاقارسووی خه‌ڵکی پازارجک، سایمه ئاشکن ی خه‌ڵکی دێرسیم و ئایتانی خه‌ڵکی نوسه‌یبین و **په‌سه‌ندکردنی ئه‌و سزایانه‌ش** ڕۆڵیان له‌م هه‌نگاوه‌م هه‌بوو." *[29] یان که‌یسی هاوسه‌ری پێشوی ئۆجه‌لان که‌وه‌ک تارماییه‌ک به‌سه‌ر ئه‌م "ژنۆلۆژی"یه‌وه نوسه‌ر له‌ده‌ستی هاوارده‌کا و ده‌ڵێ "به‌ڵا بێ ئامانه‌که‌ی سه‌رم **که‌سیره** .. **کوشتنی** ڕاست نه‌بوو". *[30]ئه‌م ژنه‌ی پێشوی نوسه‌ر ئێستا له‌ سوید له‌ ژێر پارێزگاری پۆلیسدایه. یاخود که‌یسی عوسمانی برای ئۆجه‌لان، که نوسه‌ری "ژنۆلۆژی" ده‌ڵێ " ئاگاداری کرۆکی ئه‌و هاوسه‌رێتیه نیم که عوسمان له‌گه‌ڵ ئه‌م ژنه ئێرانییه پێشیخستوه. ده‌شێ واتای سیاسی هه‌بێت، و له‌وانه‌یه **هاوسه‌رێتی ئاره‌زویه‌کی هه‌رزانیش بێت**. به‌ڵام کاتێک **وه‌ک پێداویستیه‌کی ژیانی هاوچه‌رخ ئه‌مه له‌ناو بنکه بڵاوبکاته‌وه مه‌یلێکی زۆر مه‌ترسیداره."***[31] .

دوای ئه‌م که‌یسانه ئۆجه‌لان ڕایده‌گه‌یه‌نێ که؛"**ئه‌وانه‌ی ئاره‌زویان له‌ ئه‌شقه ئه‌گه‌ر تاکو ئێستا له‌ به‌های ئه‌م هه‌وڵ و کۆششه‌م تێنه‌گه‌یشتون یان کوێرن، یان فه‌ساد و یاخود ساخته‌کار و خیانه‌تکارن**"*[32] .

لێره‌دا ئاشکرایه که ئۆجه‌لان ژنۆلۆژی کردۆته بڕیاری سیاسی هێزێکی چه‌کدار که مه‌جالی وتوێژ و لێکوڵینه‌وه و ڕه‌خنه لێگرتنی نیه . هه‌رکه‌سێک "له‌ به‌های ئه‌م هه‌وڵ و کۆششه‌ی "ژنۆلۆژی" تێنه‌گه‌یشتون یان کوێرن، یان فه‌ساد و یاخود ساخته‌کار و خیانه‌تکارن!. بێگومانیش سزاکانی کوێر ، فه‌ساد ، ساخته‌کار و خیانه‌تکار به‌هێزی چه‌ک ده‌سه‌پێنێ .ئه‌مانه نمونه‌ی جێبه‌جێکردنی **ژنۆلۆژی** و پێوه‌ری ڕاسته‌قینه‌ی ئازادی له‌م **"زانستی ژنناسی"**یه‌دان!

بێگومان کاریگه‌ری ئه‌م "ژنۆلۆژی"یه له‌ سنوری ئۆردوگاکانی په‌که‌که تێده‌په‌ڕێ و ئێستا له‌ ڕۆژئاوا ، له‌ کوردستانی سوریادا کراوه‌ته پرۆگرامی خوێندنی قوتابخانه‌کان*[33] و له‌ هه‌رێمی کوردستانیش له‌لایه‌ن ته‌ڤگه‌ری ئازادی په‌که‌که‌وه پێشنیارکراوه که بکرێته پرۆگرامی خوێندن*[34]و ده‌یانه‌وێ منداڵان و کۆمه‌ڵگه به‌م تێزانه‌ی "ژنۆلۆژی" سه‌باره‌ت به ژن و مافه‌کانی په‌روه‌رده بکه‌ن. هاوکات له‌ڕێگای میدیاوه له‌ کوردستان نمونه‌ی ژنی "ڕاهیب"ی په‌که‌که کراوه‌ته ڕۆڵ مۆدێلی ئازادی

[29] **(ئۆجه‌لان – ژنۆلۆژی)** ل١٦٨
[30] هه‌مان سه‌رچاوه-ل١٦٩
[31] هه‌مان سه‌رچاوه-ل١٥٨
[32] هه‌مان سه‌رچاوه-ل١٥٣
[33] http://jamekurdi.com//news/ژنۆلۆژی-له‌-خوێندنگاکانی-عه‌فرین-ده‌خوێندرێت.html-
[34] http://www.kurdistansecular.com/ku/?p=1948

ئەو ژنانەی لە ژێر باری ستەمی پیاوسالاری دەسەڵاتدارانی ناسیونال- عەشیرەتی کورددا چارەکە سەدەیەکە کراونەتە قوربانی ناموس پەرستی . لەکاتێکدا ژنان و بزوتنەوەی یەکسانیخوازی فشارێکی بەردەوامی لەسەر دەسەڵاتدارانی ناسیونالیزمی کورد داناوە و بەرگری لە ماف و ئازادیەکانی ژنان کردوە دژ بە یاسا وفەرهەنگی خێڵایەتی و دواکەوتوانەی ئەم بزوتنەوە چەکدارە ناسیونالیستیە.

ئەم تێزانەی ژنۆلۆژی هەمان ڕەوەندی گەڕانەوەی بەرەو دوای کەلتور و فکر و ئاستی چاوەڕوانیەکانی ژنان وکۆمەڵگەیە بۆ هەمان فکر و کەلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلامی کە بزوتنەوە بورژوازیەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کردویانەتە بەرنامەی سیاسیان تا وەڵامی ئەو بنبەست و قەیرانە ئابوریەی پێبدەنەوە کە پیویستی بەناردنە ماڵەوەی ژنان و هێرشە سیاسی و یاسایی و فکریەکانە بۆسەر مافەکانی ژنان و ئازادی و یەکسانی لە کۆمەڵگەدا.

ژنۆلۆژی فکر و میتۆد و سیاسەتی بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کوردی باڵادەستە سەبارەت بە کێشەی ژن لە کوردستاندا،هەربۆیە گرنگە کە "ژنۆلۆژی" لەسەر بنەمای تێزەکانی خۆی بناسێنیین و ڕەخنەیان لێ بگرین و پەیام و ئاکامەکانی لەسەر فکر و کەلتوری کۆمەڵگە بخەینەڕوو.هاوکات جیاوازی ئەم تێزانە لەگەڵ بیروڕاو و داخوازیەکانی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان نیشان بدەین و تیڕوانینی زانستی و شۆڕشگێڕانەی ئازادی ژن وەک بەدیلی ئەم تێزانەی "ژنۆلۆژی" بخەینە بەردەم خوێنەر.

بەشی دووەم

چ زانستێک لە "ژنۆلۆژی"دا هەیە؟

نوسەری ئەم کتێبەی "ژنۆلۆژی" دەیەوێ نیشانی بدا کە ئەو باسی ژنی تا ئاستی زانستێک بردوە کە پێشتر کەس بەلایدا نەچوە.ئەو دەڵێت"کارەکتەری پیاوی بالادەستی کۆمەلگا،تاوەکو ڕۆژگاری ئەمڕۆمان تەنانەت دەرفەتی ئەوەی نەداوە هەلسەنگاندنێکی زانستیانە سەبارەت بە دیاردەی ژن بکرێت"*[35]

سەرەتا نازانین مەبەستی نوسەر لە **"دیاردەی ژن"** چیە؟ ئایا کێشەی ستەمە لەسەر ژنان و باسی چۆنیەتی پەیدابونێتی؟ یاخود باسی دەوری ژنە لە کۆمەڵگە و ئابوریدا؟ یان **"بەڵای ژن و کێشەی ئازادی ژن"** ە لە پەکەکەدا، تێکەڵوپێکەڵی زەینی نوسەر لەسەر دەوری ژن لە ڕابردو و ئێستادا لە ئابوری و خێزان و دەوری ئاین و تایبەتمەندی ژنی کورد و خولانەوە لە چەندبارەکردنەوەی "تایبەتمەندی خێرخوازی" ژن و شەڕخوازی پیاو وا لە خوێنەر دەکا، هیچ میتۆد و "هەڵسەنگاندێکی زانستی" لەم نوسینەدا نەدۆزێتەوە ولە ٢٠٠ لاپەرە نوسیندا نازانین ئەم **"زانستە تازەیەی ژنناسی"**چ شتێکی دۆزیوەتەوە؟

کێشە لەگەڵ نوسینی لەم بابەتەدا لەسەرەتاوە ئەوەیە کە، نازانین چ میتۆدێکی زانستی لە لێکۆلینەوەی "دیاردەی ژن" بەکارهێنراوە ؟ ئایا نوسەر وەک شوێنەوارناسێک، میتۆدی خوێندنەوەی نوسینە کۆنەکانی سۆمەری و بابلی و ئاشوریەکانی لە تاقیگەیەکدا ساغکردۆتەوە تا "تێزە زانستیە" تازەکەی، کە سەبارەت بە پێویستی جیاکردنەوەی ژن لەپیاو و قەدەغەکردنی سێکس لە ژنانە، بسەلمێنێ؟ یاخود لەسەر بنەمای زانستی لێکۆڵینەوەی مەیدانی لەگەڵ هۆز و خێڵە بەربەریەکان وەک لویس مۆرگان بنەما زانستیەکانی پەرەسەندنی خێزان و عەشیرەتی دۆزیوەتەوە؟ یان بە میتۆدی زانستی بەراوردکاری مێژووی کۆن و نوێی زاناکانی بواری کۆمەڵناسی و ئابوری ناسی "هەڵسەنگاندنی زانستی" نوێی هێناوەتە ئاراوە ؟

لەم کتێبەدا ئۆجەلان هیچ کام لەم ڕێبازانە یاخود سەرچاوە زانستیانەی مێژووی دروستبونی ئینسان و خێزان و مولکایەتی ئاماژە پێ نەداوە ،کە لە سەدەی نۆزدەوە لەسەر دەستی مۆرگان وباخۆفن وکۆڤالیڤیسکی ومارکس و ئەنگلس تا سەدان

[35] **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)** - ل٩٨

لێکۆڵەرەوەی تر لەزانکۆ و دامەزراوە و تاقیگەکاندا خراوەتەڕوو ،تابزانین دۆزینەوەکەی ئۆجالان درێژەی چ کارێکی زانستیە کە ئەو پشتی پێ بەستوە؟

بەڵام بەو قسەیەی پێشەوەی نوسەردا دەردەکەوێ کە ئەو پێویستی بەزانستی مرۆڤایەتی نیە، چونکە هەموی زانستی "کارەکتەری پیاوی بالادەستی کۆمەڵگا"یە و ئەو یەکەم پیاوێکە لەسەر "دیاردەی ژن" هەڵسەنگاندنی زانستی کردوە!. هەر بۆیە بەدڵنیاییەوە دەڵێ"باوەڕناکەم یەکێکی دیکە وەکو من هەبێ پەیوەندی سەربازی، سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی لەتەوەری ژندا شیکردبێتەوە." *[36]. باشە گریمان ئەم قسەیە ڕاستە بەڵام ئۆجەلان دەبێ نیشانمان بدا ئەم دۆزینەوە زانستیە پشتی بەچ لێکۆڵینەوە و بەدواداچون و ڕاستیەک بەستوە کە دەتوانێ ئەو هەموو بەڵگە زانستیانەی ئەو توێژەرانەی سەرەوە ڕەت بکاتەوە کە بەدەیان ساڵ بە ژیان لە نێو خێڵەکانی ئەمریکا و ئوسترالیا و بە لێکۆڵینەوە لە نوسین و پاشماوەکانی یۆنانی و جەرمەنەکان و سۆمەری و بابلیەکان سەلماندویانە. ناوی زانست ناتوانرێ لەهەر بیرۆکە و بیروبۆچونێک بنرێت ئەگەر لە ڕێگەی بەڵگە وتاقیکردنەوە وبەراوردکاری و توێژینەوە و سەلماندنەوە نەخرابێتەڕوو. تەنیا بواری تاقیکردنەوەکانی نوسەر ئۆردوگاکانی پەکەکە یە ، کە تیایدا کێشەی ژن سەریهەڵداوە و پەنای بردۆتە بەر شیوازی جۆراوجۆر بۆ چارەسەری پەیوەندی ژن و پیاو لەو ڕێکخراوەدا و لە کۆتاییدا بەم "تێزانەی ژنناسی" گەیشتوە.

هەربۆیە "ژنۆلۆژی" ئۆجالان ،سەرەڕای ئیدعای خۆی کە بەزانستی دادەنێ، لە ڕاستیدا لە بۆچونێکی شەخسی نەترازاوە و هیچ میتۆد و هیچ سەلماندنێکی زانستی تێدانیە و کێشە و ڕوداوەکانیشی لە کۆمەڵگەدا نین بەڵکو لە سەربازگەکانی پەکەکەدا یە، کە کۆمەڵگە ناتوانرێ بخرێتە قاڵبی سەربازگەیەکی گەورەوە تا ئەم تێزانەی بەسەردا بسەپێنرێ. لێرەوە دەبێت وەک بۆچونی شەخسی مامەڵەی لەگەڵ بکەین و بە بەراوردکردنی لەگەڵ زانستێک کە لەم بوارەدا هەیە بزانین چەندە یەکدەگرێتەوە، یاخود دوور لە زانستە و درێژەپێدانی بۆچونە نازانستی و خورافیەکانە.

لێرەدا چەند نمونەیەک لەو داهێنانە زانستیانەی ئۆجەلان لەسەر "دیاردەی ژن" دەهێنینەوە، تا بزانین ئایا ئەم کتێبە هیچ بەهایەکی زانستی هەیە؟

---

[36] **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)** ل١٦٤

١- لەزانستی ناسینی مرۆڤ و بایۆلۆجیدا ئۆجەلان دەڵێ:**"کروموسومی ژن لەهی پیاو زیاترە"** *[37]، زانست دەڵێ " کروموسومی ژن و پیاو یەکسانە و هەرکامەیان ٤٦ کرۆمۆسۆمیان هەیە.ژن و پیاو ٢٣ جوت کرۆمۆسۆمیان هەیە،کە ٢٢ جوتیان وەک یەک وایە وپێی دەوترێ ئاوتۆسۆم و ٢٣یەمین جوتیان جیاوازە لەیەکتر کە سێکس کرۆمۆسۆمە.ژن دوو ئێکسX کرۆمۆسۆمی هەیە و پیاو کرۆمۆسۆمێکی ئێکسX و کرۆمۆسۆمێکی وای Yهەیە"*[38]. هەروەک لەم نەخشەیەدا دەیبینین:

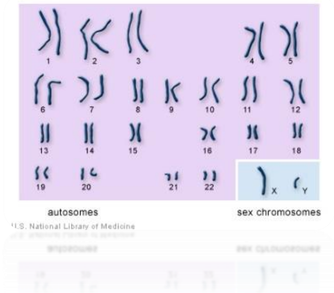

٢- لە زانستی ئابوریشدا ئۆجەلان ئەم تێزانە بەداهێنان ناودەبا **:" ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە"** *[39] **"لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا"** *[40].

ئابوری پیشەی ژنە، مانای چیە؟

ئابوری چالاکیەکی مرۆڤە جا چ ژن بێت یان پیاو نەک تایبەتمەندی تەنیا رەگەزی ژن بێت. ئەوە سیستەمی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردنە کە دیاری دەکا ئینسانەکان چ جێگایەکیان لە ئابوریدا هەیە، نەک ڕەگەزی مرۆڤ دیاری بکا کە ئابوری پیشە و چالاکی ژنە یان پیاوە.

لای ئۆجەلان "ڕۆڵ بینینی **ژن لە سەنتەری ئابوریدا** خاسیەتێکە دەرکی پێدەکرێت. چونکە **منداڵی دەبێت و بەخێوی دەکات**."ل ١٨. ئایا سەنتەری ئابوری بریتیە لە منداڵ بوون و بەخێوکردنی؟ ئەمە یاساکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردنی ئابوریە؟ ئادەم سمیث و ریکاردۆ و مارکس لە کوێی ئەم زانستە تازەیەدان؟ بەداخەوە ئەوان ئاگاداری ئەوە نەبون کە ئابوری کۆمەڵگە ئەوەندە سادەیە و پیویستی بەو هەوڵە تیۆری و پشکینانەی ئەوان نەبوو، مەسەلەکە تەنیا دروستکردنی مناڵ و بەخێوکردنێتی! بەپێی ئەم تیۆریەی "ژنۆلۆژی"بێت هەموو مێینەی ئاژەڵەکانیش لەبەرئەوەی مناڵ دروست دەکەن دەوریان لەسەنتەری ئابوریدا هەیە! بەڵام

---

[37] ل٦٤ هەمان سەرچاوە

[38] https://ghr.nlm.nih.gov/primer/basics/howmanychromosomes

[39] ل١٣٤**(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**

[40] ل١٨ هەمان سەرچاوە

بەپێچەوانەوە ژن کاتێک وەک مرۆڤ لەکۆمەڵگەدا خۆی دەسەلمێنێ کە لەدەرەوەی ئەم دەورە سروشتیەی خۆی وەک مێینە، دەوری لەبەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی و بوارە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکاندا هەبێ.
ڕەتکردنەوەی بۆچونەکانی ژنۆلۆژیش لەسەر جێگای ژن لە سیستەمی سەرمایەداریدا زۆر پیویستی بە سەلماندنی تیۆری نیە، چونکە بە پێچەوانەوەی تێزەکەی ئۆجەلانەوە کە دەڵێ؛ **"لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا"،** ڕاستیەکەی ئەوەیە کە لە دوای کۆمەڵگای کۆمۆنیستی سەرەتایی کە ژن لە بواری بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتیدا جێگای لێژکراوە و کراوەتە دەرەوە، ئەوە سەرمایەداریە کە جارێکی تر ژن دەهێنێتەوە نێو بواری بەرهەمهێنانەوە. ئەوەتا دەبینین کە ژنان لە لوتکەی بڕیاردان و بەڕیوەبردندان، بۆنمونە " **Christine Lagardeکریستاین لاگارد"** وەک ژنێک سەرۆکی سندوقی نەقدی نێودەوڵەتیە یاخود مارگریت تاچەری سەرۆک وەزیرانی پێشوی بەریتانیا، کە لە داڕێژەران و پیادەکەرانی نیولیبرالیزم و هەژارترکردنی کرێکارن و بێکارکردنی ژنانە. ئەمە جگە لە بەشداری ملیۆنەها ژن لە کارگە و بوارەکانی بەرهەمهێنان و خزمەتگوزاری و بازرگانی و داڕشتن و بەڕیوەبردنی سیاسەتی ئابوری دەوڵەتدا.

"ژنۆلۆژی" لەبواری ئابوریدا مایەی جۆک و پێکەنینە کاتێک کە دەڵێ"مارکس پارە بە "شاژنی کاڵاکان" دادەنێت. لەڕاستیدا.. شاژنی ڕاستەقینەی کاڵاکان ژنە."[41] ئەمە ئیتر هەرچی دەستکەوتی بواری زانستی ئابوری لەبارەی کاڵا و بەهاوە کردوەتە منداڵبازاڕ و ئەوە ناهێنێ بەباسکردنی ئاستی خوێندەواری سەردەمی پێ بهێنینە خوارەوە.

٣- لەبواری ئیکۆلۆژیشدا تێزی ژن**" ناسنامەکەی ژینگە پارێزە**" !! ش دیسانەوە سەرسوڕهێنەرە.ئاپۆ دەڵێ"لەبەرئەوەی ئافراندنەکانی ژن لە پێناو پێداویستیە **ئابورییە سەرەکیەکانە** هەربۆیە نەدووچاری تەنگژە دێت؛ نەدەوروبەر پیس دەکا و نەهەڕەشە لەکەش و هەوا دەکات"!!.[42]

بەڕاستی ئەم تێزە زیاد لە حەد پێکەنیناویە و ئنیسان نازانێ ئەو **ئابوریە سەرەکیانە** چین کە ئێستا ژنان بەرهەمی دەهێنن ژینگە پیس ناکەن؟ ئەگەر ئابوری سەرەکی کۆمەڵگەی ئێستا ،کە پیشەسازیە، بەدەست ژنان بێت چۆن ئەم ڕەگەزە ژینگە دەپارێزێ؟

بەپێی ئەم تێزە پاراستنی ژینگە پەیوەندی بە سیستەمی سەرمایەداری و چاوچنۆکی و قازانج پەرستی سەرمایەدارانەوە نیە، بەڵکو هۆی پیس بون و وێران بونی ناسنامەی

[41] ل ٤٨ **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**
[42] ل ٥٧ هەمان سەرچاوە

دژی ژینگەیی ڕەگەزی پیاوانە! کەواتە چارەسەری کەم کردنەوەی ڕێژەی CO2 لەهەوادا بۆئەوەی ژینگە پاک بێتەوە دەبێ بریتی بێت لە دەرکردنی پیاوان لە ئابوری سەرەکی و جێگرتنەوەی پۆستەکانیانە بەژنان؟! بەڵام لە دنیای ئەمڕۆدا ئەو کەسانەی لە پلەوپۆستی دەوڵەت و کۆمپانیاکاندان بەشێکیان ژنن و وەک نوێنەری کۆمپانیا پیشەسازیەکان و چینی سەرمایەدار ململانێ دەکەن لەسەر پاراستنی هەموو بەرژەوەندیە ئابوریانەی لە کەمنەکردنەوەی ڕێژەی بەکارهێنانی ئەو مادانەی دەبنە هۆی پیس بونی ژینگەدا هەیە و سورن لەسەر پابەند نەبون بە ڕێکەوتنامەی نێودەوڵەتی پاراستنی ژینگە.

ئەگەر ئابوری سەرەکی ژنان پیشەسازی نەبێت و کشتوکاڵ بێت ئەوا بێگومان دەبێ کۆمەڵگە واز لە پیشەسازی بێنێت، هەروەک ئۆجەلان داوای دەکا "کۆمەڵگەی خۆرهەڵاتی ناوین پێویستی بە دوەمین شۆڕشی گوند- کشتوکاڵ هەیە"*[43] . بەڵام ئەمە داوایەکی یۆتۆپیایی و وێرانکردنی پێشکەوتنی شارستانیەتی ئەمڕۆیە و ئیمکانی نیە کە کۆمەڵگە واز لە پیشەسازی بێنێت و بگەڕێتەوە بۆ کشتوکاڵ. بەڵام ئەگەر ئەم یۆتۆپیایە و شۆڕشە کشتوکاڵیەش سەرکەوێ لە ئایندەیەکی نادیاردا، ئەمە وەڵامی ژینگە لە ئێستادا ناداتەوە کە چی بکەین بۆ پاراستنی؟

ئەگەر ڕێگەی گۆڕینی پۆستەکانی پیاوان و جێگرتنەوەیان بەژنان لە ئابوری ئێستا و دانیشتن بە دیار شۆڕشی گوند- کشتوکاڵ، ڕێگاچارەی عەمەلی و فەوری نەبێ بۆ پاراستنی ژینگە ئەوا ڕێگای سێهەم باشترینە.

ڕیگای سێهەم بریتیە لەوەی کە؛ ئەگەر ژنان توخمی ژینگە پارێز بن و پیاویش توخمی پیسکردنی ژینگە، ئەوا چارنیە جگە لەوەی ژنان لە پیاوان جیابکەینەوە تا ژینگەیەکی پاکمان دەست کەوێ. بەڵام بێگومان ئەم ژینگە پاکەی ژنان کۆمەڵگە نیە، چونکە لە کۆمەڵگەدا پیاوانی ئالودەی پیسکردنی ژینگەی لێیە، بەڵکو ئەو دێر و پەرستگا پاکانەیە کە دوور لە کۆمەڵگەی پیاوان ژنان دەتوانن ببنە ڕاهیب تیایدا و پێویستیان بە **پیاوی ناسنامە ژینگە پیسکەر** نابێت و بەمەش ژینگە دەپارێزرێت! ئەمەش لۆژیک و تێزێکی زانستی ژنۆلۆژیە بۆ پاراستنی ژینگە! لەم جۆرە بیرکردنەوە پێکەنیناویەی ناسنامەی ڕەگەزی ژینگە پارێزی تەنیا نمایشێکی کۆمیدیانە شایستەیەی ئەنجامگیریەکەیەتی.

٤- لەبواری زانستی سێکس و عەشق و پەیوەندی ژن و پیاو و خێزاندا ،"تێزە زانستیەکان" لای ئۆجەلان بوارێکی زۆری لێکدانەوەکانی داگیردەکا و لەراستیشدا کرۆکی "ژنولۆژی"یە. لێرەدا نوسەر دەڵێ:" **ڕەگەزی نێرینەی** جۆری مرۆڤ ڕۆڵی سەرەکی بە سێکس داوە، تەقینەوەی **ئارەزووی سێکسی و پەرەسەندنە شیوێندراوەکەی بەخۆیەوە دیوە**. ماوەکانی جوتبون کە لە ئاژەڵاندا زۆر سنوردارە

[43] ل ١٣٣ **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**

(زیاتر ساڵانەیە)، لای مرۆڤی نێر کەمێک ماوە ئەم ماوەیە ببێتە (ڕۆژانە) **بیست و چوار کاتژمێر**." *[44]، " جوتبونی سێکسی بریتیە لە ساتێکی **جۆرێک لە مردن**"*[45]."من خۆم لە ژێر ئەم ستاتۆیەی لە ئارادایە ژیان لەگەڵ ژن، شانبەشانی ئەوەی زۆر بە کێشە دەبێت، لەهەمانکاتدا **زۆر قێزەون، خراپ و هەڵەی دەبینم**"، " پیاو زۆر لە خۆشەویستی **دورە، دڵڕەقە و بێڕەوشتە**، لەهێزی عەشق بێبەشە."*[46]، "لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکاندا هیچ بەدوای بەدەستهێنانی سەرکەوتن ناڕۆیت، دواتر **دەڵێی ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە!**ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە**."*[47] ، "**بەبێ خیانەتکردن** لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان، ئاستەمە بتوانی لەگەڵ ژنێکی سیستەمدا بژیت"*[48] ، ژن و پیاوی گەریلا و شەڕڤان "پێویستە ئەمە وەکو ڕاوەستەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی **ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن**.پێویستە ئارەزووی سێکسی بکاتە دیلی بلیمەتی سەردەم".*[49] "شوێنگەی پراکتیکی ڕاهیبە ژنەکان.. گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"*[50]. ئەمە کرۆکی زانستی ژنۆلۆژیە؛پیرۆزکردنی قەدەغەکردنی سێکس.

لێرەدا دەبینین کە زانستی سێکس و عەشق و پەیوەندی ژن و پیاو لە **"ژنۆلۆژی"** دا لە قاڵبی سەربازگەیەکدا ڕێکخراوە کە ژنەکانی خەسێنراون کە "**ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن"** و ئەگەر ژنێک وتی**" ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە "** ئەوا لەسەر ئەم **"خیانەتکردنە"**ڕوبەڕوی **سزا** دەبێتەوە. ئەم داماڵینەی ژن لە سێکس و خۆشەویستی و پەیوەندی لەگەڵ پیاو لەهیچ سەردەمێکدا وێنەی نەبوە، مەگەر نمونەی ئەو پیاوە کۆیلانەی لە حەرەمی پاشا و ئیمپراتۆر و سوڵتان و خەلیفەکاندا دەخەسێنران (Mutilation) ، یاخود ڕاهیبەکان لە دێرەکانی کریستیانەکاندا کە سێکسیان لێ حەرام دەکرا. ئەم **"زانستی ژنناسی"**یە داوای داماڵینی ژنانە لە سەرەتاییترین ماف و داپڕانیانە لە کۆمەڵگە، وە بینینی سێکس و عەشقی سێکسیە وەک "**عەیبداری"**و پاکیزەیی ژن "**ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**" و "پیرۆزی مەزن"ژیانکردنە لە دێر و پەرستگای دوور لە کۆمەڵگەدا .

لەکاتێکدا سەرەڕای فشاری ئابوری و کلتوری ، هەمیشەسێکس و جوت بونی ژن و پیاو و عەشق سەرەتایی ترین شێوازەکانی ژیانی پێکەوە بوون بوە. ئەم پەیوەندیەی نێوان ژن و پیاو و دروستکردنی خێزان چەندین شۆڕش و شێوازی جۆراوجۆری

---

[44] ل ٤٧-**(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**
[45] ل ٩٣- هەمان سەرچاوە
[46] ل١١١- هەمان سەرچاوە
[47] ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە
[48] ل١٥٣- هەمان سەرچاوە
[49] ل٦٩ - هەمان سەرچاوە
[50] ل ١٢٤- هەمان سەرچاوە

بەخۆیەوە بینیوە، لە زەواجی بە کۆمەڵی ژن و مێردەکان لە هۆزەکاندا لە چەرخی دڕندەیی و خێزانی جوتە ژن و مێردی لە بەربەریەتدا تا گەیشتۆتە ئاستی خێزانی تاکە ژن و مێردایەتی لە چەرخی شارستانیدا و وەلە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا پەیوەندی خۆشەویستی سێکسی کە بنەمای پێکەوە بونی ئازادانەی ژن و پیاوە.

ڕێنیسانس و زانستی کۆمەڵایەتی و بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان و بیروباوەڕی سۆشیالیستی و کۆمۆنیستی و لیبرالیزم، هەموو ئەمانە چەمکی سێکس و خۆشەوسیتی و پێکەوە بونی ژن و پیاوی لە دەست ئەم تێروانینە دینی یەی"**ڕزگاربون لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**" ڕزگارکرد ،بەڵام ئۆجەلان کە خۆی و بزوتنەوە ناسیونالیستیەکەی بەڕەخنەگرێکی پێشکەوتوتر لەم بزوتنەوانە دەزانێ دوبارە خۆی ئاڵاکەی ئەم کۆنەپارێزە دینیەی بەرامبەر ئازادی ژنان هەڵگرتوە و مۆدێلی بەرزی بۆ ژنی کورد ئەوەیە ببێتە "ڕاهیب"تاکو **"لەگەڵ چەمکەکانی ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری بگونجێ"***[51].

ئەگینا لە ئێستادا زانستێک نیە کە لەژێر هیچ بیانویەکدا سێکس و عەشقی ئازادی نێوان ژن و پیاو ڕەت بکاتەوە. مەگەر یاسا دینی و کۆنەپارێزەکان نەبێ کە پارێزەری بەرژەوەندی ئابوری و سیاسی چینی سەرمایەدار و دەوڵەتە دیکتاتۆریەکانیان لە هێشتنەوەی ئەم یاسایانەدا دەبیننەوە.

ئەوە ڕاستە کە، سێکس و عەشق و پیکەوەبونی ژن و پیاو، وەک بەشێک لە پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی نێو کۆمەڵگەی سەرمایەداری لەژێر کاریگەری پەیوەندی و شێوازی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردندا و دابەشبونی چینایەتیدایە، بەڵام هەر هەنگاوێک لەگەشەی ئابوری و بەرەو پێشەوە چونی شارستانی کاریگەری ئەرێنی بەسەر پەیوەندی ژن و پیاودا بوە و ڕێگای کردۆتەوە لەبەردەم لابردنی ئەو نەریت و یاسا و فشارە ئابوریانەی لەسەر ئەم پەیوەندیانەیە و بەم پێیە ئەم پەیوەندیانە ئازادانەتر بون.

لە نێو چینی کرێکاردا کە موڵکایەتی تایبەتی دەورێکی سەرەکی نیە لە بنەمای خێزاندا، چونکە خۆیان خاوەنی هیچ موڵکایەتیەکی تایبەت نین، بەم پێیە لاچونی کاریگەری ئەو سونەت و نەریت و یاسایانەی کە سێکس و خۆشەویستی دەبەستێتەوە بە موڵکایەتیەوە ئاسانترە و گەشەی وشیاری چینایەتی و

[51] ل١٤٩-**(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**

شۆڕشگێرانەش لە نێو ئەم چینەدا پەیوەندی ژن و پیاو ئازادانەتر دەکا و خۆشەوسیتی سێکسی جێگای عەقد و گرێبەستە مادیەکان دەگرێتەوە، کە لە نێو سەرمایەداراندا خێزان لەسەر بنەمای ئەم بەرژەوەندیە مادیانە و گواستنەوەی میراتی سەرمایە بەڕێوەدەچێ.

هەربۆیە هەر بزوتنەوەیەک بەو ڕادەیەی ئازادی ژن لە پەیوەندی لەگەڵ پیاودا لە مەرجە مادی و دینیەکان ڕزگاردەکا و بنەمای خۆشەویستی سێکسی بەمافێکی بێ مەرجی پێکەوە بونی مرۆڤەکان و نێوان ژن و پیاو دەزانێ ئەوە پێوەری شۆڕشگێڕبونێتی بەرامبەر بەو سیستەمەی ژن بەپێی گرێبەستی مادی و دینی کۆیلە و ژێردەستەی پیاو دەکا. پێشێلکردنی مافی خۆشەویستی سێکسی لەلایەن ئۆجەلان و بزوتنەوە ناسیونالیستیەکەیەوە نیشانی کۆنەپارێزی ئەوان و پاراستنی هەمان سیستەمی کۆنترۆڵی سێکس و عەشق و ئازادی ژنانە، جا با لەژێر پەردەی **"لەگەڵ چەمکەکانی ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری بگونجێ"** شاردرابێتەوە. هەربۆیە ئۆجەلان وەک **گیڤارا** ئاسان پێی قبوڵ ناکرێ کە **" کاتێک ژنان بەشداری ڕیزەکانیان دەکەن تێرکردنی سێکسی ڕەت نەکردۆتەوە،وەک پێویستیەکی ناچاری پەسەندی کردوە."** لای ئاپۆ وەک خۆی دەڵێ ئەم **ئازادیەی ژنان** دەبێتە **بەڵا و هۆکاری شکستی بزوتنەوەکەی.**

هەربۆیە ئەم هەموو زانستە کۆمەڵایەتیەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی لە ئەنجامی گەشە و گۆڕانی بەردەوامی ڕۆشنبیری و مادیەوە بەدەستهاتوە، لە **"ژنۆلۆژی"** ی ئۆجەلاندا کراوە بەزانستی جیاکردنەوەی ژنان لە پیاوان و بەستنەوەی ژنان لە پەرستگا حزبیە سەربازیەکاندا تا وەک نمونەی بەرزی ڕاهیبە کریستیانەکان لە "عەیبداری و چەمکی سێکسی"ڕزگاریان بکا!. ئەمە سەیرترین "زانست"ی سەردەمە !

ڕاستە جگە لە ئۆجەلان کەس غیرەتی ئەوە ناکا ناوی زانستی ژنناسی لەم خەساندنەی ژنان بنێ. ئاپۆ لێرەدا لەو زانایانەی فلیمی هۆلیود دەچێ کە، لە تاقیگەکانیاندا هۆرمۆنی ئینسان یان ئاژەڵەکان دەستکاری دەکەن و دەیانگۆڕن تا سوپەر و نمونەی باڵا دروست بکەن ،بەڵام لە ئەنجامدا قوربانیەکانیان شێت و هار دەبن. بزانن ئۆجەلان لەسەر تاقیکردنەوەی ئەم "ژنۆلۆژی"یە و گۆڕینی یاسای سروشتی سێکس و عەشقی سێکسی ژن و پیاو لە تاقیگە سەربازیەکانی پەکەکەدا چی دەڵێ؛**" هەندێکیان هەروەکو بڵێی شێت و هاربونە.هەندێکیان کاتێک وەک ژن و پیاو دێنە لای یەکتر تێر دەبن. هەندێکیان لە خەودا…، هەندێکیشیان هاوسەرێتی وەک**

بابەتێکی سیاسی دەسەپێنن. هەندێکیشیان لەبەرئەوەی ڕێگری لە ئارەزوەکانیان دا کرا، ناڕەزاییبونێکی بابەتیان بەرامبەر تەواوی ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانیان نیشاندا. بەکورتی چاوەڕوانیەکانی سیستەمی زاڵیان سەپاند."[*52].

ئەمە دۆخی سایکۆلۆژی و کۆمەڵایەتی ئەو گەریلا و شەڕڤانانەیە لە تاقیگەی قەدەغەکردنی سێکس و خۆشەویستیدا، کەئۆجەلان خۆی دان بەم کارەدا دەنێ ودەڵێ " ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە" و " بەتەنیام هێشتونەتەوە". **"ژنۆلۆژی"** دەیەوێ ئەم دۆخە سایکۆلۆژی و کۆمەڵایەتیە نائاساییە بە زانستێک ڕاست بکاتەوە کە ژن بکاتە خواوەند ، تا پێویستی بەهیچ سێکس و عەشق و پێکەوەبونێک و هیچ شتێکی مادی و جەستەیی نەبێ. ئەمەش لوتکەی خورافە ومیثۆلۆژیایە و تەواو پێچەوانەی زانستە بەڵام ئۆجەلان بە "**زانستی ژنناسی"** ناوی دەبا.

ئەمانە تەنیا چەند نمونەیەک بون بۆ خستنەڕووی ئەو ڕاستیە سادەیەی کە تێزەکانی ئۆجەلان هیچ پەیوەندیەکیان بەزانستی سەردەمەوە نیە، و بە پێچەوانەی ئەو دەستکەوت و سەلمێنراوە زانستیانەوەن کە کۆمەڵگەی ئەمڕۆی مرۆڤایەتی بەدەستی هێناوە و بونەتە سەرچاوەیەکی بەرزبونەوەی ئاستی وشیاری ژنان بوە بە مافەکانیان و جێگەیان ،وەک مرۆڤ، لە کۆمەڵگەدا. بۆ بەرپەرچدانەوەی تێزەکانی ئۆجەلان پیویستە بچینە سەر ناوەرۆکی بەشەکانی **"ژنۆلۆژی"** و ئارگومێنتی زانستی سەبارەت بە سەرچاوەکانی کێشەی ژن و خێزان و سەرمایەداری و دین بخەینە ڕوو، بەپیی ئەو ڕیزبەندیەی لە پێشەکیەکەدا ئاماژەی پێدراوە.

---

[52] **(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)**-١٥٠ ل

بەشی سێیەم

تێزی ژنی فریشتە و پیاوی دڕندە و تیۆری توندوتیژی

بنەمای تێزەکانی "ژنۆلۆژی" دابەشکردنی ژن و پیاوە بەدوو جۆر لە ڕەگەزی جیاواز لە "ژیری" و " کرۆمۆسۆم" و هەڵسوکەوت و ڕۆڵ لە "ئابوری" و "خێزان" و "سروشت" و " کۆمەڵ" و "عەشق"دا. ئۆجەلان لە نێو ئەم خەسڵەتانەشدا کلتوری"توندوتیژی و دڕندەیی پیاو" بەهۆکاری دروستبون و ڕیشە داکوتانی سیستەمی باوکسالاری دادەنێ.
سەرەتا بابزانین ئەم کەلتورە جیاوازانە، کلتوری دڕندەیی پیاو و فریشتەیی ژن، چۆن لەلای مرۆڤ دروست بوە؟

لەم بارەوە نوسەر دەڵێ ؛ "کلتوری ژن – دایک ، لەم کلتورە سەرەتا شێوازی کۆکردنەوەی بەرهەم، دواتریش بەرهەمهێنانی دانەوێڵە پەیڕەو دەکرێت، ئەمانەش چالاکی ئاشتیانەن و پێویستیان بەشەڕ نییە. هەرچی چالاکی نێچیروانی پیاوانە پێویستی بە کلتوری شەڕە و پشت بە دەسەڵاتێکی توند دەبەستێ. ئەنجام ڕیشە داکوتانی دەستڕۆیی باوکسالاریە."*[53]ئەم ژیریەی پیاو "پێکهاتەیەکی پێچەوانەی ژیری ژنی هەیە کە یەکسانیخوازە و وابەستەی سروشتی زیندوو و بەرهەمی مرۆڤدۆستانەیە"*[54]،"کلتوری نێچیرەوانی پێبەپێ پیاوی کرد بە هەژمونگەرا"*[55]
کەواتە نوسەر لەسەرەتاوە ئینسان دەکات بەدوبەشەوە لەسەر بنەمای دوو کلتوری جیاواز، بەوەی ژنان بەشی خێری ڕەگەزی مرۆڤن و پیاوان بەشی شەڕەکەیەتی. بەڵام ئەم بۆچونە تەواو پێچەوانەی زانستە. چونکە بەپێی لێکۆڵینەوە زانستیەکان لەسەر پەیدابونی مرۆڤ و پەیوەندی کۆمەلایەتی نێوان ژن و پیاو، ئەم دوبەشە لەسەرەتاکانی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیدا پێکەوە و یەکسان دەژیان. یەکسانی ژن و پیاو دەوری گرنگی بوە لە " گۆڕانکاری گرنگ لە ڕێکخستنی کۆمەڵایەتی ،لەوانە پەیوەندی –جوت بوون ، گەورەیی ئێمە ، مێشکی کۆمەڵایەتی وزمان ،کە مرۆڤەکان دەناسێنێ".*[56]

[53] (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)- ل٢١
[54] هەمان سەرچاوە -ل١١٩
[55] هەمان سەرچاوە -ل١٦
[56] https://www.theguardian.com/science/2015/may/14/early-men-women-equal-scientists

ئەم یەکسانیە ،وەک هۆبێرت بانکرۆفت دەڵێ؛ بەهۆی ئەوەوە بوە کە "ئابوری ماڵ لەسەر بنەمایەکی کۆمۆنیستی بەڕێوە دەچوو..ئەوەی پێکەوە دروست دەکرا و بەکاردەهات موڵکی هەموان بوو:خانوو،بێستان،قایاغی درێژ."*[57]

بۆنمونە؛"لەلای هایدیەکان ماڵی ئەوتۆ هەبون ، کە نزیکەی لە ٧٠٠ کەس پێکهاتبون و یەک سەربانیان بەسەرەوە بوە. لەلای نوتکاکاندا چەندین هۆز لە ماڵێکدا دەژیان."*[58]
ئەم مێژووە دەیسەلمێنێ کە ئەفسانەی ڕەگەزگەرایی "فریشتەیی"ژن و "دڕندەیی" پیاو نەک هیچ بنەمایەکی زانستی نیە، بەلکو "بە پێچەوانەوە **"پیاوی دڕندەی"جەنگاوەر ونێچیرەوان قایل بوو بەوەی ،کە ژنەکەی لە پلەوپایەی یەکەم دایە و خۆی لە پلەوپایەی دووەم دایە**،بەڵام پیاوی شوانکارەی "نەرمونیان"،پشت ئەستور بە سامانەکەی، خۆی خستە پلەی یەکەمەوە و ژنەکەی وەلانا بۆ پلەی دووەم".*[59]

کەواتە شەڕەنگێزی و ستەمکاری پیاو خەسڵەتی ئەزەلی و سەرەتایی پیاو نەبوە و لە ئەنجامی گۆڕانکاری ئابوری و کۆمەڵایەتی لە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیدا هاتۆتە ئاراوە. ئەم گۆڕانەی دەوری پیاویش بەهۆی کاری نێچیرەوانیەوە نەبوە، چونکە پیاو لەو قۆناغەی دڕندایەتی مرۆڤایەتیدا کە کاری ڕاوەشکاری کردوە یەکسان مامەڵەی لەگەڵ ژندا کردوە، لەبەرئەوەی کۆمەڵگە بەشێوەیەکی کۆمۆنیستی ژیاوە و پیویستی بە بەکارهێنانی توندوتیژی نەبوە لەگەڵ یەکتردا. پیاو کاتێک بوە بە شوانکارەیەکی نەرم و نیان ئەو کات بوەتە چەوسێنەرێک و کەسێکی نایەکسان لەگەڵ ژندا.

کەلتور بەرهەمی پەیوەندی کۆمەڵایەتیەی نێوان مرۆڤەکانە، کە خۆی لەسەر بنەما پەیوەندی بەرهەمهێنانی نێوان مرۆڤەکان دێتەئاراوە و ڕەنگدانەوەی ئەو پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەیە.لەکاتێکدا پیاو کاری توندوتیژی ڕاوەشکاری لە پێناو بەدەستهێنانی بژێویدا کردوە، بەڵام لەبەرئەوەی ئەو پەیوەندیە کۆمەڵایەتی و ئابوریەی چوارچیوەی ژیانی پیکەوەیی لەگەڵ ئینسانەکانی تردا بۆ دروستکردوە لەسەر بنەمای یەکسانی و هەرەوەزی بوە ،نەک کۆیلایەتی، هەربۆیە شێوازی کارەکەی کلتوری توندوتیژی

[57] The Native Races of the Pacific States of North America . Hubert Howe Bancroft
[58] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل٢٧١
[59] ل٢٧١(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت).

کۆمەڵایەتی بەرهەم نەهێناوە. بەڵام کاتێک پیاو هەرچەند خەسڵەتی کارە جوتیاری و شوانکاریەکەی نەرم ونیان بوە و وەک ڕاوەشکاریش توندوتیژ نەبوە، بەڵام کلتوری پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی لەبەرئەوەی لەسەر بنەمای ململانێی موڵکایەتی تایبەت و کۆنترۆڵی زێدە داهاتی کەسانی تر بنیات نراوە، کەلتورێک بوە پێویستی بە شەڕ و کۆیلەکردنی ئینسان هەبوە. ئەم ڕاستیە زانستیە **تێزی "دڕندەیی پیاو بەهۆی پیشەی نێچیرەوانیەوە" ڕەتدەکاتەوە و دەیسەلمێنێ تێزێکە فڕی بەسەر زانستەوە نیە**.

لێکدانەوەی ئۆجەلان بۆ سەرهەڵدانی توندوتیژی و ڕیشەداکوتانی بە هۆی پیشەی نێچیرەوانی پیاوانەوە ناتوانێ وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە کە، بۆچی کاتێک پیشەی پیاوان بوە بە کاری شوانکارەیی و جوتیاری و کرێکاری،کەچی ئەم کلتورە توندوتیژە وەک خۆی ماوەتەوە، لەکاتێکدا ئەم پیشانە هیچیان وەک نێچیرەوانی توندوتیژی تیابەکارنایەت؟

هەربۆیە ئۆجەلان دواتر پەنا دەباتە بەر تێزێکی تر کە دەڵی؛" **پیاوی بەهێز** لەڕوی فسیولۆجیەوە **فێڵ و درۆ و تاڵانی** کردوە بۆیە توانیویەتی باوکسالاری بسەپێنێ".

هەروەها ئۆجەلان دەڵێ ؛"یەکەمین **ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز"** ،بوە، " کەتەنیا ئاژەڵەکانی نەخستە تەڵەزگەوە..ئەوەی دەستی بەسەردا گیرا خودی ژن، مناڵەکانی و خزمەکانی دیکەی خوێنی بوون. کۆی توانای کلتوری مادی و مەعنەوی هەموان بوو. تاڵانکردنی یەکەمین ئابوری ماڵ بوو."*[60].

بەم بۆیەوە ژن لە ئابوری دەرکرا "ئەم یاریە هیچ ڕایەڵەیەکی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نییە و تەنیا لەڕێگەی **چاوچنۆکی** و داخوازی بەدەستهێنانی ئەوپەڕی هێز و قازانجەوە خوازیارە تەواوی هێزەکانی ئابوری لەسەروو هەموشیانەوە ژن بخاتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیەوە" *[61]

کەواتە دوای نەمانی نێچیرەوانی، پیاو لەڕێگەی ماسولکەو کەلتوری هەژمونگەرایی و چاوچنۆکی یەوە توانیویەتی ژن، کە خاوەنی **"تەواوی ئەو بەرهەمانە"**ی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری بوە، بخاتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیەوە و ئەمەش بەبێ ئەوەی پیاو هیچ "ڕایەڵەیەکی سروشتی" و دەورێکی لە ئابوریدا هەبێ!. بەڵام لای ئۆجەلان ژن ڕایەڵەی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا هەیە،" لەبەرئەوەی پێگەیاندنی دانەوێڵە و ماڵیکردنی ئاژەڵەکان بەگرانی گرێدراوی هزر و پراکتیکی ژن بوو، ئەمە ڕێگای لە پێش

[60] **(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)- ل٢٧**

[61] هەمان سەرچاوە -ل ١٨

ئەوەدا کردەوە ببێتە خوداوەندە دایکی **تەواوی ئەو بەرهەمانە."***[62]. پرسیاری سەرەکی لیرەدا ئەوەیە بۆچی و چۆن کە ژن خاوەنی هەموو بەرهەمەکان بوە تەسلیم بە پیاو بوە و ژێردەستەیی قبوڵ کردوە؟ ژنان ئەگەر خاوەنی هەموو بەرهەمێک بون بۆ نەیانتوانیوە خۆیان ڕێکخستنی ئابوری و کۆمەڵایەتی بەپێی دەسەڵاتە ئابوریەکەیان سازبکەن و لێگەڕاون ببنە ژێردەسستە؟

ئۆجەلان هیچ تەفسیر و شیکردنەوەیەکی زانستی نیە، جگە لەوەی دەڵێ؛ چونکە پیاو "چاوچنۆک و دڵڕەق و فێڵبازە و تاڵانکارە"، ئەمەش "یەکەمین **ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز"** بوە.کەواتە کۆی لێکدانەوەی ئۆجەلان پشت بەم تیۆری " توندوتیژی" یە دەبەستێ کە سیفاتی جیاکەرەوەی پیاوە لە ژن و لەبەرئەوەی پیاو ماسولکەی بەهێزی هەیە! وە پیاو لە ئەزەلەوە "چاوچنۆک و دڵڕەق و فێڵبازە و تاڵانکارە"!

ئەم تیۆرە لە ئەفسانەی ئاینی دەچێ وەک لەوەی شیکردنەوەی زانستی بدات بەدەستەوە. لای ئەو پیاو بەوەی لەناچاری و بۆ پێویستی مانەوە بو بە نێچیرەوان، ئیتر لەوکاتەوە کلتور و ئەخلاقی توندوتیژ بوە بە پەڵەیەکی نەنگی و لێی نابێتەوە.

بێگومان زانست دەمێکە وەڵامی ئەم لیکدانەوە خورافیانەی داوەتەوە، کە "چاوچنۆکی و دڵڕەقی و فێڵبازی و تاڵانکاری"! سیفاتی هیچ ڕەگەزێکی ئینسان نیە. بەڵکو هەر تێروانینێکی ئەخلاقی و کلتوری مرۆڤەکان "هاوتایە لەگەڵ ڕادەی گەشەی ئابوری" و"ئەو پەیوەندیە عەمەلیانەی کە جێگای چینایەتیانی لێوە پێک دێت، واتە پەیوەندیە ئابوریەکانی کە بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە دەبەنە پێش"*[63]. لەهەر کام لە قۆناغەکانی کۆمۆنیستی سەرەتایی، کۆیلایەتی، دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریدا چینە جیاوازەکان هەڵگری ڕەوشت و کلتوری جیان. هەرچەند لە هەر دەورانێکی مێژووییدا لەبەرئەوەی ئەو چینە جیاوازانە لەناو یەک دەورەی مێژوویدان مەسەلەی هاوبەشیان دەبێ، بەڵام کلتور و ئەخلاقی چینە باڵادەستە ئابوری و سیاسیەکانیش نۆرم و فۆرمی ئەخلاقی و کلتوری زاڵ دەبن.

هەربۆیە دەبێ لە لێکۆڵینەوە لە دروستبونی ئەخلاق و کلتوری "چاوچنۆک و دڵڕەق و فێڵباز و تاڵانکار"! بەدوای جیاوازی کرۆمۆسۆم و ئەخلاقی ئەزەلی ڕەگەزی ژن و پیاوە وە نەبین، بەڵکو هۆکارەکانی ئاڵوگۆڕی دەوری ژن و پیاوی لە کۆمەڵگە و لەناو خیزاندا و هۆکاری هەڵوەشانەوەی کۆمەڵگای کۆمۆنیستی سەرەتایی و یەکسانی

[62] **(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)-**ل٩

[63] **(انجلس، ضد دوهرينغ)-ل١١٠**

نیوان ئینسانەکان بدۆزینەوە لە ئاکامی گۆڕانی وەزعی مادی و توانایی هێزی بەرهەمهێنانی مرۆڤەکانەوە .

بۆیە پێویستە بۆ زانینی ئەم گۆڕانکاریانە لە کلتور و ئەخلاقەوە بچینە ناو باسی ئابوری و بەرهەمهێنان و موڵکایەتی و خێزان، تا بزانین گۆڕانکاری جێگەو ڕیگەی ژنان لە کۆمەڵگەدا لە کوێوە سەرچاوەی گرتوە؟ دواتر دەزانین بۆچی کلتور و ئەخلاقی پیاویش بەرامبەر بەژن گۆڕاوە؟ بێگومان گرنگی ئەم زانست و یاسایانەی دیاردەی چەوسانەوە و پلەدوویی ژنی دروستکردوە نەک بەتەنیا یارمەتیمان دەدا لەم کێشە گەورەیی کۆمەڵگە تێ بگەین بەڵکو ڕیگاشمان بۆ دەکاتەوە کە بەشێوەیەکی زانستی، نەک لەڕیگەی خورافەی کردنی ژن بە خواوەند، بەڵکو ڕێگای ڕاستەقینەی ئازادی ژن و بنەماکانی گێڕانەوەی دەوری ژن بۆ نێو بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی و یەکسانی لەگەڵ پیاودا پەیدابکەین.

بەشی چوارەم

تێزی دوو ئابوری، ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تاڵانکەر

ئۆجەلان دەڵێ "هێزی دەستپێکردنی شۆڕشی کشتوکاڵی نیۆلیتیک ژنە"*[64]،و"شۆڕشی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری لەچواردەوری ژن شێوە دەگرێت"*[65].هەروەها دەڵێ؛"خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری ژنە"*[66]،و "هەرچی چالاکی نێچیروانی پیاوانە پێویستی بە کلتوری شەڕە و پشت بە دەسەڵاتێکی توند دەبەستێ."*[67]،وە "تایبەتمەندیە جەستەییەکانی پیاو زیاتر ناچاری ئەوەی دەکات لە شوێنە دوورەکان بەدوای نێچیردا بگەڕێت."*[68]

سەرەتا نازانین ئۆجەلان ئەم مێژوەی لە چ سەرچاوەیەکەوە هێناوە کە دوو ئابوری هەبوە، یەکێکیان کشتوکاڵی ژنان و ئەوی تریان نێچیرەوانی پیاوان، وەدەوری ژنان بەرهەم هێنانی دانەوێڵە بوە و دەوری پیاوان ڕاوەشکاری؟

ئەوەی زانست نیشانمان دەدات، سەرەتا کۆمەڵگە لە ڕاوەشکاریەوە دەستی پێکردوە و دواتر کاری ئاژەڵداری وکشتوکاڵی هاتۆتە ئاراوە. وە لەکاتێکدا ئاژەڵداری و کشتوکاڵی بوەتە شێوازی سەرەکی ئابوری و بەرهەمهێنان ئیتر ژنان نەک سالار نەماون بەڵکو ژێر دەستە و پلەدووبون. با کەمێک ئەم دەورانە ئابوری و گۆڕانکاریانەی دەوری ژن و پیاو بەپێی زانستی بەردەست ڕون بکەینەوە تا بیسەلمێنین کە **تێزی "دوو ئابوری، کشتوکاڵی و ئاژەڵداری ژنان و نێچیرەوانی پیاوان"** ی ئۆجەلان لەسەردەمی دایکسالاریدا هیچ بنەمایەکی زانستی نیە.

لای مۆرگان، کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی بە سێ قۆناغدا تێپەڕیوە کە دڕندایەتی ، بەربەری و شارستانیە.
"دڕندایەتی- ئەو قۆناغەیە تێدا خاوەندارێتی بەرهەمە ئامادەکانی سروشت بەسەریدا زاڵە.ئەو بەرهەمانەی ئینسان دروستی دەکا بریتیە لەو کەرەستانەی کە یارمەتی دەدا بتوانێ بەرهەمە سروشتیەکانی دەستکەوێ"و"لە قۆناغی باڵای دڕندایەتیدا؛ ڕاوشکار بو بە لقێکی ئاسایی کارکردن"، "بەربەریزم- دەستپێکی قۆناغی ئاژەڵداری و جوتیاری بوو، قۆناغی وەگیرهێنانی ڕێبازەکانی زیادکردنی بەرهەمە

---

[64] ل٨-(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)
[65] ل١٣- هەمان سەرچاوە
[66] ل٥٤- هەمان سەرچاوە
[67] ل ٢١- هەمان سەرچاوە
[68] ل١١- هەمان سەرچاوە

سروشتیەکان بوو بەهۆی چالاکی مرۆڤەوە"، و "ژیاریی(شارستانی)- ئەو قۆناغەیە تێیدا مرۆڤ فێری چارەسەرکردنی بەرهەمە سروشتیەکان بوو، یاخود کتومت قۆناغی هونەری پیشەسازی بوو." *[69]

کەواتە مرۆڤەکان لەقۆناغی دڕندەییدا، یەک ئابوریان هەبوە کە لەسەری ژیاون ئەویش ڕاوەشکاری و ڕاوەماسی بوە و بەرهەمەکان خۆیان دروستیان نەکردوە بەڵکو خۆیان تەنیا کەرەستەی ڕاوکردنیان دروستکردوە. "دابەشکردنی کار بە شیوەکی پەتی خۆڕسک و سروشتی بوو..پیاوان لەدارستان و ژنان لەماڵەوە.هەریەکەیان خاوەنی ئەو ئامڕازانەبون،کە بەکاریان دەهێنا و دروستیان دەکرد:**پیاو خاوەنی چەک و پێداویستیەکانی ڕاوشکاری و ڕاوەماسی بوو، ژنیش خاوەن کەرەستەکانی نێوماڵ بوو.**"[70]

بەپێی ئەو یەکەمین کاردابەشکردنە سروشتیەی نێوان ژنان و پیاوان ، ژنان خاوەنی کەرەستەی نێوماڵ بوون. بەڵام بەرهەمی ئەم ڕاوەشکاریە لە نێو هۆز و خێڵەکاندا بە شی خۆراکی خۆیان و مانەوەیانی دەکرد ، بەرهەمێکی زیاد لە پێداویستی خۆیان کەڵەکە نەدەبوو تاکو بۆ گۆڕینەوە بەکاری بهێنن، هەربۆیە هەموو لە سەر بەرهەمی ڕاوەشکاری بەیەکسان دەژیان و یەکسانی لەنێوان ژن و پیاودا هەبوە.
"ئابوری کۆمۆنیستی پێشووی نێوماڵ کە بەبێ هیچ مەرجێک تا قوڵایی پلە ناوەنجیەکانی بەربەریزم زاڵ بوو"*[71]. کەواتە لەکاتێکدا "قۆناغی ناوەنجی بەربەریزم؛ لەڕۆژهەڵات بە دەستەمۆکردنی ئاژەڵەماڵیەکان دەست پێ دەکات"*[72]. "دانیشتوانی ئاسیا لە قۆناغی ناوەنجی بەربەریزمدا ،وەرزێری بە شێوەیەکی سەرەتایی لە نێوانیاندا سەریهەڵدا.بەهۆی کەشوهەوا ،بێ دابینکردنی ئالیک ، بۆزستانی سارد و توش ودورودرێژ،ژیانی شوانکاری ئەستەمە،لەپای ئەمەشدا بایەخدان بەلەوەڕ و تۆو وەشاندن کارێکی پێویست بوو و دەبوایە ئەنجام بدرێت..لەوێدا دانەوێڵە پێشتر بۆ مەڕوماڵات هاتەبەرهەم و پاش ماوەیەکی کورت بو بەخۆراکی خودی مرۆڤ."*[73]

لێرەوە ڕوندەبێتەوە کە ئابوری کۆمۆنیستی، واتەهەرەوەزی و یەکسان، لەگەڵ دەستەمۆکردنی ئاژەڵە ماڵیەکان و کشتوکاڵدا بەرەو هەڵوەشانەوە چوە. کەواتە

---

[69] ل ٥٦(**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)**
[70] (ئەنگلس لەو کتێبەی بانکرۆفت وەری گرتوە).
[71] ل٧٢- **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**
[72] ل ٥٠- **(هەمان سەرچاوە)**
[73] ل ٢٧٠**(هەمان سەرچاوە)**

ئابوری سەرەکی کۆمۆنیستی ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی نەبوە بەڵکو ڕاوەشکاری بوە.
 ئەگەر ئەم تێزەی ئۆجەلان ڕاست بێت دەڵێ ؛" لەبەرئەوەی پێگەیاندنی دانەوێڵە و ماڵیکردنی ئاژەڵەکان بەگرانی گرێدراوی هزر و پراکتیکی ژن بوو، ئەمە ڕێگای لە پێش ئەوەدا کردەوە ببێتە خوداوەندە دایکی **تەواوی ئەو بەرهەمانە."***[74]. ئەوا دەبێت لە دەورانی ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا ئابوری کۆمۆنیستی گۆڕدرابێت بە ئابوریەکی فێمێنیستی کە ژنی کردبێتە خاوەندی **تەواوی ئەو بەرهەمانە.** واتە ئەگەر بەپێی ئەم تێزە بێت کاتێک یەکسانی نێوان مرۆڤەکان و یەکسانی نێوان ژن و پیاو نەماوە لە ئابوری ڕاوەشکاریدا، ئەوا ژنان لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا باڵا دەست بوون و پیاو ژێر دەست بوە! ئۆجەلان بۆ ئەم ئابوریە فێمێنستیە هیچ سەرچاوەیەکی زانستی ئاماژە پێنەداوە.

ئێمە سەرچاوەیەک شک نابەین کە بڵێ ژنان کاری کشتوکاڵ و بەرهەمهێنانی دانەوێڵەیان کردوە و پیاوان تەنیا نێچیرەوان بون. چونکە ئەگەر کاردابەشکردنێکی لەم چەشنە هەبوایە ئەوا ژنانی دەکردە خاوەن دەسەڵاتی ئابوری و داهاتی زیاتر لە بەرهەمی کاری نێچیرەوانی پیاوان و بەم پێیە پیاوان نەیان دەتوانی ژنان بکەنە ژێردەستە. بەپێچەوانەوە سەرچاوەکان پێمان دەڵێن سەرەتا مرۆڤ دەستی بەڕاوەشکاری کردوە و پاشان بە بەخێوکردنی مەڕومالات کردوە و دواتر کشتوکاڵی دۆزیوەتەوە. کاتێکیش مرۆڤ ئاژەڵداری و کشتوکاڵی کردوە ئابوری کۆمۆنیستی ،کە یەکسانی لە نێوان ژن و پیاودا هەبوە، هەڵوەشاوەتەوە و پیاوان بونە باڵادەست و ژنان بونەتە ژێر دەستە. واتە لە قۆناغی ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا پیاوان خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە** بوون. لەدوای ئابوری کۆمۆنیستیەوە ئابوریەکی نایەکسان و پیاوسالاریمان هەیە نەک ئابوری فێمینیستی و ژنسالاری. لەگەڵ سەرهەڵدانی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی باوکسالاری و موڵکایەتی تایبەتی جێگای دایکسالاری و موڵکایەتی گشتی دەگرێتەوە و ژنان نەک نابن بە خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە** بەڵکو پیاوانن کە دەبنە خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە** و هاوکات خاوەنی ژن و منداڵ و کۆیلەی ماڵیش.

هۆکاری ئەمەش ئەوەیە کە لە قۆناغی بەربەریزمدا **بەهۆی ئاژەڵداری و کشتوکاڵەوە** دەگەین بەوەی مرۆڤەکان تەنیا لەسەر بەرهەمی ئامادەی سروشت ناژین بەڵکو خۆیان **بەرهەمە سروشتیەکان زیاد دەکەن**. پێویستە لێرەدا لە دەوری گرنگ و

[74] **(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)**-ل٩

میحوەری ئەم **زیادبونی بەرهەمەی** چالاکی مرۆڤ وردبینەوە،وە بزانین چ ئاڵوگۆڕێک لە کۆمەڵگە و پەیوەندی کۆمەڵایەتی و جێگای ژناندا دروست دەکا و بەهۆی ئەم زیادبونی بەرهەمەوە موڵکایەتی ژن و پیاو چی بەسەر دێت؟

"هەندێک لەوهۆزانەی زیاتر پێشکەوتوبون-ئاریەکان وسامیەکان،لەوانەیە تۆرانیرەکانیش- لەپێشداماڵیکردنی مەڕوماڵات وپاشان بەخێوکردن وڕاگرتنیان کردبێتە لقێکی سەرەکی کارەکانیان. ئەوەش بریتیە لە **یەکەمین دابەشبونی گەورەی کاری کۆمەڵایەتی**. هۆزە شوانکارەکان نەک لە هۆزە بەربەریەکانی تر بەرهەمیان زیاتر بوو، بەڵکو بەرهەمهێنانی هۆیەکانی ژیانیشیان جیاواز بوو.بەم شیوەیە گۆڕینەوەی کاڵاوشتومەک بۆ یەکەمین جار ڕەخسا.."*[75]

کەواتە **زێدە بەرهەم، دابەشکردنی کار و گۆڕینەوە** دێنێتە ئارا کە پێشتر نەبوە.
"گەشەکردنی ئاستی بەرهەمهێنان لە سەرجەم بوارەکاندا-ئاژەڵداری،وەرزێری،پیشەگەری ماڵان-توانایەکی بەهێزی بەخشیە کاری مرۆڤ بۆ **بەرهەمهێنانی بڕێکی زیاتر** لەو ڕادەیەی کە بۆ بەردەوامی ژیان پێویستی بوون.خواستی هاتنەکایەی **هێزی نوێی کارکردن** سەریهەڵدا.شەڕ ئەو هێزەی بۆ دەستەبەرکردن:دیلەکانی شەڕ کران بە **کۆیلە**."*[76]

لێرەوە "یەکەمین دابەشکردنی کاری کۆمەڵایەتی..پەرەی بە بەرهەمی کار،واتە سەروەت و سامان،دا..وە یەکەمین دابەشبونی کۆمەڵگای بەسەر دوو چیندا سەری هەڵدا:چینی گەورە پیاوان و چینی کۆیلە،چەوسێنەر و چەوساوە."*[77]

واتە لە کاتێکدا لە ئاژەڵداری و کشتوکاڵیەوە زێدە بەرهەم و پێویستی بە هێزی نوێی کارکردن سەرهەڵدەدا، ئابوری کۆمۆنیستی دەگۆڕێ بە ئابوری کۆیلایەتی و کۆیلە دەبێ بە هێزی زیادکردنی بەرهەم و پەیوەندی کۆیلایەتی جێگای یەکسانی نێوان ئینسانەکان دەگرێتەوە. لە ئەنجامدا پەیوەندی نێوان ژن و پیاویش دەچیتە چوارچێوەی ئەم پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەی کۆیلایەتی نێو کۆمەڵگەوە و "**خاوەنداریێتی مەڕوماڵات و جەڵەب لەگەڵ سامانە نوێیەکان شۆڕشێکیان بەسەر خێزاندا بەرپاکرد**".*[78]

---

[75] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت** -ل٢٦٧
[76] هەمان سەرچاوە -ل ٢٧٠
[77] هەمان سەرچاوە -ل ٢٧٠
[78] هەمان سەرچاوە -ل ٢٧٠

"بەپێی نەریتی دابەشبونی کار لە نیو خێزانی ئەو ڕۆژگارەدا، مێرد دەبوایە خۆراک و ئامڕازە پێداویستیەکانی ئەو کارە پەیدابکات، کەواتە مافی خاوەندارێتی ئامڕازەکانی ئەو کارەی لە چنگ دابوو، کاتێک گرێی ژن و مێردایەتی هەڵدەوەشایەوە، پیاو ئەو ئامڕازانەی لەگەڵ خۆدەبردن، بەڵام ژنەکە دەفر و کەرەستەکانی نێومالّی بۆ دەمایەوە.بەپێی دابونەریتی باوی کۆمەڵگای ئەو سەردەمە، **مێرد خاوەن** سەرچاوە نوێیەکانی خۆراک بوو، واتە **ئاژەڵەکانیش**، هەروەها لەدواییدا بوو بە **خاوەنی** ئامڕازە نوێیەکانی کارکردن، واتە **کۆیلەکانیش** بۆ ئەو بوون."*[79]

لێرەدا ڕۆشن دەبێتەوە کە بەپێی هەمان دابەشکردنی کار لە نێو خێزان **پیاوان** دەبێتە خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە نەک ژنان.** ئەم گۆڕانە لە موڵکدارێتی هۆزەوە بۆ موڵکدارێتی پیاوانی سەرۆکی خێزان دەبێتەهۆی گۆڕانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی نێوان ژن و پیاو.

بەم پێیەش"هەمان ئەو هۆکارەی پێشتر دەسەڵاتی ژنی لە نێومالّ دەستەبەرکرد:واتە سنوربەندی لە بەڕێوەبردنی کاروباری نێومالّ،ئێستاش هەمان هۆکار دەسەڵاتی پیاو لە نێومالّدا دەسەپێنێت:کارەکانی نێومالّ کە ژن دەیکەن،لە چاو کاری بەرهەمهێنەری پیاودا، کەم بایەخ بوون ؛ کاری پیاوان لە هەموو شتێک بایەخدارتر بوو، بەڵام کاری ژنان تەنیا وەکو پاشکۆیەکی پوچەڵ ڕەچاوکرا".*[80]
کەواتە ژنان لە چاخی دڕندەیی مرۆڤایەتیدا، کە ئابوری بریتی بوە لە ڕاوەشکاری، کاری ناوماڵیان کردوە نەک کشتوکاڵ و ئاژەڵداری، وە کاتێک شوانکارەیی و کشتوکاڵ هاتۆتە ئارا ژن لەبەرئەوەی هەر کاری ناوماڵی کردوە کراوەتە پاشکۆی پیاو نەک خاوەنی **هەموو داهاتی** کشتوکاڵی و شوانکارەیی بوبێت. ئەمە نیشانی دەدا کە کاری ناوماڵی ژن لەم دوو قۆناغە جیاوازەدا دوو جێگای جیاوازی هەبوە بەهۆی گۆڕانی ئابوری کۆمەڵگەوە.

لە قۆناغی دڕندایەتی تا ناوەڕاستی بەربەریزمدا، لە ژیانی هەرەوەزی هۆزە سەرەتاییەکاندا جێگا و ڕێگای بەرزی ژن و یەکسانی لەگەڵ پیاودا بەرهەمی **گرنگی دەوری کاری ناوماڵ بوە**، کە بونی پەیکەری خواوەندە ژنەکان لەپاڵ خوداوەندە پیاوەکاندا ئەم ڕاستیە دەسەلمێنێ.

---

[79] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل٩٨
[80] هەمان سەرچاوە -٢٧١ ل

ژن لە کۆمۆنی سەرەتاییدا، کە ئابوری بریتی بوە لە دابینکردنی پێداویستی مانەوە و بەرهەمەکانی لەمە زیاتر نەبوە، کاری نیومالّی وەک کارێکی کۆمەڵایەتی و گەورە بۆ حسابکراوە چونکە لەو هۆزە کۆمۆنیانەدا " کە نزیکەی لە ٧٠٠ کەس پێکهاتبون و یەک سەربانیان بەسەرەوە بوە" و کە وەک چێشتخانەی گشتی و جلشۆرگەی گشتی و دایەنگای گشتی ئێستا وابوە. "لەسایەی ئابوری دێرینی کۆمۆنیستی نێومالّ، کاتێک چەندین ژن و میرد وەچەکانیانی لەخۆگرتبوو، بەڕیوەبردنی ئەم ئابورییە کەلەسەر ئەستۆی ژنان بوو، پیشەیەکی کۆمەڵایەتی گشتی زۆر پیویست بوو بارتەقای وەگیرهێنانی خۆراک و بژێوی بوو لەلایەن پیاوانەوە."*[81]. "بەڵام لەگەڵ پەیدابونی خێزانی پەتریارکی، بارەکە بەجۆرێکی تر گۆڕا،.چونکە ئابوری نێومالّ مۆرکی کۆمەڵایەتی خۆی لەدەستدا و چیتر پەیوەندی بە کۆمەڵگەوە نەما و بوبە پیشەیەکی تایبەتی؛ ژنانیش تێیدا بون بە کارەکەری سەرەکی و لە بەشداریکردن لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتیدا وەدەرنران."*[82]

لێرەوە دەردەکەوێ کە کاری نێومالّ لە **کارێکی کۆمەڵایەتی گەورەوە**، کە بەشێک لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی کۆمۆنیستی بوە، بە کارێکی تایبەتی بچوکی نێو مالّی خێزانێکی بچوکی شوانکار یا جوتیار کە "لە چاو کاری بەرهەمهێنەری پیاودا، کەم بایەخ بوون ؛ کاری پیاوان لە هەموو شتێک بایەخدارتر بوو، بەڵام کاری ژنان تەنیا وەکو **پاشکۆیەکی پوچەڵ ڕەچاوکرا**".*[83]

ئەمانە ئەو ئالّوگۆڕانە بون کە لەدەرەوەی مالّ و خێزاندا وبەواتایەکی تر لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتیدا ڕویداوە و بونە هۆوسەرچاوەی گۆڕانکاری لە خێزان و پەیوەندی ژن و پیاو و جێگەوپلەوپایەیی ژن لە کۆمەڵدا. جێگای ژن لە ئەنجامی زێدە بەرهەمی ئاژەڵداری و کشتوکالّی لە پلەی خواوەندی یەکسانەوە دەبێتە کۆیلەی ژێردەستی پیاوی سەرۆکی خێزان.

کەواتە بە پێچەوانەی تێزەکانی **ئۆجەلان** کە دەڵێ؛ "هێزی دەستپێکردنی شۆڕشی کشتوکالّی نیۆلیتیک ژنە"*[84]و"شۆڕشی کشتوکالّ و ئاژەڵداری لەچواردەوری ژن شێوە دەگرێت"*[85]،وە"خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری ژنە"*[86]. ڕاستیەکەی ئەوەیە کە

[81] ل ١٢٨- **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**
[82] ل١٢٩- هەمان سەرچاوە
[83] ل ٢٧١- هەمان سەرچاوە
[84] ل٨-**(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)**
[85] ل١٣- هەمان سەرچاوە
[86] ل٥٤- هەمان سەرچاوە

لەمێژوودا شۆڕشی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری لە دەوری موڵکدارێتی پیاو شکڵی گرتوە و پیاو بوەتە خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری. ئەم **پێشکەوتنە ئابوریەی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی "هەرەسهێنان بە دایکسالاری**" بوو،کە "**شکستێکی مێژوویی جیهانی بوو بۆ ڕەگەزی مێینە**."*[87].

لە ئابوری کشتوکاڵی و ئاژەڵداریدا چ دەورێکی ئابوری بۆ ژنان دەمێنێتەوە؟
ئۆجەلان دەڵێ؛ "ڕۆڵ بینینی **ژن لە سەنتەری ئابوریدا** خاسیەتێکە دەرکی پێدەکرێت. چونکە **منداڵی دەبێت و بەخێوی دەکات**."*[88]. ئەمەش پێچەوانەی ڕاستیە مێژوویەکەیە. لەبەرئەوەی کاتێک **ژن لەسەنتەری ئابوریدا** دەبنە **ئامڕازێکی سادە بۆ دروستکردنی منالان**، ئەمە ڕێک ئەو شکستە مێژوویی جیهانیەیەکە ژنانی کردە کۆیلەی دروستکردنی میراتگر بۆ خێزانی پەتریارکی پیاو. لەبەرئەوەی ژن لەم ڕۆڵە دایکانەیدا لە **سەنتەری ئابوریدا نیە بەڵکو لە پەراوێزیدایە.** ئۆجەلان کە ئیدعای ئەوە دەکا کە **" ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە"*[89]** ،بەڵام لای ئەو ئەم ئابوریە کورت دەبێتەوە بە ئابوری دروستکردنی منالڵ و بەخێوکردنی، وە ئەم ڕۆڵە بە سەنتەری ئابوری دادەنێ. ئایا ئەگەر ئەم دەوری دروستکردنی منالە ژن بە پەراوێزخستنی ژن دابنێین چی لەو تێزەی **" ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە"** ی ئۆجەلان دەمێنێتەوە؟ بۆچی ئەگەر ئابوری بەپێی دابەشکردنی ڕەگەزی لە ئەزەلەوە بە ژن بەخشراوە ئەم دەورەی ژن لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی دەورانی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا لە کوێ دایە؟ ئایا وایە ئەگەر پیاو، بەپێی تێزەکانی ژنۆلۆژی بەهۆی ڕەگەزەکەیەوە "**هیچ ڕایەڵەیەکی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نییە"** ئەی ئابوری و بەرهەمهێنان لە دەورانی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریدا چۆن لەلایەن پیاوەوە بەڕێوەبراوە و کۆنترۆڵ کراوە؟

ئاشکرایە ژنۆلۆژی ناتوانێ تێبگات کە لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا ژن پەراویز دەخرێت چونکە پێی وایە ئەم تەنیا ئەم جۆرە ئابوریانە سروشتین، هەربۆیە دەبێ ژن تیایدا باڵادەست بێت چونکە ژن **ڕایەڵەیەکی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا هەیە و "خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری ژنە"*[90].** بەڵام ئاشکرایە بە پێچەوانەی ئەم تێزە "سروشتیانەوە" ژن لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی دەورانی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا **ڕایەڵەیەی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نامێنێ و پیاو دەبێتە خاوەنە**

[87] ل ١٠١ - **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**
[88] ل ١٨-**(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)**
[89] ل١٣٤- هەمان سەرچاوە
[90] **ل٥٤** هەمان سەرچاوە

ڕاستەقینەکەی ئابوری. هەر بەو هۆیەشەوە ژن لەم ئابوریە "سروشتیەی" ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا لەمەیدانی کار و بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی دادەبڕدرێ.

دیسانەوە بە پێچەوانەی تێزی **"لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا"*[91]**، ژنان تەنیا لەم ئابوریە "ناسروشتیەی" سەرمایەداری پیشەسازیدایە کە دێنەوە مەیدانی بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی سەرەڕای ئەوەی هێشتا سیستەمی پیاوسالاری خێزان باڵادەستە و نایەکسانی لە نێو ژن و پیاودا بەردەوامە.

بەم پێیە **تێزی ژن بەرهەمهێنەرە و پیاو تاڵانکارە**، **تێزێکی ڕەگەزگەرایی سەراپا نازانستیە**. لەبەرئەوەی بینیمان بەپێی سیستەمی بەرهەمهێنان دەوری ژن و پیاو دیاریکرا. لە سەرەتادا هەردوکیان بەشداربون لە ئابوری کۆمەڵایەتی کۆمۆنیستی و هەرەوەزیدا و دواتر کاتیک سیستەمی بەرهەمهێنان پشتی بە کۆیلایەتی بەست و جیاوازی چینایەتی دروست بوو، ئەوکات ژن لە سەنتەری ئابوری و بەرهەمهێنان دورخرایەوە و کاری نێوماڵ و دروستکردنی مناڵ وەک کاری کەنیزەک و کۆیلەی ئارەزوی پیاو بۆ ژن نرخێندرا.

بەکورتی یاسای موڵکایەتی و گۆڕینی لە موڵکایەتی گشتیەوە بۆ موڵکایەتی تایبەتی،کە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی لەسەری ڕۆشتوە، ڕێگەی بە پیاو داوە ببێتە سالاری بەرهەمهێنان و خێزان و ژن لە بەرهەمهێنان دوربخرێتەوە و بکرێتە کۆیلە لە نێوماڵدا. ئەم لێکدانەوەیە کە کاری پیاو بۆ **تاڵانکردنی ئابوری ماڵ هیچ ڕایەڵەکی سروشتی نەبوە لەگەڵ ئابوریدا** بەتەواوەتی پێچەوانەی ئەو ڕاستیەیە کە پیاو لە پرۆسەی بەرهەمهێناندا و لەگەڵ گەشەی بەرهەمهێناندا کۆنترۆڵی ئەو موڵکایەتیەی کردوە کە پێشتر موڵکایەتیەکی گشتی و هاوبەش بووە. گۆڕینی موڵکایەتیە لە موڵکایەتی هۆزەوە بۆ سەرۆکی خێزان بوە نەک لە موڵکایەتی ژنەوە بۆ پیاو، نەک وەک ئەوەی ئۆجەلان دەڵێ؛" **تەواوی ئەو بەرهەمانە"** هی ژن بوە و پیاو دزیویەتی. ئەم گواستنەوەی موڵکایەتیە لە ئەنجامی زێدە بەرهەم و لە درێژەی چالاکی و گەشەی ئابوریدا بوە نەک کاری ڕاوڕوت و بە هۆی ماسولکە بەهێزەکانی پیاوی نێچیرەوانی دڕندەوە بوبێت.

---

[91] **(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)-** ل١٨

تەفسیری ڕەگەزگەرایی ئۆجەلان بەوەی ئەم هۆکارانەی باڵادەستی پیاو، بەتایبەتمەندی فسیۆلۆجی و پێکهاتەی ماسولکەکانی پیاو، یاخود بە ئەخلاقی تاڵانکاری و درۆ و تەڵەکەبازی ئەم ڕەگەزە دابنێ، نیشانەی نازانستی بونی **"ژنۆلۆژی"**یەکەیەتی.

ئێستا دوای ئەوەی بەرپەرچی تێزی دوو ئابوری و دوالیزمی بەرهەمهێنەر و تاڵانکەری دوو قوتبەکەی نێو خێزان، ژن و پیاو، درایەوە لەڕێگای خستنەڕووی قۆناغە ئابوریەکانی گەشەی کۆمەڵگەی نێچیرەوانی بەرەو ئاژەڵداری و کشتوکاڵی و بنەما ئابوریەکانی گۆڕانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی نێوان ژن و پیاو، بۆ تێگەیشتنی زانستی لە کاریگەری ئەم گەشەی ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵیە بەسەر جێگاو ڕیگای ژن لە کۆمەڵدا و بەسەر پەیوەندی ژن و پیاوەوە، پێویستە بچینە سەر وردەکاری ئەو ئاڵوگۆڕانەی بەسەر مەسەلەی خێزان و دایکسالاری و خێڵدا دێت. پێویستە بزانین شکڵ و شیوەی خێزان خۆی چی بوە و چ گۆڕانێکی بەسەرداهاتوە؟ دایکسالاری و باوکسالاری چیە و چ پەیوەندیەکی بە ئابوری کۆمۆنیستی و کۆیلایەتیەوە هەیە؟

بەشی پێنجەم
مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری

لە پێش دەستپێکردنی ئەم بەشەدا دەمەوێ بڵێم کە من لە جێگای وشەی"دایکسالاری" وشەی "مافی دایکایەتی" بەکاردەهێنم، چونکە دایکسالاری ئەو وێنەیە دەدات بەدەستەوە کە ژن لە دەورەیەکدا خاوەنی مناڵ و موڵکایەتی هۆیەکانی بەرهەمهێنان بوە وەک چۆن ئێستا باوکسالاری بەم شێوەیە. بەڵام ئەمە وێنەیەکی هەڵەیە و نەماف و نە موڵکایەتی لە دەورانی مافی دایکایەتیدا مانای نەبوە لە بەرئەوەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی سیستەمی کۆمۆنیستی و یەکسانی ئینسانەکان زاڵ بوە بەسەریدا و مافی دایکایەتی نوێنەرایەتی سیستەمێکی کۆیلایەتی و ژێردەستەیی پیاوانی نەکردوە.

هەروەها کاتێک باسی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو دەکەین لە خێزاندا باسی دیاردەی خێزانی تاک ژنو مێردایەتی ناکەین، بەڵکو باسی ئەو پرۆسەیە دەکەین کە خێزان و ژنومیردایەتی پێداتێپەڕیوەو خێزانی تاکە ژنومێردایەتی تەنیا یەکێک لەشێوازەکانی خێزان بوە. بەڵام تێگەیشتنی باو لەخێزان تێگەیشتنێکی ناتەواوە بەوەی هەموو مەسەلەکانی وەک مافی دایکایەتی و پەیوەندی ژن وپیاو دەخاتە قاڵبی خێزانی تاک ژنومێردایەتیەوە و بەمەش لە دەورانی مافی دایکایەتیدا پێی وایە کە ژن لەناو خێزاندا باڵادەست و پیاو ژێردەستە بووە و ژن خاوەنی هۆیەکانی بەرهەمهێنان بوە و خاوەنی زێدە بەرهەم بوە. ئەمە هەمان تێڕوانینی هەڵەی ئۆجەلانە کە وەک هەر خەڵکێکی سادە و دور لەزانست هەمان بۆچونی سادە وساکاری ناو کۆمەڵگە بنەمای تێگەیشتنێتی لە دیاردەی خێزان. تێگەیشتنی نادروستی ژنۆلۆژی"یش لەسەر مێژووی مافی دایکایەتی و گۆڕانی بۆ باوکسالاری هەمان: بنەمای نەبونی تێگەیشتنێکی زانستیانەیە لەسەر مێژووی سیستەمی کۆمەڵایەتی خێزان و خێڵ و مێژووی دیالەکتیکی پرۆسەی گۆڕانی ئەم سیستەمە کۆمەڵایەتیەی خێزان.

هەربۆیە لەم بەشەدا پێویستە بەدرێژی باسی مێژووی خێزان و گۆڕانی مافی دایکایەتی و بۆ باوکسالاری بکەین تا ئەفسانەکانی ئۆجەلان ڕاست بکەینەوە و ئەو زانستە بخەینەڕوو کە دەتوانێ نەخشەی ئەم سیستەمە مێژوویەی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو شیبکاتەوە و تێگەیشتنێکی زانستیمان بداتێ لەسەر ئەوەی یاساکانی ئەم سیستەمە کۆمەڵایەتیەی خێزان چیە و ئایندەکەی بەرەو چی دەچێ؟

سەرەتا لەسەر مێژووی دەستپێکردنی زانستی خێزان ، ئەنگلس ئاماژە بۆ ئەوەدەکا کە؛
"لێکۆڵینەوە لە مێژووی خێزان لە ساڵی ١٨٦١ەوە دەست پێ دەکات، کاتێک کتێبی (مافی دایکایەتی) لەلایەن "باهۆفن" ەوە بڵاوکرایەوە. دواتر ماک لینان و پاشان لەساڵی ١٨٧١ مۆرگان بە کەرەستە و بابەتی نوێ و هەمەلایەنە و یەکاڵاکەرەوە دەرکەوت و "سیستەمەکانی ڕەچەڵەک و خزمایەتی"، "ژن و مێردایەتی سەرەتایی"، و "کۆمەڵگای دێرین" لە کتێبەکانێتی مۆرگانن."*[92]
وە" ئەم دۆزینەوە نوێیەی(مۆرگان) خێڵە سەرەتاییەکان کە لەسەر بنجی مافی دایکایەتی، وەک قۆناغێک کە دەکەوێتە پێش خێڵی پشت بەستو بە مافی باوکایەتی لەلای گەلە شارستانیەکان، بۆ مێژووی سەرەتایی بەهەمان ڕادەی تیۆری داروین سەبارەت بە پەیدابون و گەشە بۆ بایۆلۆجی گرنگەو بەڕادەی تیۆری مارکس بۆ زێدەبایی لە ئابوری سیاسیدا. ئەم دۆزینەوەی مۆرگان ڕێگای دا کە بۆیەکەم جار تابلۆی مێژووی خێزان بنەخشێنێ کە ئەمەش یارمەتیدا، بەپێی ئەو بابەتانەی تا ئێستا زانراون، هێڵە گەورەکانی پلەی گەشەکردن بگرێتەخۆ..خێڵی دامەزراو لەسەر بنەمای مافی دایکایەتی بو بە تەوەرێک کە هەموو ئەم زانستەی بەدەوردا دەسوڕێتەوە."*[93]

کەواتە بە پێچەوانەی ئیدعای "ژنۆلۆژی"یەوە کە دەڵی ئۆجەلان بۆ یەکەمجار ئەم زانستەی دۆزیوەتەوە، ئەم زانستە لە سەدەونیوێک بەر لە ئۆجەلان دەستی پێکردوە. وەبە پێچەوانەی هەموو تێزەکانی ئۆجالانەوە لەسەر دەوری توندوتیژی کاری نێچیرەوانی پیاو لەسەر دروستکردنی باوکسالاریدا ،ئەم زانستە سەلماندویەتی کە خێزانی دەورانی نێچیرەوانی پشتی بە مافی دایکایەتی بەستوە و نەک باوکسالاری سیستەمی کۆمەڵایەتی بوبێت لەو دەورانە سەرەتاییەدا. ئەمە دۆزینەوەیەکی مێژووییە کە مافی دایکایەتی پێش مافی باوکایەتی و باوک سالاری بوە و ئەم دۆزینەوەیەش پشتی بەستوە بە دۆزینەوە و شیکردنەوەی شێوەی بەرهەمهێنان و ئاستی دامەزراوەی خێزان. ئەنگلس ئەم یاسایە بەم شێوە دادەڕێژێت؛

"ئەو سیستەمە کۆمەڵایەتییانەی مرۆڤ لەسایەیاندا، لەسەردەمێکی مێژوویی دیاریکراودا و لە وڵاتێکی دیاریکراودا، گوزەران دەکات، هەردوو شێوەی

[92] ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت -٣٤-٢٤ل
[93] فریدريك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة - ل١١ -

بەرهەمهێنان، واتە لەلایەکەوە پێشکەوتنی کار و لەلایەکی ترەوە پلەی پێشکەوتنی خێزان، دەیسەپێنێت."*[94].

ئێمە پێشتر لەبەشی ٤دا باسمان لەسەر شێوەی بەرهەمهێنانی هۆیەکانی ژیان لە نێچیرەوانی و ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا کرد.هەروەهاباسی پەیوەندی و هەڵسوکەوتی ژن و پیاو لەگەڵ یەکتر و لە نیوکۆمەڵدا لەم قۆناغە ئابوریانەدا کرد. ئێستا دەچینە سەر پلەکانی بەرەو پێشەوەچونی خێزان و بەرهەمهێنانی خودی مرۆڤ، واتە بەردەوامبونی جۆری مرۆڤ تاکو لێرەوە سیستەمی کۆمەڵایەتی مافی دایکایەتی و باوکسالاری بناسین و بزانین لەسەر چ بنەمایەک دروست بوە و چۆن گۆڕاوە؟

دەبێت ئەوە بزانین خێزان لەسەرەتادا ئەم شێوازەی ئێستای، تاکە ژن ومێردی، نەبوە و شێوەی خێزان بەپێی قۆناغەکانی گەشەی کۆمەڵگە گۆڕاوە. ئەنگلس ئەنجامگیری لێکۆڵینەوەکانی مۆرگان لەسەر خێزان بەم شێوەیە پوخت دەکاتەوە؛" ئێمە سێ شێوەی سەرەکی ژن و مێردایەتیمان هەیە، ئەوانیش بە گشتی پڕ بەپێستی هەر سێ قۆناغە سەرەکیەکەی پەرەسەندنی مرۆڤایەتین، کە لێکۆڵینەوەیان لێکراوە. بە گەلە ژن و مێردایەتی پڕ بەپێستی قۆناغی دڕندایەتیە، بە جوتە ژن و مێردایەتی پڕ بەپێستی بەربەریزمە، تاکە ژن و میردایەتی، کەداوێن پیسی و لەشفرۆشی لەدوتوێیدایە، پڕ بەپێستی قۆناغی ژیاریە. لە نیوان بە جوتە ژن و میردایەتی و تاکە ژن و مێردایەتیدا، لە قۆناغی باڵای بەربەریزمدا، دەسەڵاتی پیاوان باڵ بەسەر کەنیزەک و فرەژندا دەکێشێت."*[95]

کەواتە مافی دایکایەتی یە لە دوو شیوازی "گەلە ژن و میردایەتی" قۆناغی دڕندایەتی ،لەگەڵ "جوتە ژن و مێردایەتی" دا قۆناغی نزم و ناوەندی بەربەریزمدا هەبوە و دواتر لە قۆناغی باڵای بەربەریزم ولەگەڵ دەستپیکردنی مێژووی نوسراو و شارستانیدا بە شێوەی "تاکە ژن و میردایەتی" ئیستای لێهاتوە کە لەسەر بنەمای باوکسالاری دامەزراوە.
مافی دایکایەتی باسی دەوری ژنانە لە نێو کۆمەڵگە و خێزان و ئابوریدا. ئەم دەوری دەسەڵاتدارێتیەی ژن بنەمایەکی ئابوری هەبوە؛"ئابوری کۆمۆنیستی نێوماڵ، کەسەرجەم مێینەکانیان یا زۆربەیان سەربەهەمان خێڵ بوون، بەڵام پیاوەکانی سەربەخێڵی جۆراوجۆربون، لەهەموو جێگایەکدا، بەردی بناغەی دەسەڵاتدارێتی

[94] ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت -١٨ ل
[95] ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت -١٣٠ ل

ژنانی سەردەمە دێرینەکانی پێک دەهێنا."*[96] . هەروەها "ژنان سەبارەت بەوەی کە لەنێوان باوک و دایکی نەوە تازەکاندا تەنها ئەوان، وەک دایک دەناسرانەوە، ڕێزێکی بێپایانیان لێدەگیرا"*[97]. سەرەڕای ئەمەش ژنان لە نیو گەلانی دڕندە و بەربەرەکاندا"بە کارێکی تاقەت پروکێن هەڵدەستان و بەلای گەلەکەیانەوە خانمێکی ڕاستەقینە بوون، بەهەمان شێوەش لە ڕوی خورەوشت و هەڵسوکەوتیش هەر وەهابوو"*[98].

کەواتە ژنان لەم سەردەمەی ئابوری نێچیرەوانی و ئابوری کۆمۆنیستی خێڵ و هۆزەکاندا خاوەنی دەسەڵات و ڕێز و دەوری گرنگ بوون لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی دا ،وە چونکە خێزانی تاک ژن و پیاو لە ئارادا نیە، هەربۆیە باوکسالاری لەم قۆناغەدا هێشتا دروست نەبوە. دەورانی نێچیرەوانی دەورانی مافی دایکایەتی و دەورانی خێزانی کۆمەڵە ژن و مێردایەتی و جوتە ژن و مێردایەتیە،نەک باوکسالاری. ئەمەش پێچەوانەی ئەو تێزەی ئۆجەلانە کە دەڵێ؛ "چالاکی نێچیروانی پیاوانە پێویستی بە کلتوری شەڕە و پشت بە دەسەڵاتێکی توند دەبەستێ. ئەنجام ڕیشە داکوتانی دەستڕۆیی باوکسالاریە."*[99]

بۆ ڕۆشنکردنەوەی پەیوەندی ئەم گەلە ژن و مێردایەتیە بە مافی دایکایەتی و باوکسالاریەوە چەند نمونەیەکی خێڵە سەرەتاییەکان دەهێنینەوە و دواتر دەچینە سەر باسی ئەو گۆڕانکاریانەی بەسەر مێژووی خێزاندا هات.
لە قۆناغی گەلە ژن و میردایەتیدا،" لێکۆڵینەوە لە مێژووی سەرەتایی ڕوناکیمان بۆ دەخاتە سەر بارودۆخێک تێدا پیاوان لە دۆخی فرەژنیدا دەگوزەران، لەهەمان کاتیشدا ژنەکانیان لە دۆخی فرە مێردیدا بوون، لەپای ئەمە ئەو مناڵانە بە هاوبەشی هی هەموان بوون."*[100]

"ئاگاسیسیس" لە کتێبی "گەشتێک بە بەرازیل"دا دەڵێ؛" مناڵەکان..زۆربەی کات تەنها دایکیان دەناسن چونکە تەنها ئەو خەمخۆر و مشەخۆریانن؛ ئەوان هیچ شتێک لە بارەی باوکیانەوە نازانن؛ جگە لەوەش هەرگیز بە خەیاڵی ژنەکەدا نایەت، خۆی یا منداڵەکانیشی لە کابرا داواکاری شتێک بن."*[101]

[96] ل٨٨- **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**
[97] ل ٢٤- هەمان سەرچاوە
[98] ل ٨٩- هەمان سەرچاوە
[99] ل٢١ (ئۆجەلان -ژنۆلۆژی)
[100] ل ٦١- **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**
[101] ل٩٢- هەمان سەرچاوە

هەروەها دەڵێ؛" لە هەمو شێوەکانی خێزانی بە کۆمەڵدا، ناتوانرێ بە وردی باوکی منداڵەکە بناسرێتەوە، بەڵام دایکی بەوردی دەناسرێتەوە. وێڕای ئەوەی هەمو منداڵانی خێزانە هاوبەشەکە بەمنداڵی خۆی دەزانێ، وە بەرپرسیارێتی دایکانە هەڵدەگرێت بەرامبەریان، لەگەڵ ئەوەشدا منداڵەکانی خۆی دەناسێ و جیایان دەکاتەوە. لێرەوە ڕۆشن دەبێتەوە کە **مادام زەواجی بەکۆمەڵ لەئارادایە، ناتوانرێ ڕەچەڵەک بسەلمێنرێ لە ڕێگای دایکەوە نەبێ**، وە ناتوانرێ دان بەهیچ دابنرێ جگە لە خەتی دایک. ئەمە باری راستەقینەی هەموو گەلە دڕندەکان و هەمو ئەو گەلانە بوون کە گەیشتونەتە پلەی نزمی بەربەریەت. ئەمە دوەمین دەستکەوتی گرنگی "باهۆڤن"ە، کە یەکەمین کەس بوە ئەمەی دۆزیوەتەوە. ئەو ناوی مافی دایک دەنێ لەم دانپێدانان بە ڕەچەڵەکدا لەڕێگای هێڵی دایکەوە بەشێوەیەکی تاکوتەنیا ، وە لەو پەیوەندیانەی میراتگیری کە لێرەوە سەرچاوەی گرتوە و بەپێی تێپەڕبونی کات گەشەی کردوە، من ئەم ناولێنانە وەک خۆی دەهێڵمەوە لەبەر کورتیەکەی، بەڵام سەرکەوتو نەبوە، لەبەرئەوەی لەم قۆناغە لە گەشەی کۆمەڵگەدا ناتوانرێ بەمانای حقوقی باسی ماف بکرێ."*[102]

هەروەها لە قۆناغی جوتە ژن و مێردایەتیشدا "(ئارتۆر رایت) کە چەند ساڵێک لە نێو ئۆرۆکواییەکان ژیاوە دەڵێ" لەبارەی خێزانەکانیانەوە، کە هێشتا لە خانوی کۆن و درێژدا دەژیان(مەبەست لە کۆمۆنەی ماڵی چەند خێزانێکە) .."کەهەردەم یەک خێڵ(کڵان) دەستی بەسەردا گرتبوو، بەجۆرێک دەبوایە ژنەکانیان شویان بە پیاوی خێڵە(کڵان) کانی تر بکردایە..ژنان بەشێوەیەکی ئاسایی، ماڵەکەیان بەڕیوەدەبرد؛ **ئازوقە و خۆراک هاوبەش بوون**؛ بەڵام ئەو مێردە یا ئەو دۆستە بەدبەخت دەبوو ئەگەر بەشی خۆی لەو ئازوقەیەی ماڵەوەی دابین نەکردایە، چەند منداڵی زۆر بوایە یا خاوەنی شتی تایبەتی خۆی بوایە، ئەوا بۆی هەبوو هەر ساتێک فەرمانی پێ بکرێ شڕوشیتاڵی وەپێچێت و ماڵەکە جێ بهێڵێت. تەنانەت بۆی نەبوو بەر لەو فەرمانە بگرێت، چونکە ماڵەکەی لێ دەبوو بەدۆزەخ، هیچی بۆ نەدەمایەوە جگە لەوەی کە دەبوایە بۆ کڵانەکەی خۆی بگەڕابایەوە. یان ئەوەتا سەر لەنوێ لە کڵانێکی تر ژنێکی تری بهێنایە- ئەوەش زۆر کات ڕووی دەدا. ژنان بەگشتی و لەهەموو جێگایەکدا گەورەترین هێزی نێو کڵانەکان بوون."*[103]

---

[102] فریدریك انجلز ـ أصل العائلة والملكیة الخاصة والدولة- ل ٢٧-٢٨

[103] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل ٨٨

لێرەوە دەردەکەوێ کە مافی دایکایەتی بەرهەمی جێگای ژنان بوە لە خێڵەکانی کۆمۆنیزمی سەرەتاییدا، کە شتێک بەناوی خێزانی تاکە ژن و مێردایەتی نەبوە. هەربۆیە مافی دایکایەتی، مافی ژن بەرامبەر بە پیاو دیاری ناکا، بەڵکو مافی ژن لە کۆمەڵگەدا دیاری دەکا، لەبەرئەوەی کۆمەڵگە بەسەر ژن و پیاوی پلە جیاوازدا و ئەندامەکانی خێڵ بەسەر چینی جیاوازدا دابەش نەکراوە تاکو باسی ماف و بەرپرسیارێتی جیاوازی ئەندامەکانی بکرێ. ئەمەش پەیوەستە بە شێوەی بەرهەمهێنانی ژیانی کۆمەڵایەتی کە لە نێچیرەوانیەوە زیاتر دەبرێتە پێشەوە و **ئازوقە و خۆراک هاوبەش بوون نەک ژن بە بۆنەی مافی دایکایەتیەوە ببێتە خاوەنی سەرچاوەکانی ژیان و بەرهەمهێنان.** ئەمە پێچەوانەی **مافی باوکایەتیە کە لەسەر بنەمای موڵکایەتی پیاوی سەرۆک خێزان** دروست دەبێ. **خەتی دایک تەنیا بەهۆی ناسینەوەی ڕەچەڵەکی نەوەکان** بەکاردێت کە پێویستی خێڵ و ستراکتۆری کۆمەڵایەتی دەیهێنێتە ئاراوە، لە بەرئەوەی **مادام زەواجی بەکۆمەڵ لەئارادایە، ناتوانرێ ڕەچەڵەک بسەلمێنرێ لە ڕێگای دایکەوە نەبێ.** لەم زەواجە بە کۆمەڵەدا کە "پیاوان لە دۆخی فرەژنیدا دەگوزەران، لەهەمان کاتیشدا ژنەکانیان لە دۆخی فرە مێردیدا بوون، لەپای ئەمە ئەو مناڵانە بە هاوبەشی هی هەموان بوون."*[104]

کەواتە **مناڵەکان هاوبەشی هەموان** بوە و **موڵکی دایک نەبوە و مافی دایکایەتی** تەنیا ڕەچەڵەک و **میراتگری کڵانی** پێ دیاریکراوە. بەپێچەوانەی مافی باوکایەتی کە **مناڵ موڵکی باوکە و میراتگری باوکە** هەربۆیە ڕەچەڵەک لێرەدا لە ڕێگەی باوکەوە دیاری دەکرێ.

لە دۆخی زەواجی بە کۆمەڵ تا بەدۆخی تاکە ژن و مێردایەتی گەیشت، زنجیرەیەک ئاڵوگۆڕ لە شێوازی خێزان و خێڵ و پەیوەندی ژن و پیاودا ڕویداوە.

خێزانی بە خوین خزم کە یەکەمین قۆناغی دروستبونی خێزانە و "بریتیە لە تۆرەمەی جوتێک (ژن و پیاو)، کە تیایدا هەمووان لە نەوە لەدوای نەوە لە نێو یەکدا خوشک و بران، وە بەم شێوەیە ژن و مێردیشن."*[105]. دواتر ؛یەکەمین هەنگاوی بەرەو پیشەوە چونی خێزان بریتیە لە "قەدەغەکردنی پەیوەندی جوت بوون لە نێوان وەچە و دایک و باوکدا، و دوەم هەنگاو "قەدەغەکردنی جوت بوون بوە لە نێوان خوشک و برادا". دواتر قەدەغەی ژن و میردایەتی لە نێوان هێڵە لابەلاکانی خزمایەتی،واتە بەپێی

---

[104] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل ٦١-

[105] فریدریك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة-ل ٢٤

دەستەواژەکانی ئێستامان، نێوان مناڵ ونەوە و نەوەی مناڵەکانی خوشک و براکان(ئامۆزا وئامۆزازا و میمکزا و میمکزازا و خاڵۆزا و پورزا)، ئەم پێشکەوتنەش بە ڕای مۆرگان: (نمونەیەکی هێڵکاری زۆر بێ هاوتایە، هاوشێوەی ئەو بنەمایەی کە پاڵاوتنی سروشتی کاری پێدەکات.)*[106].

لە خێزانی خزمە خوێنەوە خێزانی پونالوا پەیدابوو، کە ژمارە خوشکێکی دیاریکراو یا لە پەیوەندیەکی دورتری خزمایەتیدابون (ئامۆزا وئامۆزازا و میمکزا و میمکزازا و خاڵۆزا و پورزا) دەبونە هاوبەشە ژنی مێردەکانیان، بەڵام ئەمانە نەدەبوو براکانیان بن، وەئەم پیاوانەش ئیتر بەیەکتریان نەدەوت "برا"، جگە لەوەی پێویست نەبوو برابن ، ئەوان (پونالوا) واتە هاوڕێی نزیکی یەکتر یا ئەگەر بکرێ بوترێ شەریک associe′ بوون .

دامەزراوەی خێڵ، پێدەچێت بەزۆری، **ڕاستەوخۆ لە خێزانی پۆنالوایی سەرچاوەی گرتبێت**.*[107]. بەم پێیە "خێڵ دروست بوو کە بنەمای سیستەمی کۆمەڵایەتی لەلای زۆربەی گەلە بەربەریەکانی سەر گۆی زەوی پێک دەهێنێت، کە لێرەوە دەچینە سەر چاخی شارستانی."*[108]پەرە سەندنی خێڵ و فراوانبونی چینە"خوشک" و "براکان" و قەدەغەکردنی زەواجی خزمی خوێن جار لەدوای جار زەواجی بە کۆمەڵی مەحاڵ دەکرد.*[109]

هەربۆیە **"خیزانی دولانە"** گەشەی کرد کە لە سایەی بە کۆمەڵ ژن و مێردایەتیدا دروست دەبوو.*[110]"لە کاتی زەواجی بەکۆمەلیشدا و پێش لەمەش، پیاو ژنێکی سەرەکی هەبو لە نێو ژنە زۆرەکانیدا، وە ژنیش بەهەمان شێوە مێردێکی سەرەکی هەبو لە نێو ژمارەی زۆری مێردەکانیدا"*[111]. **گۆڕانی زەواجی بەکۆمەڵ بۆ جوتە ژن و مێردایەتی بەهۆی ژنانەوە هاتەدی**، لەبەر ئەوەی لەم دەورانەدا ئابوری کۆمۆنیستی بەرەو هەڵوەشانەوە دەچوو و چڕی دانیشتوانیش زیاتر بوو، هەربۆیە پەیوەندیە کۆنەکان زەمینەیان لەدەست دەدا و ئەمەش سزای لەسەر ژنان دروستکرد کاتێک مافی بەشداریکردنی لەگەڵ پیاوانی تردا پیادە دەکرد. "ژنە بابلیەکان دەبوایەساڵی جارێک لای پەیکەری پەرستگای میلیتا بە تێکەڵبونیان لەگەڵ پیاوانی دیکە پاکانە

---

[106] ل ٤٣٥- "مۆرگان،کۆمەڵگای دێرین"
[107] (**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**)٧٥ ل
[108] (فریدریك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة-)٣٦ل
[109] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** -٨٤ ل
[110] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ٨٤ ل
[111] (فریدریك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة-) ٣١ ل

بکەن"*[112]، وە" ئەو پاکانەیەی ساڵانە دەکرا، تەنها یەک خۆبەدەستەوەدان جێگای گرتەوە؛ هەروەها "هیتیرزم"ی ژنانی بەشوو بەر لە بەرەڵلایی کچان دەگرێتەوە: لەبری ئەوەی لە ماوەی شوکردندا جێبەجێبکرێت، ئەوا پێش شوکردن دەکرێت. هەروەها لەبری ئەوەی، بەبێ جیاوازی، خۆی بەدەست هەموو کەسێکەوە بدات، تەنها خۆی بەدەست چەند کەسێکی دیاریکراو دەدا."*[113]. ئەم سزایەو شەکەتی ژنان لەو زەواجە بە کۆمەڵە وای لە ژنان کرد کە شوکردنێکی ساتەوەختی یان هەمیشەیی بەیەک پیاو بکەنە ڕێگا چارەیان.
بابچینەوە

"لە کاتێکدا پیاوان لەسایەی شێوەکانی پێشوی خێزاندا هیچ هەستیان بە کەمی ژمارەی ژنان نەدەکرد، بەڵکو لە پێویست بەدەریان هەبوون، بەڵام لێرەدا ئافرەت بوو بەداوایەکی دەگمەن و دەبوایە پیاو بە شوێنیدا عەوداڵ بێت. تەنها لەبەر ئەم هۆیەش **هەڵگرتن و کڕینی ئافرەتان لەگەڵ سەرهەڵدانی بە جوتە ژن و مێردایەتیدا سەری هەڵدا.**"[114] لەم خێزانی دولانە دا "ئەو ژن و مێردایەتیە بۆی هەبو لەسەر داوای هەردولا هەڵبوەشێندرێتەوە..هەموو مناڵەکان بۆ ژنەکە دەبوون، هەردوو لایەنەکەش بۆیان هەبوو زەواج بکەنەوە."[115] بەڵام "خێزانی دوولانە لە خۆیدا تا ڕادەیەکی زۆر بێهێز و ناجێگیرە کە دروستکردنی ئابوری ماڵی تاک ناکاتە پێویست و بگرە جێگای ڕەزامەندی ، ئابوری کۆمۆنیستی میراتی قۆناغی پێشووش لەناو نابات" [116]هەربۆیە ئەم خێزانی دولایەنەیە دەورانێکی گوزارە لە نێوان زەواجی بە کۆمەڵ و زەواجی یەکلایەنەدا.

بەڵام گۆڕان لە خێزانی جوتە ژن و پیاوەوە بەرەو تاکە ژن و مێردایەتی شۆڕشێک بوو بەسەر دامەزراوەی پێشووی خێزاندا و ئەم شۆڕشە "**شکستێکی مێژوویی جیهانی بوو بۆ ڕەگەزی مێینە.**"[117]. چونکە سیستەمی مافی دایکایەتی گۆڕی بۆ باوکسالاری و پاتریارکی. ڕیشەی ئەم شۆڕشەش گۆڕانە لە ئابوری نێچیرەوانی بەرەو ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی و گۆڕانی سیستەمی میراتگری خێڵە بۆ سەرۆکی خێزان، واتە دروستبونی موڵکایەتی تایبەت و کۆیلایەتیە. لێرەدا پیویستە کەمێک لەسەر ئەم خاڵی شۆڕشە بوەستین و بزانین چۆن ڕویداوە؟

---

112 **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل ٩١
113 (باهۆڤن، مافی دایک) ل ١٩
114 (**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**) ل ٨٦
115 هەمان سەرچاوە - ل٨٧
116 (**فريدريك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة**-) ل ٣٢
117 **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**- ل ١٠١

هەموو ئەو گۆڕانکاریانەی بەسەر خێزاندا هات کە لە ماڵنشینی دولایەنەدا کۆمەڵە ژن و مێرد بەرتەسک کرایەوە بۆ ئاخر یەکەی ، ئاخر ئەتۆمی، تا یەک پیاو و یەک ژن. پاڵاوتنی سروشتی ئەم ئەڵقەیەی تا ئاخر حەد بەرتەسک کردەوە. ئیتر شتێک نەمایەوە بەم ئاراستەدا ئەنجامی بدا. "ئەگەر لەم مەیدانەدا هێزێکی بزوێنەری نوێ نەهاتایەتە کایەوە، ئەوا هیچ بنەمایەک نەدەبوو بۆ گەشەی شێوازێکی نوێی خێزان لە خێزانی دولایەنەوە."[118]. ئەم هێزە نوێیە بەهۆی "ماڵیکردنی ئاژەڵ و بەخێوکردنی ڕان بوە دروستکەری سەرچاوەیەکی سامان کە هیچ کات لەوەوپێش ڕێگاپێدراو نەبوو، پەیوەندیەکی نوێی کۆمەڵایەتی سەریهەڵدا"[119]. بەڵام کێ خاوەنی ئەم سامانە نوێیە یە؟ بێگومان لە سەرەتادا خێڵ بوو. بەڵام لەبەرئەوەی "پەیداکردنی دەستکەوت و داهات هەمیشە پیشەی پیاوان بووە، هەرئەویش کەرەستە پێویستەکانی پەیداکردن و بەرهەمهێنانی داهات و سامانی تایبەتی خۆی دروستکردوە." هەربۆیە کە بە گواستنەوەی خاوەندارێتی هۆز و خێڵ بۆ سەرۆکی خێزان" جەلەب بوو بە شێوازێکی نوێی داهات و وەگیرهێنانی هۆیەکانی بژێوی، ماڵیکردنیان ،بەخێوکردن و پەروەردەیان پیشەی پیاوان بوو.نەک مەڕوماڵات موڵکی ئەو بوون ،بەڵکو هەمو ئەو کاڵا و کۆیلانەی کە بەو ماڵاتە دەیگۆڕینەوە.سەرجەمی ئەو زێدە بەرهەمەی بەدەستدەهاتن دەبوون بەموڵکی پیاوەکە"[120].بەم پێیەئەم"**خاوەندارێتی مەڕوماڵات و جەلەب لەگەڵ سامانە نوێیەکان شۆڕشێکیان بەسەر خێزاندا بەرپاکرد**". [121]

بەڵام سیستەمی میراتگری مافی دایکایەتی هێشتا ڕێگر بوو لەبەردەم ئەم شۆڕشەدا، "لەبەرئەوەی ڕەچەڵەک تەنها بە ڕێگای بەرەی ژنانەوە ڕەچاو دەکرا، هەروەها بەپێی سسیەمی سەرەتایی میراتگری لە ناوخێڵدا، ئەو ئەندامەی دەمرد شتەکانی بۆ خزمەکانی ناو خێڵەکەی دەمایەوە.موڵکی پیاوی خاوەن ڕانەکە پاش مردنی دەبو "لەپێش هەموان بدرایە بە براکانی، خوشکەکانی و برازاکانی یاخود بۆ وەچەی خوشکەزاکانی دایکی. بەڵام مناڵەکانی خۆی ،لەو میراتە بێبەش دەبوون."چونکە وەچەی خۆی سەربەخێڵەکەی دایکی بوو".[122] هەربۆیە گۆڕینی سیستەمی میراتی پیویستی بە گواستنەوەی ڕەچەڵەک بەناوی باوکەوە بوو و ئەم کێشەیە بە گوێزانەوە بۆ باوکسالاری چارەسەرکرا،"ئەم گوێزانەوەش وەک پێ دەچێت

[118] ل ٣٥(-فريدريك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة)
[119] ل٣٥- هەمان سەرچاوە)
[120] ل ٢٧١ **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)**
[121] ل ٢٧٠- هەمان سەرچاوە
[122] ل٩٨-٩٩(**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)**

بەگشتی ئاساییترین ڕێگاچارە بوبێت"[123]. دوای ئەمە "دەسەڵاتی تاکڕەوی پیاو جێگیرکرا و مافی باوکسالاری پەیڕەوکرا،واتە جوتە ژن و میردایەتی بەتەواوی جێلەقکراو و پلەبەپلە تاکە ژن و مێردایەتی جێگای گرتەوە.بەوەش پێکهاتەی خێڵەکان درزیان تێکەوت :خێزانی تاکە ژن و مێرد بوو بە خاوەنی دەسەڵات و هێزی هەڕەشە بە ڕووی خێڵدا."[124] هاوکات پەیوەندی نێوان ژن و پیاوی گۆڕی."پیاوان لە ماڵەوەش جڵەوی سەرکردایەتیان گرتە دەست، ژنان شکۆمەندیان شکێنرا ،کران بە کەنیزەک ،بون بە کۆیلەی ئارەزوی پیاوان وکران بەئامڕازێکی سادە بۆ دروستکردنی مناڵان."[125]

کەواتە سەرهەڵدان و ڕیشەداکوتانی باوکسالاری بە پیچەوانەی تێزەکەی ئۆجەلانەوە بەهۆی توند و تیژی پیاوی نێچیرەوانەوە ڕوی نەداوە بەڵکو بە هۆی نەرم و نیانی پیاوی شوانکار و وەرزێرەوە ڕویداوە کە میراتی لە خێڵەوە بۆ سەرۆکی خێزان گواستۆتەوە ، واتە بەهۆی گواستنەوەی موڵکایەتی هۆیەکانی بەرهەمهێنان و بژێویە لە موڵکی گشتی بۆ موڵکایەتی تایبەت.

 ئۆجەلان لە جێگای ئەم هەموو زانست و شرۆڤە زانستیانەی لەسەر پەیدابونی خێزان کراوە لە ٢٠٠ لاپەڕەی "ژنۆلۆژی"دا تەنها بە چەنددێریکی نازانستی، کە جگە لەخۆی کەس لێی تێناگا، دەڵێ " ؛"یەکەمین **ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز"** ،بوە، " کەتەنیا ئاژەڵەکانی نەخستە تەڵەزگەوە.هەمان ڕێکخستن بوو کە چاوی خۆی بڕیە تواناکانی خێزان- کڵان کە بەرهەمی رەنجی ژێری سۆزداری (رووناکی چاوی) ژن بوون."

ئۆجەلان پێمان ناڵێ ئەم جۆرە "خێزان – کڵان"ە چی بوە کە پیاو تێکی داوە؟ ئایا مەبەستی زەواجی بە کۆمەڵە یان جوتە ژن و مێردایەتیە یاخود زەواجی تاک لایەنەیە؟ نازانین خێزان و کڵان وەک سیستەمێکی کۆمەڵایەتی چۆن بەرهەمی ڕوناکی چاوی ژنن؟! ئەم "ژنۆلۆژی"یە زمانەکەشی زانستی نیە تاکو لە قاموسدا بەدوای وشەی "خێزان – کڵان" دا بگەرێین تا بیدۆزینەوە بزانین ئەم جۆرە خێزانە لە کوێ هەبون و ئۆجەلان چۆن دۆزیونیەتیەوە؟ ئەگەر ئۆجەلان مەبەستی لە خێزانە لە سەردەمی سیستەمی خێڵ(کڵان)دا ئەوا ناوەکەی **خێزانی پۆنالوایی یە**. "**دامەزراوەی خێڵ**، پێدەچێت بەزۆری، **ڕاستەوخۆ لە خێزانی پۆنالوایی سەرچاوەی گرتبێت**." ل ٧٥(ئەنگلس). ئەم جۆرە خێزانەش لەسەر بنەمای زەواجی بە کۆمەڵ دامەزراوە. ئەم

---

[123] (مارکس، کورتەی کتێبەکەی لویس مۆرگان)

[124] **(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)** ل ٢٧٢

[125] (هەمان سەرچاوە)ل١٠١

شێوازە لە زەواجی بە کۆمەڵ پیاو تێکی نەداوە ، بەڵکو وەک لەسەرەوە شیمان کردەوە بەرهەمی ئاڵوگۆڕی ئابوری و بەرتەسک بونەوەی ئەڵقەی خێزانی بە کۆمەڵی خێڵایەتی و زەواجی بە کۆمەڵ بوو. بەپێچەوانەی تێزەکەی ئۆجەلانەوە، " **ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز"** کە ئاژەڵەکانی ئەخستە تەڵەزگەوە" واتە **پیاوی نێچیرەوان کێشەی لەگەڵ ئەم زەواجە بە کۆمەڵەدا نەبوو** بەڵکو ژن ئەم زەواجە بە کۆمەڵەی گۆڕی بۆ زەواجی دوولایەنەی ژن و پیاو، کە هێشتا ژن و پیاو یەکسان بوون تیایدا. بۆیە هەرچۆن ئۆجەلان لە مەسەلەی ئابوری نێچیرەوانی کەوتە هەڵەی ئەوەی ئەم دەورانەی بە دەورانی سەرهەڵدانی باوکسالاری دانا، بە هۆی کاری توندوتیژی پیاوی ڕاوکەرەوە، ئاواش شێوەی خێزانی کشتوکاڵ – گوند بەدەورانی خێزانێک دادەنێ کە ژنان بە ژیری سۆزداری دروستیان کردوە، چونکە ئۆجەلان پێی وایە " شۆڕشی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری لە چوار دەوری ژن شکڵ دەگرێت، بۆ ماوەیەکی درێژ خایەن تایبەتمەندیەکانی کۆمەڵگای دایکسالاری زاڵە"[126]. بەڵام بە پێی ڕونکردنەوە زانستیەکانی سەرەوە نیشانمان دا کە شۆڕشی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی کە بونە هۆی دروست بونی جیاوازی لە نێو سیستەمی خێڵدا و موڵکایەتی لە خێڵەوە گۆڕی بۆ پیاوی سەرۆکی خێزان و ئەمەش سیستەمی میراتی مافی دایکی گۆڕی بۆ باوکسالاری، هەربۆیە خێزانی دوولایەنەی یەکسانی ژن و پیاویشی گۆڕی بۆ خێزانی تاک لایەنەی باوکسالاری. کەواتە ئەگەر ئەنجامی شۆڕشی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری سەرکەوتنی باوکسالاری بێ دەبێ شێوەی خێزانی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری پیاوان هێنابێتیانە ئاراوە. ئەو خێزانەی ئۆجەلان باسی دەکا کە ژن تیایدا باڵادەست بوە ناکرێ خێزانی دەورانی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی بوبێت چونکە خێزان لەم دەورەیەدا خێزانی تاک لایەنەی پیاوسالاری بوە. ڕاستیەکەی وشەی "خێزان- فامولوس" لەگەڵ زەواجی تاکلایەنەدا دروست دەبێ ، کە لاتینیە و مانای "کۆیلەی نێوماڵ"ە.

"کەواتە ئەم وشەیە لە سیستەمی زرێپۆشکراوی خێزان کۆنترنییە،کەلە لای ئەو هۆزە لاتینیانەدا،پاش هێنانەکایەوەی کشتوکاڵ و کۆیلەداری یاسایی، سەرىیهەڵدا."[127]
وە وەک مارکس دەڵێ " خێزانی مۆدێرن لە تۆوەکەیدا تەنیا کۆیلایەتی هەڵنەگرتوە بەڵکو مسکێنیشی هەڵگرتوە، هەر لەسەرەتاوە پەیوەست بوە بە خزمەتی کشتوکاڵیەوە. بە بچوکراوەیی هەمو ئەو ناکۆکیانەی تێدایە کە دوایی درێژدەبێتەوە بۆناو کۆمەڵگە و دەوڵەتەکەی."[128] لەم دەورەیەدا بە پێچەوانەی تێزەکەی ئۆجەلانەوە خێزان بەدەوری پیاودا سەرهەڵدەدا. پیاو کاتێک لە شۆڕشی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری

---

126 **(ئۆجەلان-ژنۆلۆژی) ل ١٣**
127 P465-466,L.H.Morgan.”Ancient Society”
128 ل ٣٣ https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/pdf/origin_family.pdf

پێشەنگ دەبێت، هاوکاتیش شۆڕش بەسەر مافی دایک و بەسەر شێوەی پێشوی خێزانی بە کۆمەڵ و دوولایەنەی خێڵایەتیدا.

هەربۆیە شیرازەی خێزان بە باوکسالاری تێک نەچوو بەڵکو خێزانی یەکلایەنە پتەوکردنی دامەزراوەی خێزانە کە لەسەر بنەمای بەرژەوەندی ئابوری و میراتی موڵکی باوک بۆ نەوەکانی دەڕواتە پیش. هەربۆیە لەم شۆڕشەدا "ژنیش بۆی نەبوو سکاڵا بکا، چونکە دابەشبونی کار لە نێو خێزاندا ، تانوپۆی دابەشکردنی خاوەندارێتی لە نێوان پیاوان و ژنان شیرازەکرد،شتەکان وەک خۆیان مانەوە،بەڵام پەیوەندیەکانیان لە نێوماڵدا سەرەوژێرکرانەوە،لەبەرئەوەی دابەشکردنی کار لە دەرەوەی خێزاندا بە جۆرێکی ترە.هەمان ئەو هۆکارەی پێشتر دەسەڵاتی ژنی لە نێوماڵ دەستەبەرکرد:واتە سنوربەندی لە بەڕێوەبردنی کاروباری نێوماڵ،ئێستاش هەمان هۆکار دەسەڵاتی پیاو لە نێوماڵدا دەسەپێنێت:کارەکانی نێوماڵ کە ژن دەیکەن،لە چاو کاری بەرهەمهێنەری پیاودا، کەم بایەخ بوون ؛ کاری پیاوان لە هەموو شتێک بایەخدارتر بوو، بەڵام کاری ژنان تەنیا وەکو پاشکۆیەکی پوچەڵ ڕەچاوکرا".[129]

لێرەدا "دابەشکردنی کار، بۆ یەکەمین جار لە نێوان ژن و پیاودا دروستبوو، ئەوەش لە پێناو بەرهەمهێنانی مناڵ، ڕویدا."[130] ئەمەش دیسان نەک وەک "ژنۆلۆژی" بە سەنتەری دەوری ژن لە ئابوریدا دایدەنێ بەڵکو لە ڕاستیدا دەرکردنی ژنە لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی. ئەمەش هاوکاتە لەگەڵ یەکەمین چەوسانەوەی چینایەتی کۆیلایەتی کە خێزان پاتریارکی بریتی نیە تەنیا لە ژن و مناڵەکان بەڵکو لە کۆیلەکانیش. "ئۆرگانیزەکردنی ژمارە کەسێکی دیاریکراو، ئازاد و نائازاد، لە خیزانێکدا لە ژێر ڕکێفی دەسەڵاتی باوک، وەک سەرۆک خێزان. لەنێو خێزانە سامییەکاندا، ئەم سەرۆک خێزانە لەسایەی فرەژنیدا دەگوزەرێت، کۆیلەش ژن و مناڵی خۆی هەیە، مەبەستی لە تێکڕای ئەم ڕیکخراوە بریتیە لە ئاژەڵداری لە ناوچەیەکی دیاریکراودا".[131].

مرۆڤ لەگەڵ گۆڕانی شێوەی بەرهەمهێنانی بژێوی شێوەی بەرهەمهێنانی جۆری خۆی و سیستەمە کۆمەڵایەتیەکەشی دەگۆڕێ. دامەزراندنی خێزانی تاک لایەنەی باوکسالاری بەمانای هەڵوەشانەوەی سیستەمی کلان بوو کە پێشتر لە ئابوری کۆمۆنیستیدا زاڵ بوو. "جیاوازی لەسەروەت و سامانی هەریەک لە سەرۆکی

---

[129] (ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت) ل ٢٧١

[130] هەمان سەرچاوە -١١٥ل

[131] (مۆرگان، کۆمەڵگای دێرین)٤٦٦-٤٦٥ل

خێزانەکان، ئابوریە کۆمۆنیستیەکانی سەرجەم بنەماڵەکانی هەڵوەشاندەوە..کردنی ئەو زەویانە بە موڵکی تەواوی خێزانەکان گرێدراوی پلەبەپلە و شانبەشانی گواستنەوە بوو لە دۆخی زەواجی دولایەنە بە زەواجی یەک لایەنە. لێرەدا هەریەک لەو خێزانانە بەرەو ئەوە هەنگاویان دەنا ببن بە یەکەیەکی ئابوری لە کۆمەڵگەدا"[132]
ئەم ڕاستیە ئەوەمان پێ دەڵێ کە؛" **لەسایەی سیستەمی خێڵایەتیدا هەرگیز نەدەشێت و نەدەبێت گونجاو بێت خێزان ببێتە خانەیەکی ئۆرگانیزەکراو**، چونکە ژن یا مێرد، هەر یەکەیان سەر بەدوو خێڵێ جیاواز بوون."[133] کەواتە خێزانی ئۆرگانیزەکراو بەرهەمی دروست بوونی بەرژەوەندیەکی ئابوریە کە تیایدا گواستنەوە و پاراستنی موڵکایەتی و میراتی کاری سەرەکیەتی. خێزانی پۆنالوایی کە خێڵیان پێک دەهێنا خێزانی بە کۆمەڵ بوون نەک خێزانی تاک لایەنەبن.

پێکهاتەی کلان بریتی بوو لە هۆز، فراتری، خێڵ و کۆنفدراسیۆنی خێڵەکان. ئەوەی لەم سەردەمەدا ئینسانەکانی لەدەوری یەکتر کۆدەکردەوە نەک، وەک ئۆجەلان دەڵێ **" تواناکانی خێزان- کڵان کە بەرهەمی ڕەنجی ژێری سۆزداری (ڕووناکی چاوی ژن بوون"**، **بەڵکو** ڕێک پێچەوانەی خێزان بوو،ئەیش پەیوەندی **خوێن خزمایەتی بوو** وە **کاتێک خێزان دەرکەوت ئەو پەیوەندیەی نێو کڵان هەڵوەشایەوە**." سیستەمی بە خوین خزمایەتی، کە گونجاوە لەگەڵ شیوەی سەرەتایی خێڵدا-ئەم شیوەیە پاشان لە نێو یۆنانیەکان و هەروەها لە نیو سەرجەم مرۆڤایەتیدا هەبوە، ئاشنایەتی بە پەیوەندیەکانی خزمایەتی لە نێو هەمو ئەندامانی خێڵەکەدا فەراهەم کردوە.بەڵام لەگەڵ پەیدابونی خێزانی تاکە ژن و مێرد ئەو پەیوەندیانە تۆزی لە بیرچونەوەیان لێ نیشت."[134]

کەواتە خێزان هەمیشە دژەکەی کلان بوە، نەک وەک ئۆجەلان لە پاڵ یەکدا وەک یەک سیستەم بەناوی خێزان- کلان دایدەنێ. کاتێ زەواجی یەکلایەنە جێگای زەواجی دولایەنەی گرتەوە و مافی باوک پەیڕەوکرا"پێکهاتە خێڵەکیەکان درزیان تێکەوت؛**خێزانی تاکە ژن و مێرد بوو بە خاوەنی دەسەڵات و هێزی هەڕەشە لە ڕووی خێڵدا**."[135] وهاوکات (جیاوازی سەروەت و سامان لە نێو خودی خێڵەکەدا یەکانگیری بەرژەوەندیەکانی نێو ئەندامانی خێڵەکەی هەڵگەڕاند و کردنی بەدوژمن)"مارکس، کورتەی کتێبی مۆرگان"[136]

---

[132] **ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت** ل٢٧٤
[133] (هەمان سەرچاوە) ل ١٧٢
[134] هەمان سەرچاوە -١٧٥ ل
[135] **(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)** -٢٧٢ل
[136] هەمان سەرچاوە -٢٧٦ل

بەکورتی لەم بەشەدا بۆمان دەرکەوت کە تێزەکانی ئۆجەلان لەسەر ناساندنی **"دایکسالاری" و سەرهەڵدانی باوکسالاری و خێزان- کڵان** پێچەوانەی زانستی مێژووی خێزان و کۆمەڵگەی مرۆڤایەتین و هەمان بۆچونی سادە و دوبارەکراوی ئەو کەسە نەشارەزایانەیە کە خێزان بەو گەردیلە بنەڕەتیە دادەنێن کە لە ئەزەلەوە هەبوە و زانیاریان نیە سەبارەت بە گەشەی پەیوەندیە سێکسیەکان و هاوژینیەکانی نێوان ژن و پیاو کە لەبەشی داهاتودا دەچینە سەری.

بەشی شەشەم
ژیانی سێکسی و عەشق

لەبەشی یەکەم و دوەمدا باسی نازانستی بونی تێزەکانی "ژنۆلۆژی"مان کرد سەبارەت بە ڕەگەزی ژن و پیاو و پەیدابونی خێزان و مافی دایکایەتی و باوکسالاری. لەم بەشەدا دەچینە سەر تێزەکانی ئۆجەلان لەسەر سێکس و عەشق. بەڕای من ناوەرۆکی "ژنۆلۆژی" یەکەی ئۆجەلان بۆ پاساوی قەدەغەکردنی سێکس لە ناو ڕیزەکانی پەکەکە دایە، لەم پێناوەدا تێزی جۆراوجۆری بەناوی زانستی ژنناسیەوە دروستکردوە کە لەڕاستیدا وەک خۆی دەڵێ بۆ ڕزگاربون بو لەو ؛"**بەڵایە** کە لە ڕێگای ژنەوە بەسەر من و بزوتنەوەکەماندا کەڵەکە ببوو..زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"[137]

ئۆجەلان سەرەتا دەیەوێ بە دڕندەبونی پیاو بەهۆی ڕەگەزیانەوە ژن بەوە ڕازی بکا کە بونی لەگەڵ پیاو بە زیانی گیانی و ئازادیەتی**" پیاو زۆر لە خۆشەویستی دورە، دڵڕەقە و بێڕەوشتە، لەهێزی عەشق بێبەشە."**[138]**وە**"**وەک ئەوە وایە لەناو قەفەسدا لەگەڵ پڵنگ بخەویت**.بەتایبەتیش دۆخی برسێتی و دیلی پڵنگەکەی ناو قەفەس لەوانەیە ڕێگا خۆشکەربێت کە **پیاو بە شێوەیەکی کوشندە چڕنوکەکانی بەکاربێنێت**."[139]، هاوکات بە پیاویش دەڵێ بون لەگەڵ ژندا سوکایەتیە."من خۆم لە ژێر ئەم ستاتۆیەی لە ئارادایە ژیان لەگەڵ ژن..**زۆر قێزەون، خراپ و هەڵەی دەبینم"**[140].

دواتر ،بەبێ هێنانەوەی هیچ بەڵگە و زانستێک، ژن دەکاتە خاوەنی ڕابردویەکی هەموو شۆڕش و داهێنانەکان و دروستکەری خیزان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا ،کە بەهۆی پیاوی چاوچنۆکەوە ئەم دەستکەوتانەی لێی دزراوە و هەربۆیە پێویستە ژن شۆڕش بکا و لە ئیستاشدا پەکەکە ئەو شۆڕشەیە و دەبێ بەشداری تێدا بکا.بەڵام لە ڕیزەکانی شۆڕشی پەکەکەدا دەبێ نەک بەتەنها بە جیا لە پیاو کاربکا، بەڵکو **"پێویستە ئەمە وەکو ڕاوەستەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن."**[141]. مادام پەکەکەش ئەو شۆڕشە دەکا کە ژن ڕزگار دەکا بۆیە دەبێ تا ئەو شۆڕشە بە ئەنجام دەگا ژنان ببن بە ڕاهیب و لە پەرستگاکانی پەکەکەدا سێکس و پەیوەندی لەگەڵ پیاوان قەدەغەیەو "تەنانەت

---
[137] ل ١٦٩-١٦٨(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[138] ل١١١- هەمان سەرچاوە
[139] ل ١٩٦- هەمان سەرچاوە
[140] ل ٩٤- هەمان سەرچاوە
[141] ل٦٩-هەمان سەرچاوە

سەیرکردنیش"**خیانەتکردن** لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان"ە*[142]. کاتێک ژن"**دەڵێ ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە!**ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە"**."[143] چونکە دەبێتە مایەی سەرنەکەوتن لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکاندا!

ئەگەر دوای ئەم هەمو سزای خیانەت و بێ شەرمیەش هێشتا ژن بیری لەگەڵ ژیان لەگەڵ پیاودا کردەوە و لەسەر بەڵاوکێشەی ئازادی ژن بەردەوام بوو، ئەوا هەر ناتوانێ خێزان دروست بکا لەبەر ئەوەی کۆیلایەتی ژنانە. بۆیە ژن دەبێ بەپرۆسەی چونە پەرستگای ژنانی پەکەکە بۆ ماوەیەکی دورودرێژ دەست پێ بکات تا دەگاتە تەمەنێک لە عەقڵ و زانست و گەیشتن بە پلەی خواوەندی، **"پێویستە ئارەزووی سێکسی بکاتە دیلی "بلیمەتی سەردەم".**[144].وە "ئەگەر ژن لەسەر ئازادی سوور بێت، ئەوکات پێویستە بەرگەی ژیانێکی تەنیایی مەزن بگرێت"ئەم ژیانەش"پێویستی بە ژیانی مێخوداوەند هەیە کەلەگەڵ کلتوری کۆنی مێخوداوەند هاوتابێت. پێویستە ئەو خاڵە ڕەچاوبکات یەکێک **لە تایبەتمەندیەکانی مێخوداوەندێتی هاوسەرگیری لەگەڵ پیاو نەدەکرد**."[145] کەواتە کاتێک ژن ئازاد دەبێت کە ببێت بە خوا کە بوش بە خوا ئیتر نابێت لەگەڵ پیاودا بێت. بەم چەشنە قەدەغەکردنی سێکس لە ژنان لەناو پەکەکەدا پیرۆز دەکرێ و بۆ ئەو دنیایە هەڵدەگیرێ کە ژن دەبێ بە خواوەند. ئەم بۆچونە دینیە لەسەر گوناحی و پیسی سێکس لە "ژنۆلۆژیدا جەختی لەسەر دەکرێتەوە و ئۆجەلان دەڵێ؛" **هەڵوێستی بەگومانی زۆربەی ئاینەکان بەرامبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەندی بەڕێخۆشکردن بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە**."[146] .

ئەم پەنابردنە بەر ئاینە ئۆجەلان دەگەیەنێتە ئەوەی ڕێگای ئازادی ژنان و نمونەی ژنی ئازاد لە کۆمەڵگە نمونەیەکەی"دیموکراتی شارستانی"یەکەیدا ببێ بەوە کەژنان "شوێنگەی پراکتیکی ڕاهیبە ژنەکان.. گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"*[147] بگرن. بەکورتی **سێکس ئەو عەیبداریە**یە کە ژن دەبێ لە خۆیانی قەدەغەبکەن ئەگینا بە ئازادی ناگەن.

ئۆجەلان سەرئەنجام پێمان ناڵێ کەی سێکس وەک مافێکی سروشتی بۆ ژن و پیاو دەسەلمێنێ؟ ئایا کەی دەتوانێ ئەم ئازادیەی سێکس کردن دابین بکا؟ بێگومان وەڵامەکەی ئۆجەلان ڕۆشنە، ئەویش ئەوەیە دوای ئەوەی ژن گەیشتە پلەی مێخوداوەندی**"ئینانا-ئافرۆدیت"**[148] ، ئیتر ئەوکاتیش خۆی ئامادە نابێت لەگەڵ پیاوێک

---

[142] ل ١٥٣- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی
[143] ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە
[144] ل٦٩- هەمان سەرچاوە
[145] ل ١٩٨- هەمان سەرچاوە
[146] ل١٩٧- هەمان سەرچاوە
[147] ل ١٢٤- هەمان سەرچاوە
[148] ل١٩٨- هەمان سەرچاوە

کە پلەیەک لە خوار ئەوەوەیە **هاوسەرگیری** بکا. ژن لەگەڵ پیاودا "هاوژیانی ئازاد" دروست دەکات بەڵام بەمەرجێک "**پیاو**ی کۆمەڵگەی پیاوسالاری کردویەتی بە کۆیلە.پێویستە **پایەی عاریفی بەدەست بێنێت**."[149]. بۆچی وشەی عاریف واتە مەعریفەی ئیلاهی بەدەست بێنێت نەک زانست یان تەنانەت "ژنۆلۆژی"،زانستەکەی ئۆجەلان خۆی، ئەمە لەبەر ئەوەیە ئەم پرۆسەیە پرۆسەیەکی بونە خوداوەندە کە پیاویش وەک ژن دەبێت بە پرۆسەی خواوەندێتیدا تێپەڕێت کە پلەی پیاو پلەیەک لە خوارترە."پێویستە باش تێبگەین کە فاکتەرێکی بەم جۆرە(هاوژینی ئازاد) تەنیا دەشێت **پیاوێکی** پرۆمۆتۆسی **نیمچە-خوداوەند-مرۆڤ** بێت."[150]. سەیر لەوەدایە کە ئەم هاوژینە ئازادەی ژنی خوداوەند و پیاوی نیمچە خوداوەند بەناوی سۆسیالیستەوە ناو دەنێ،و دەڵێ؛" سوسیالیست بوون تاڕادەیەک لە میانەی بەرجەستەکردنی خەیاڵی **"ئینانا-ئافرۆدیت"و پرۆمۆتۆس بەدیدێت."[151].**

ئەمە کۆمەڵگە نمونەییەکەی **زانستی ژنناسیە** کە ئینسان تیایدا لە هەموو عەیبداری سێکسی ڕزگاری بوە و ئیتر پێویستی بە سێکسی ٢٤ سەعاتە نیە و ساڵی جارێک وەک سروشتی ئاژەڵەکان لەوانەیە پیویست بکا سێکس بکا ئەویش بێگومان دوای دەرچون لە پەیمانگای ڕاهیبی و عاریفی و ڕێگرتن لە هاوسەرگیری لەگەڵ پیاودا. ئەم خێزانە پیرۆزەی مێخوداوەند و نیمچە خوداوەندی نێر بەبی سێکس دەچێتە پێشەوە و تەنیا لەسەر بنەمای "ئەشقی ئەفلاتونی ئەشقی فیکر و کردارە."[152] ئەم ئەشقە هەرچەند "ئەوکات بەدیدێت کە سەرکەوتنی مەزن لەکاروخەباتە قورسەکانی **بونیادنانی نەتەوەی دیموکرات** بەدەست بهێنرێت. **لەکوردستانی ئەمڕۆماندا** دیالکتیکی **ئەشقێکی ماندار لەڕاستی کۆمەڵگەی کورد تاڕادەیەکی زۆر پیویستە پلاتۆنیک(ئەفلاتونی)بێت**."[153] دیسان باسکردن لە هاوژینی ئازاد نەک عەشقی سێکس کردن بەڵکو عەشقی بونیادنانی نەتەوەی دیموکراتە. عەشقی پێکەوە بونی ژن و پیاو بۆ بونیادنانی نەتەوەی دیموکراتە نەک حەزی سێکسیان بۆ یەکتر هەبێ. ئەمە چ پەیوەندیەکی خۆشەوسیتی و عەشقە. بۆ دەبێ **" لەکوردستانی ئەمڕۆماندا"** عەشق لە هەموو دنیای کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی جیابێت؟!

ئەم ئەشقە پلاتۆنیەی کورد جیاوازە لەو عەشقە سێکسیەی لە دنیای مۆدێرنی ئەمڕۆدا ڕۆژبەڕۆژ بوەتە بنەمای پێکەوە بونی ژن و پیاو. جیاوازەکەی عەشقە

[149] ل ٢٠٠- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[150] ل ١٩٩- هەمان سەرچاوە
[151] ل١٩٩- هەمان سەرچاوە
[152] ل٢٠٨- هەمان سەرچاوە
[153] ل٢٠٨- هەمان سەرچاوە

ئەفلاتونیەکەی ئۆجەلان لەوەدایە کە؛"**ژیانێکی بەردەوام لەگەڵ ژنێک**ی شاجوانی جیهان **ئەشق نیە**. هەڵبەتە لەبەرئەوەی ئەشق نیە، ماوەیەکی کورت دوای بەیەکەوە بوون دووڕوویی دەردەکەوێت. **چونکە** سەرچاوەی خۆی لەپەیوەندیەک وەردەگرێت کە بێ مانا ئاواکراوە یاخود **بنەماکەی جەستەیە**. لەبەرامبەر ئەوەشدا **لە** پراکتیکی **پەکەکە و کەجەکەدا** چەندین کوڕ و کچی لاوی کۆیلەی دوێنێ بوون، **بەبێ ئەوەی بەیەکەوە بن و جوتبن**، لە میانەی ئەشقێکی پلاتۆنیەوە کاری گەورەیان لە بونیادنانی نەتەوەی دیموکرات ئەنجامداوە و هێزی کەسایەتی خۆشیان سەلماندوە.لەوبارەیەوە بەسەدان **شەهیدی هێژاو قارەمانمان هەیە**. ئەوانە ئەو گەورە لەهەنگانەن کە **بونەتە مەم وزین**."[154]. **ئەشق لەسەر بنەمای جەستە عەشق نیە. عەشق عەشقی پەکەکە و کەجەکەیە کە بێ ئەوەی جوتبن شەهید دەبن و مەم و زینن.**! هەندێ جار ئینسان باوەڕ ناکا کەسێک ئەمانە بەناوی زانستی ژنناسیەوە بنوسێ و بیەوێ ئینسانەکانی سەدەی بیست ویەک باوەڕ بەم ئاینەی چاخە سەرەتاییەکانی شارستانیەت بهێنن ! عەشق و خۆشەوسیتی لە جەستە و جوتبن جیابکرێتەوە و چالاکی گەریلایی و پێشمەرگە لەگەڵ شەڕدا بە عەشقی نێوان ژن و پیاو دابنرێ و ئەو پێشمەرگە و چەکدارانەی خەریکی شەڕن نەک سێکس و دڵداری و جوتبون ناویان بنێی مەم و زین و شیرین و فەرهاد و لەیلا و مەجنون و ڕۆمیۆ و جولێت! ئەم دینەی "ژنۆلۆژی" لەمەسەلەی سێکس و عەشقدا لە ئاست ئیسلامیشدا ناواقعی تر و خۆلادەرترە لەوەی لە ڕاستیدا چی دەڵێ لەسەر سێکس و خۆشەویستی سێکسی نێوان ژن و پیاو. ئیسلام هەمان خێزانی تاکلایەنەی ژن و پیاو لە سەر زەوی و لە بەهەشتدا بە فرەژنیەکەیەوە بەڕۆشنی پارێزگاری لێدەکا، کە نمونەی سەرتاپا کۆیلایەتی ژنە. بەڵام **"ژنۆلۆژی" ئینکاری عەشقی جەستەیی دەکا و دەیگۆڕێت بە عەشقی نەتەوەی دیموکرات.** مەم و زینی کورد نەک لەگەڵ یەکتردا جوت نابن و عەشقی جەستەی یەکتر نابن، بەڵکو لە پێناو نەتەوەی دیموکراتی کوردا شەهید دەبن و ئەمە ژیانی سێکسی و عەشقیان پێک دەهێنێ.

ئۆجەلان بە پرۆسەیەک بەم تیۆری گۆڕینی سێکسی جەستەیی بە عەشقی ئیلاهی دەگات لەناو پەکەکەدا و ئەمەش دەوری بزوتنەوەی ناسیونالیستیمان بۆ ڕۆشن دەکاتەوە لە چارەسەری کێشەی سێکسی ژنان. ئەو دەڵێ" پەسەندکردنی (ڕێگای گیڤارا کە تێرکردنی سێکسی لە ڕیزەکانیدا ڕەت نەکردۆتەوە)..مانای لەناوبردنی خۆمان بوو. هەڤاڵێک یان گروپێک لەئارادانەبوو کە بەسەر ڕەمەکی سێکسیدا زاڵ بێت..بەتەواوی بەدەرنانی ژن،..راست نەبو.

[154] ل۲۰۸- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ڕێگەیەکی دیکەی چارەسەری هەبوو: بە گوتەی عامیانە ئەویش "بەستنەوە"بوو، هەروەها **"هاوسەرگیری شۆڕشگێڕیش"** ڕێگەچارەیەک بوو کە ڕێکخراوە چەپڕەوە شۆڕشگێڕەکان کردبویان بە مۆدێلێک.بەڵام ئەم ڕیبازانەم بەراست نەدەزانی. جگە لە مایەپوچکردنی وزەی شۆڕشگێرانە، هەلومەرجە مادی و جەستەییەکانیش ڕێگەی نەدەدا.جگەلەوەی گرتنە بەری ڕیگای پەنابەری ئەوروپا یاخود تێکەڵ بون بە خەڵک و ژیانێکی پارازێتی بەناوی ڕێکخستن هیچ ئەنجامێکی دیکەی لەگەڵ خۆی نەدەهێنا.ئەوەش شیوەیەکی دیکەی تەسفیەکاری بوو.
ئەو ڕیگایەی تاقیم کردەوە، بڕیاردان بوو لەسەر شیوازێکی پەیوەندی کە لە کولتوری خۆرهەڵاتی ناوین بیری لێنەکراوەتەوە و بەخەیاڵیشدا نەهاتوە، ئەویش ڕەچاوکردنی ژیان و شەڕکردنێکی تادوایی بوو لە ناو **پەیوەندی** و ناکۆکیەکی دیالەکتیکی **دەرەوەی هاوسەرگیری** کە پێویستیەکی ناچاری دادەنرێت. قۆسترایەوە، خراپ بەکارهێنراو بوو بە ئامڕازی سەدان تەڵەکە و فریودان."[155] .

کەواتە ئۆجەلان لە تاقیکردنەوەکانی ناو پەکەکەوە بەوە گەیشتوە کە تیۆر و تێزی قەدەغەکردنی سێکس **تایبەتمەندی کوردە** کە **"لەکوردستانی ئەمڕۆماندا ئەشقێکی مانادار لەڕاستی کۆمەڵگەی کورد تاڕادەیەکی زۆر پیویستە پلاتۆنیک بێت."[156]**. بەڵام بۆچی کورد ناتوانێ وەک گیڤارا، یاخود "چەپە شۆڕشگێڕەکان" یان کلتوری جیاواز لە "کولتوری خۆرهەڵاتی ناوین" کێشەی سێکسی ژنان چارەسەر بکا؟ بۆ ڕیگای ژیانی هاوسەری یان ژیانی پیکەوەیی لەدەرەوەی هاوسەرگیری شکستی خوارد؟

لای ئۆجەلان ژن بونەوەرێکە تا ئەوکاتەی لە ئاسمانە و پاکیزە و دورە لە سێکسکردن و ئازادیە ئەوا پیرۆزە و خواوەندەو فریشتەیە، بەڵام کاتێک لەسەر زەویە و لە نێو پەکەکە و لە کۆمەڵگەی کوردستاندایە ، ئەوا ژنی سیستەمە و جێگای ترس و نەفرەت و ڕیسواییە ئەگەر پیاو لەگەڵیدا بێت، چونکە پیاو و گەریلا لە ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانی لادەدا.

ئەمە هەمان بۆچونی **ئیمام غەزالی ئیسلامە** کە **" شارستانی ململانێیەکە بۆ زاڵبون بەسەر هێزی تێکدەری ژناندا (سێکسی ژنان)کە دەست بەسەر هەموو شتێکدا دەگرێت. بۆیە هەر دەبێت ژنان کۆنترۆڵ بکرێن تاکو پیاوان بچن بەلای ئەرکە کۆمەڵایەتی و ئاینیەکانیانەوە."*[157]**

[155] ل ١٧٠-١٧١ (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[156] ل ٢٠٨- هەمان سەرچاوە
[157] ل ١٠٥ فاطمة المرنيسي- ماوراء الحجاب

ئەمە هەمان باکگراوندی ژنۆفۆبیای ئیسلامیە کە ئۆجەلان بۆی گەڕاوەتەوە لەدوای تاقیکردنەوەی "پەیوەندیە سێکسیەی دەرەوەی هاوسەرگیری" کە لەگەڵ فەرهەنگ و کەلتوری خێڵەکی و "پەیوەندیەکانی گوند"ی ئۆجەلاندا نەهاتۆتەوە.

ئۆجەلان بەشێکی لە پێناو مانەوەی هێزی شەڕکەری پەکەکەدا دژی هاوسەرگیریە، چونکە "سکپڕبونی ژنان" و چون بۆ ئەوروپا و تێکەڵبون بەخەڵکی لێدەکەوێتەوە، ئەوەی ئەو دەیەوێ ئەو سەربازانەیە کە شەڕ دەکەن و شەهید دەبن .

بەڵام بەشەکەی تری ئەم هەڵوێست گۆڕینە ئەو وەرچەرخانە ئیدیۆلۆژیەی ئۆجەلانە کە بەرامبەر بە ئاین و ئیسلام وەریدەگرێ و ئەو "ڕاستیە" دەدەۆزێتەوە کە **" هەڵوێستی بەگومانی زۆربەی ئاینەکان بەرامبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەندی بەڕێخۆشکردن بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە**."[158] و ئەم ئایدیۆلۆژیە تازەیە وا لە ئۆجەلان دەکا کە مۆدێلی جوتبون و سێکسی دەرەوەی هاوسەرگیری **"تەڵەکە و فریودان"ی نێوان ژن و پیاوی گەریلا** یە و دەبێ قەدەغە بکرێ؟

ئیتر لێرە بەدواوە ئەم پەیوەندی و عەشقە سێکسیە جەستەییە دەکرێتە عەشقی ئەفلاتونی ناجەستەیی، و **پێویستی ناچاری سێکس دەبێت "بە خیانەتکردن لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان"**ە*[159]!.ئیتر هاوژیانی ئازادی ژن و پیاو ئەوەیە کە **"بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن."[160]**. ئەمە ئەو وەرچەرخانێکی ئایدیۆلۆژی یان گەڕانەوە دواوەیە کە لە پەیوەندی دەرەوەی هاوسەرگیریەوە دۆخەکە دەگات بەوەی کە ئەگەر ژن یان پیاو "**دەڵێ ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە!**ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە**."[161] . سەرچاوەی ئەم **سڕینەوەیەی عەشقی جەستەیی و عەیبداریە سێکسیە** لە کوێوە سەرچاوە دەگرێ؟

دیارە ئۆجەلان ئەم جۆری پەیوەندیە سێکسیەی دەرەوەی هاوسەرگیری، کە بە ڕێگایەک دادەنێ کە لەناو کورد و خۆرهەڵاتی ناوین بیری لێنەکراوەتەوە، بە مۆدێرنیتە دەزانێ و کەدواتر لەگەڵ فەرهەنگی خۆشیدا ناگونجێ و بە **"تەڵەکە و فریودان" بە "نەخۆشی مۆدێرنیتە"**ناو دەبا و لەدژی دەوەستێ و ڕایدەگەیەنێ کە ئەو **"شەیدای چیا"** [162]، وفەرهەنگی **"پەیوەندیەکانی گوند"[163]**و "**بەستنەوەی بە**

---

158 (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی) -١٩٧ل

159 ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

160 ل٦٩- هەمان سەرچاوە

161 ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

162 ل١٧٢- هەمان سەرچاوە

163 **ل١٧٣**- هەمان سەرچاوە

ناسنامە و کێشەی کورد و چارەسەرکردنیەوە"[164]گەیشتوە بەم تێزانەی ژنۆلۆژی کە قەدەغەکردنی سێکس و عەشق و هاوسەرگیریە.

بەڵام لە ڕاستیدا ئەمە هەموو ترسە لە سێکس و ئازادی ژن لە پەیوەندی لەگەڵ پیاودا لە دەرەوەی هاوسەرگیریدا هەمان کلتوری ژنۆفۆبیای ئاینی و ئیسلامیە کە لە کۆمەڵگەی کوردستان و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا زاڵە و ئۆجەلان بەناوی فەرهەنگی **"پەیوەندیەکانی گوند" و ناسنامەی کورد و زاگرۆسەوە** گەڕاوەتەوە بۆی و پەیڕەوی دەکا.

بەکورتی ئۆجەلان مۆدێرنێتەی سەرمایەداری و سێکس و عەشقی دەرەوەی هاوسەرگیری قەدەغەدەکا تا بەرەودواوە بگەڕێتەوە بۆ فەرهەنگی خێڵ و گوند و ئەو ئاینەی ژن وەک ڕاهیب بە پاکیزەیی دەهێڵێتەوە و ئەم جۆرە لە پەیوەندی نێوان ژن و پیاو لە پێناو خزمەت بە کوردایەتی و سەرکەوتنی کێشەی کوردەوە، واتە پەکەکە، گرنگە.

ئەمە هەڵبژاردەی سیاسی ئۆجەلانە کە کێشەی بونی ژنان لە پەکەکەدا بە گەڕانەوە بۆ فەرهەنگی دێهاتیانەی کۆنی کورد بە ڕێگا چارە دادەنێ و ئەم دواکەتویەش بەناوی زانستی ژنناسیەوە دەڕازێنێتەوە. ئەو دەڵێ **" کوردەکان وەک کۆمەڵگە پێشکەوتنێکی وایان بەخۆیانەوە نەبینیوە..فارسەکان، یۆنانیەکان، ڕۆم و ساسانیەکان،موسوڵمان و تورک و عوسمانیەکان هاتن و ئێستا سەرەی ئەمریکایە. لەهەمو ئەم قۆناغانەدا کوردەکان وەک کورد بەشیوەی سەرەتایی مانەوە و ژیانیانکرد. کۆمەڵگەی کورد بە سەردەمی کۆیلایەتی یا سەرمایەداریدا تێنەپەڕیوە. بەلکو لە کۆمۆنیزمی سەرەتاییەوە بەرەو فیۆدالی هەنگاوی ناوە و هەر لەویدا ماوەتەوە. ئەم تایبەتمەندیە لە هەندێ لایەنەوە ئەرێنیە، کۆمەڵگەیەک بەم شیوەیە سادە و سەرەتایی بێت لە چاو کۆمەڵگەیەک کە لە کۆیلایەتی و سەرمایەداریدا نقوم بوبێت، بەتواناتر و بەهێزترە. بەهەمان هۆوە من بەئاسانی دەتوانم خەڵک بۆ ڕاپەڕین هەڵخڕێنم. "**[165].

ئەمە کلیلی تێگەیشتنە لە مێنتاڵێتی ئۆجەلان و سەرکردەی بزوتنەوە چەکداریە کوردیەکان و میلیشیاکانیان ، ئەمانە خەڵکی کوردستان بە سادە و سەرەتایی و نەخوێندەوار و گوند نشین و خێڵەکی دەزانن هەربۆیە تێزی قەدەغەکردنی سێکس و خۆشەویستی و خەساندنی ژنان ،کە هەمان ژنۆفۆبیای ئیسلامی و دینیە، ناودەنێن زانستی "ژنۆلۆژی".

---

[164] ل١٨١- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[165] "ل ١٤٨ ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)

تێزەکانی ژنۆلۆژی سەبارەت بە سێکس و عەشق و خیزان و ئازادی پشتی بەم لێکدانەوەیە بەستوە کە کوردستان کۆمەڵگەیەکی دەرەبەگایەتی و دواکەوتوە و سەرمایەداری نیە بۆیە نەتیوانیوە لەگەڵ تێزی مۆدێرنەی " زەواجی شۆڕشگێڕانە یاخود پەیوەندی سێکسی دەرەوەی هاوسەرگیری" دا بێتەوە . ئۆجەلان لێرەوە تێزی "عەشقی ئەفلاتونی و خیانەتی سێکسکردن" دەکاتە تیۆری بۆ خەڵکێکی سادەی کوردستان کە هێشتا بە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری نەگەیشتون و لە ژیان و فەرهەنگی کوێرە دێهاتی دەرەبەگایەتیدا دەژین. بێگومان ئەم تێوریەی ئۆجەلان بۆ لادێکانی کوردستانی تورکیا کە لەلایەن دەوڵەتی فاشستی ڕەگەزپەرستی تورکیاوە لە دواکەوتویی ئابوری و کۆمەڵایەتیدا هێڵراوەتەوە دەتوانێ "بەئاسانی خەڵکی سادە" لەدەوری خۆی کۆبکاتەوە، بەڵام ناکۆکە بە ژیانی شارنشینی کۆمەڵگەی کوردستان. ڕۆچونی پەیوەندیە سەرمایەداریەکان بۆ هەموو شارەکانی کوردستان چ لە تورکیا و چ لەعێراق و ئیران و سوریا پێچەوانەی ئەم تێزەی ئۆجەلان لەسەر دەرەبەگایەتی مانەوەی پەیوەندیەکانی کۆمەڵگەی کوردستان دەخاتەڕوو.

گۆڕینی ڕەیلی پەیوەندی سێکس و عەشقی ژن و پیاو لەپەکەکەدا، لە **"هاوسەرگیری شۆڕشگێڕیش"** و **"پەیوەندی دەرەوەی هاوسەرگیری"**یەوە بۆ **ڕاهیب بونی ژنان و قەدەغەکردنی سێکس**، هەڵبژاردەیەکی سیاسی ئۆجەلانە. ئاپۆ لەڕێگەی "ژنۆلۆژی" کە قەدەغەی سێکس و خۆشەویستی سێکسیە لە ناو پەکەکەدا دەیەوێ کۆمەڵگەی کورد ڕێگە بە کچ و ژنەکان بدەن بێنە ڕیزی پەکەکەوە و دڵنیابن لەوەی سێکس ناکەن و نابنە مایەی "عەیبداری چێژی سێکسی" و خەتەر بۆ سەر ئابڕو شەرەفی خێزانەکانیان. تیۆریزەکردنی ئەم مەبەستە سیاسیە پێویستی بە تۆخکردنەوەی کەلتوری دواکەوتوانەی خێڵ- گوند و ئاین و ئیسلام دژایەتی مۆدێرنیتە بونی کۆمەڵگەی کوردستانی تورکیایە.

ئەم تێزی فەرهەنگی گوند- خێڵەی ئۆجەلان نوێنەرایەتی کردنی کەلتوری عەشیرەتی و خێلایەتی و دێهاتیانە و ئیسلامیانەی کوردستانە کە تایبەتمەندیەکانی بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کورد پێک دەهێنێ، نەک تایبەتمەندی دەرەبەگایەتی بونی سیستەمی ئابوری کوردستان**.** ئەمە وەڵامێکی فکری و سیاسی ناسیونالیزمی کوردە بە کێشەی بونی ژنان لە پەکەکەدا بە گەڕانەوە بۆ تۆخکردنەوەی فەرهەنگی دێهاتیانەی کۆن کە لەناو کوێرە دێهاتەکانی کوردستاندا ماوە و هیچ پەیوەندیەکی بەسەر ژیانی شارنشینی مۆدێرنی کوردستانەوە نیە.

ئێمە لە چارەکە سەدەی ڕابردوودا نمونەی یەکێتی و پارتیمان بینیوە لە گێڕانەوەی فەرهەنگی دواکەوتوانەی گوند- خێڵدا بەسەر شارەکانی کوردستان و پاشەکشە پێکردنی فەرهەنگی مۆدێرنی خەڵکی شارەکانی کوردستان. سوڵحی عەشایری لەڕێگەی مەکتەبە کۆمەڵایەتیەکانی ئەم حزبانەوە و کوشتنی هەزاران ژن لەسەر "ناموسی پیاو" و سەپاندنی یاسای فرەژنی، بەشێک لە جێبەجێکردنی ئەم فەرهەنگە

دواکەوتوی خێڵ و گوندیانەی دەسەڵاتی میلیشیایی ناسیونالیزمی کوردە. **جیاوازی "ژنۆلۆژی" لەوەدایە گەڕانەوە بۆ ئەم فەرهەنگە دواکەتویەی گوند- خێڵ بەناوی زانستی ژنناسیەوە ،** بەناوی گەڕانەوە بۆ فەرهەنگی چەرخی بەردینی نوێ و فەرهەنگی ڕەسەنی کوردی چیایی و دایکسالاریەوە، **دەڕازێنێتەوە. بەڵام لە ڕاستیدا** ئەم **ژنۆلۆژیە** هەمان تێڕوانینی ژنۆفۆبیای بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کوردە سەبارەت بە ژن و کۆمەڵگەی کوردستان کە لەلای ئۆجەلان بە شێوەی **"بەڵای کێشەی ژن و ڕێگاچارەی قەدەغەکردنی سێکس"** کراوەتە تێز و تیۆری و لای تاڵەبانی و بارزانیش بەشێوەی ژیاندنەوەی "یاسای فرەژنی" لەپەرلەمانی کوردستاندا جێبەجێ دەکرێ.

ئەم ئینکارکردنەی مافی ژنان لە ئازادی سێکس و عەشق و پیکەوە بوون لەگەڵ پیاودا نیشانی دەدا کە قاڵبی فکری و سیاسی ئەم بزوتنەوە چەکداریە ناکۆک و دژ بە ئازادی ژنان و مافی سێکس و عەشقی ئەوانە و هەربۆیە "ژنان وەک بەڵای بزوتنەوەکە "سەیر دەکرێن و قوربانیەکانی دەکرێنە"ڕاهیبە کریستیانەکان" کە تاکو گەیشتن بە "ئازادی" کوردستان نابێت"سەیری پیاویش بکەن" ، وە دوای ڕزگاری کوردیش وەک هەرێمی کوردستان هەزارانیان دەبنە قوربانی ناموس پەرستی و ڕەشەکوژیان دەست پێ دەکا. هاوکات "ژنۆلۆژی" بەرهەمی گۆڕانی پەکەکە یە لە بزوتنەوەیەکی ناسیونالیستی چەپ بەرەو ناسیونالیستی ڕاست کە لەدوای ڕوخانی سۆڤیەت زۆربەی ئەم بزوتنەوە ناسیونالیست چەپانە گۆڕانکاریان لە فەرهەنگ و بەرنامە و ئیدیۆلۆژیای خۆیاندا بەوەرچەرخان بەرەو ڕاست کرد. ئەمە لە گۆڕینی ئەم ڕەیلی پەیوەندی نێوان ژن و پیاوەی ڕیزەکانی پەکەکەدا و لە فکر و پراتیکی ئاپۆدا سەبارەت بە ژنان دەبینین.

بەڵام بۆ شیکردنەوەی بنەماکانی ئەم هەڵوێستگیریە دوالیستیەدواکەوتوانە دینی و ناسیونالیستیانەی "ژنۆلۆژی" لەسەر مەسەلەی ژن پیویستە لەسەر مێژووی ئەم پەیوەندیە سێکسیانە لە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی و پەیوەندی بە کۆمەڵگەی کوردستانەوە قسەبکەین. چونکە بنەمای فکر و نەریتی ناسیونالیزمی کورد بریتیە لەو زەمینە ئابوری و کۆمەڵایەتیانەی کە کۆمەڵگەی کوردستانی تێدایە و ئەمەش شێوازی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاوی پێکهێناوە و لێرەشەوە دابونەریت وفەرهەنگی دواکەتوانە سەبارەت بە ئازادی سێکس و عەشق و ئازادی ژن سەرچاوەی گرتوە. هەربۆیەگرنگی دانمان بە باسی سێکس و عەشق و خێزان و ئازادی بۆ ڕۆشنکردنەوەی دیدی زانستی و پێشکەوتوانەی هاوچەرخە لەسەر ئەم چەمک و دیاردانە و بەراوردکردنیانە لەگەڵ دواکەوتویی و کۆنەپارێزی و خورافەیی تێزەکانی ئۆجەلان لە ژنۆلۆژیدا کە لەدەرەوەی هەموو زانستێکە و دژ بە تەواوی دەستکەوتە زانستیەکانی تا ئیستایە.

ئێمە لەبەشەکانی پێشودا لەسەر قۆناغەکانی گۆڕانی پەیوەندی نێوان ژن و پیاو لە شیوەی پێکەوە بونی بەکۆمەڵ و دواتر دوولایەنە و تاک لایەنە قسەمان کرد.

مێژووی سێکس و عەشقیش پێ بەپێی ئەم قۆناغانەی شێوازە کۆمەڵایەتیەکانی پێکەوە بونی ژن و پیاو گۆڕاوە و بەرەو پێش چوە. سێکس لە چاخی دڕندایەتی و تا ناوەڕاستی بەربەریەتی پێش شارستانیدا هەرچەند وەک کالا مامەلە نەکراوە بەلام وەک باقی هوشیاری کۆمەلایەتی مرۆڤ و بەشێک لەو تێگەیشتنە سەرەتاییەی مرۆڤ بۆ پەیوەندی و ژیانی کۆمەلایەتی خۆی هەیبوە زۆر غەریزەیی و ساکار و نائاگایانە و وەلامدەرەوەی پێویستیە جەستەیی و مانەوەی بوە. سێکس و عەشق کاتێک شێوازی تاکە ژنومێردایەتی ،واتە خێزانی ئێستا، دروست دەبێت تێکەلاو بە هیتریزم و لە شفرۆشی دەبێ.*[166] لەبەرئەوەی پیاو وەک سەرۆکی خێزان خاوەنی هەموو ئەندامانی خێزانە، ژن و منالەکان، و کۆیلەکانیش. ئەم جێگاو ڕیگا بالادەستیەی پیاو پەیوەندی سێکس و عەشقیش لەگەل ژندا دەگۆڕێ. ژنان دەبنە کۆیلەی ناومال کە هەم پیویستی سێکسی پیاو و هەم دروستکردنی منال وەک میراتگری پیاو جێبەجێ دەکەن. هاوکات پیاو ڕیگە پێدراوە کە ژنی تر بهێنێ یاخود پەیوەندی لەگەل ژنانی تر هەبێ کە شویان نەکردوە یان لەشفرۆشن. لێرەدا سێکس دەبێتە وەسیلەی کڕین و فرۆشتن و وەک کالا لەبازاڕی پیاواندا مامەلەی پیوە دەکرێ. "فرەژنی یەک پیاو لە ئەنجامی کۆیلایەتیەوە دروست دەبوو و تەنیا بۆ ئەو کەسانە دەلوا کە پلە پایەیەکی نائاساییان داگیرکردبوو"و"لەبنەڕەتدا بە کڕینی کەنیزەک (ژنانی کۆیلە)دەهاتە دی"[167]

بەم جۆرە کۆیلایەتی تێگەیشتنێکی نوێ و جێگایەکی نوێی بۆ سێکس دروستکرد، کە لە شیوەی یاسا و کەلتوری خێزان و خێل و دەولەتدا خۆی نیشان دەدا و چیتر پەیوەندی خۆڕسک ئازادانە و خۆشەویستی نێوان ئینسانەکان یان نێوان ژن و پیاوێک نیە بەلکو بەشێک لە سیستەم و بازاڕی خاوەندارێتیە کە وەک هەر کالایەکی تر حساب و کتابی هەیە و لێپرسینەوە و سزای لەسەرە و کڕیار و فرۆشیاری هەیە. بێگومان لەهەموو یاساکاندا مافی پیاوان بۆ ئازادی سێکس و ناپاکیکردن، و بێ مافی ژنان بۆ دەرنەچون لە دەسەلاتی پیاو پەیڕەو کراوە. بۆنمونە(یاسای ناپلیۆن بێ پەردە ئەم مافە،ناپاکیکردن، بە میرد دەسپێرێت،بەومەرجەی پیاوەکە دۆستەکەی نەهێنێتە مالەکەیەوە)[168] ، فرەژنیش " تا ئەمڕۆ لەسەر پاکی ڕۆژهەلاتدا لەئارادایە"[169].

دینی ئیسلامیش وەک درێژەپێدەری ئەم کۆیلایەتیەی ژنان "چوار ژنی" ڕەسمی و شەرعی و "کەنیزەک یا کۆیلە"ی بێ سنوری بۆ پیاو پیرۆزکردوە. ئۆجەلان ئەم کۆیلایەتیەی ژنان لە ئیسلامدا بە شۆڕش ناودەبا و دەلێ"(محمد)لە میانەی

---

[166] ل٢٨٠(**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەولەت**)
[167] ل ١٠٧-١٠٨ هەمان سەرچاوە
[168] ل ١٠٩ هەمان سەرچاوە
[169] ل١٠٨- هەمان سەرچاوە

پەیوەندی لەگەڵ خەدیجە شۆڕشی ژن..ئەنجام دەدرێت."[170]."چەمکی حەزرەتی محەمەد سەبارەت بە **ئەشقیش سەرسوڕهێنەرە**.لە پەنجاساڵیدا **ئەڤینداریەکەی لەگەڵ عائیشەی نۆساڵی، ئاستی بەرزی پەیوەندداربونی حەزرەتی محەمەد بەژن نیشان دەدات**."[171]. لە ئوجەلان پرسیار دەکرێت ، ڕای تۆ چیە؟، "**محمد پێغەمبەری ئیسلام ١٣ ژنی بەعقد (مارەیری) هەبووە.**
ڕابەر ئاپۆ: ئەزانم هەیبووە، **من ئەم کارەی محمد بە دروست ئەزانم و بە کارێکی گرنک لێکی ئەدەمەوە**. هەن کەسانێک کە ئەڵێن: بۆچی محمد ئەم هەموو ژنەی مارە کردوە؟ من ئەڵێم کە کارێکی باشی کردوە. تەنانەت ئەگەر چەند ژنێکی دیکەشی مارە کردبا، **کارێکی هەڵە نەبوو**. چون دەتوانین بە یەکێک لە **عاشقانی گەورە** لە قەڵەمی بدەین. محمد لەگەڵ ژنان هەر وەک مناڵان ڕەفیق و یار بوو، کەسایەتیەکی دێموکرات بوو. **من ئەم کارەی محمد بە بەزر دەنرخێنم."** [172]**"محمد١٣ژنی مارەکردوە**.هەروەک ئاشکرایە **بەخواست و هەڵبژاردەی خۆیان زەواجیان کردوە**،نەک بەزۆر و بەفشار و بەبێ ئارەزوی خۆیان.ئەمە خاڵێکی گرنگە."[173]

لێرەدا بە ئاشکرا و بێ پەردە فرەژنی و زەواجی مناڵی نۆساڵان پیرۆزکراوە و بە عەشقی سەرسوڕهێنەر و عاشقانی گەورە ناوبراوە. ناوەرۆکی عەشقی "ئەفلاتونی" ئۆجەلان لێرەدا دەرکەوتوە. عەشقی ١٣ ژن و عەشقی مناڵی ٩ ساڵانی کچ. ئایا ژنۆلۆژی ئەگەر پێوەری بەرز و گەورەی عەشقی پێ سێکسکردن لەگەڵ ١٣ ژن و مناڵی ٩ ساڵان بێت چۆن باسی ئازادی و ڕزگاری ژن دەکا؟

ئەمە چ دەبڵ مۆرالیەکە دژی مۆدێرنیتە بیت لەبەرئەوەی **"گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە لەوەدایە:تێروانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە کە لەمیانەی پانزدە هەزار ساڵ ئاواکراوە"**[174] و بەڵام مۆرالی سەدەکانی پێش سەرمایەداریت بەلاوە پێرۆز و سەرسوڕهێنەربێ و وە پاساوی بکەی وبڵێیت کە لەو کاتانەدا هیچ فشار و زۆرێک لەسەر ١٣ ژن بۆ پیاوێک و زەواجی مناڵێکی ٩ ساڵان وجودی نەبوە؟

لێرەوە دەردەکەوێ کە ژنۆلۆژی مامەڵەیەکی سیاسی لەگەڵ ئیسلام و محمدا دەکا و پشتیوانی لە ڕەوشتی دینی ئیسلام سەبارەت بە سێکس و عەشق و ژن دەکات. بەڵام کاتێک ئەم بزوتنەوەیە لەبەرانبەر داعشدا لە سوریادا شەڕ دەکا بەشێک لە پرەنسیپەکانی ئەم شەریعەتە لادەبا لە یاسای باری کەسێتیدا، لەوانە چەند ژنە و دابەشکردنی میرات . ئەم بزوتنەوەیە لێرەدا ناچارە ڕووی مۆراڵە ئینسانیەکە بخاتەڕوو و بەبی ئەوەی ڕەخنە لەو وتانەی سەرەوەی ئاپۆ بگرێ. ئەمەش خەسڵەتی

---

[170] **(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)** -ل٤٥
[171] **ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).** -١٢٥ ل
[172] **ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).** ١٤٤ ل
[173] **ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).**https://azizi61.files.wordpress.com/2012/06/rahbariyat-va-xalq.pdf ل١٤٧
[174] (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)**ل١٧٣**

بزوتنەوەیەکی پۆپۆلیستیە کە پرەنسیپەکانی بەپێی بەرژەوەندیە سیاسیەکانی دەگۆڕێ تا هێزی جەماوەری لەدەست نەچێ.

کاتێک تێزی ژنۆلۆژی دەڵێ؛ **"گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە لەوەدایە:تێڕوانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە"، دەبێ بپرسین مۆدێرنێتە چ کلتورێکی ڕوخاندوە؟**
ئۆجەلان دەڵێ**"پێشنیاری من بۆ هەرکەسێک ئەوەیە دوای نەهێشتنی قاڵبەکانی مۆدێرنیتە، سەرلەنوێ تەماشای پەیوەندیەکانیان لەگەڵ دایک و باوکیان بکەنەوە.خوازیارم بەهەمان ڕوانگە تەماشای تەواوی "پەیوەندییەکانی گوند"یش بکەن، کە لە چاخی بەردینی نوێوە(نیولتیکەوە)ماونەتەوە."**[175]

ئەگەر باسی کلتوری "گوند -خێڵ"ی فرەژنی و زەواجی منالاَنە ئەوە ڕوخاندنی ئەم کلتورە گەورەترین پێشکەوتن بوە. کلتوری مۆدیرنێتەی سەرمایەداری ئەم کلتورە دواکەوتوانەیەی لە ڕۆژئاوادا ڕوخاندوە و ئێستا جگە لە دەوڵەتانی ئیسلامی و لای ناسیونالیزمی کورد لە هیچ شوێنێک ئەم کەلتورە کۆنەپەستانە نەماوە.

ئەگەر باسی مۆدیرنێتە باسی قۆناغەکانی شارستانیەتی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریە، ئەوا دەبێ بزانرێ کلتوری خۆشەویستی تاکەکەسی و خۆشەویستی سێکسی کە بنەمای پێکەوە بونی ژن و پیاوە لەگەڵ شێوازی تاکە ژنومێردایەتیدا تۆوی ئەم کلتورە دێتەئاراوە و لە شێوازەکانی پێشووی گەلە ژنومێردایەتیدا و خێزانی گەورەی خێڵەکیدا ئەم توخمە نەبوە یان کارا نەبوە. کلتوری یەکسانی نێوان ژن و پیاو پەیوەندی بەم کلتورەی سێکس و عەشقە سێکسیە تاکەکەسیەوە نیە بەڵکو زیاتر کەلتوری یەکسانی ئابوری نێوان ژن و پیاو و نەبونی بەرژەوەندی مادیە لە پشت سێکس و خۆشەوسیتی کردنەوە.

"**هەڵبەتە پێش سەدەکانی ناوەڕاست، ناکرێت باس لە خۆشەویستی سێکسی تاکەکەسی بکرێت.**"و"لەتێکڕای سەردەمە دێرینەکاندا، تەنها باوک و دایک بڕیاریان لەسەر سەراپای پرۆسەی هاوسەرگیری دەدا، وەچەکانیشیان زۆر بەئارامی ملیان بەو بڕیارەیان دەدا. ئەو پڕە خۆشەویستیەی لەنێوان ژن و مێردی ئەو سەردەمەدا هەبوو، هەرگیز وەک ئارەزویەکی خۆیی هەردوولایەنەکە ڕۆڵی بۆ ئەو هاوسەرگیریە نەگێڕاوە"[176]. ئەمە" جگە لە ناو کۆیلەکان، پەیوەندی لەوجۆرە بەدی ناکرێت تەنیا مەگەر وەک زێدەبەروبومێکی تێکشکانی جیهانی کۆن، ئەوەش لەگەڵ ژنگەلیک لەدەرەوەی سنورە رەسمیەکانی کۆمەڵگەدا،زیاتر لەگەڵ ژنانی لەشفرۆش و بێگانە یا بێوەژنان.. لەکاتێکدا ئەگەر **پەیوەندی دڵداری سێکسی نێوان ژن و پیاوانی ئازاددا دروست دەبوو، ئەوە تەنها لە شێوەی داوێنپیسی ڕووی دەدا**."[177]

---

[175] **ل١٧٣**- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

[176] ل ١٣٣-**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت**

[177] ل١٣٤-- هەمان سەرچاوە

هەربۆیە"سەرەنجام پێوەرێکی تازەی ڕەوشتگەری هاتەکایەوە بۆ تانۆت کردن یا بۆ پاکانەکردنی پەیوەندی سێکسی؛ ئێستا مرۆڤ بەوەوە ناوەستێت پرسیاری ئەوە بکات:ئاخۆ پەیوەندیەکە لەنێو یا لەدەرەوەی سنوری هاوسەرگیری دروست بوە، بەڵکو لەوەش دەپرسن:**ئاخۆ هەردوو لایەنەکە یەکتریان خۆشویستوە یان نا؟**"[178].

ئەم تێکەڵاوبونەی خۆشەویستی و سێکس کردن بەیەکەوە نیشانەی گەشەکردنی پەیوەندیە ئینسانیەکانی نێوان ژن و پیاوە. خۆشەوسیتی چیتر خۆشویستنێکی شاراوە و بەدزی و نائومیدانەی ئەفلاتونی و شیرین و فەرهادی یان مەم و زینی نیە، بەڵکو خۆشەویستی سێکسی بەرامبەرە کە مومکینە و ئاسان و ئاشکرایە و هیچ " عەیبداری" یەکی دینیانە کۆنترۆڵی ناکا. بەهەمان شێوە سێکسیش کردارێکی فزیکی بێ پەیوەند بە هەست و دەرون و جوانی و داهێنانەوە نیە، بەڵکو دەریڕین و پراکتیکی خۆشەویستیەکی ڕاستەوخۆ و لەزەت بەخش و هاو هەستی و یەکسانی هەردوولایە.

هەربۆیە ئێستا سێکس وەک زانست دەخوێندرێ و مناڵانی لەسەر پەروەردە دەکرێ تا ژیانێکی تەندروست و پڕ لە ڕێزی ئینسانی لە پەیوەندی نێوان نێر و مێدا و لە نێو پەیوەندی سێکسی ئینسانەکاندا دروست ببێ و ئیتر دەرسە دینیەکانی وەک "ژنۆلۆژی" لە کانتۆنەکانی ڕۆژئاوا و تەنانەت لە ئەکادیمیەکانی پەکەکەشدا ڕوی دەرکەوتنیان نەمێنێت، کە سێکس و عەشقیان کردۆتە "شەرم و خیانەت و پاکیزەیی و ڕاهیب بون" .

ئەو دیدە دینیەی "ژنۆلۆژی" لە ڕەخنە ونەفرەتی لەسەرمایەداریدا خۆی نیشان دەدا ،نەک لە ڕوانگەیەکی شۆڕشگێڕانەوە نیە، بەڵکو لەدیدێکی کۆنەپەرستانەوە سەرمایەداری ڕەت دەکاتەوە. خوازیاری گەڕانەوە بۆ پێش شارستانی و گەڕانەوە بۆ گوند و خێڵە، نەک تێپەڕاندنی سەرمایەداری بەرەو ئازادکردنی سێکس و عەشق و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو و دەربازکردنی لەدەستی هەموو دەسەڵاتێک.

ئۆجەلان دەڵێ**" لەهیچ سەردەم و قۆناخێکی مێژوودا وەک سەردەمی مۆدێرنێتەی سەرمایەداری ژن نەقۆزراوەتەوە وخراپ بەکارنەهێنراوە."،" لێرەدا ئەوەی وەک یەکپارچە فرۆشراوە ژنە."** [179]بەڵام هەرچۆن لە بواری ئابوریدا نازانستی بونی تێزی **"لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا"**مان سەلماند، لێرەشدا ئەوە دەسەلمێنین کە بە پێچەوانەوە ژنان لە سەرمایەداریدا لە هەموو سەردەم و قۆناغەکانی پێشتری شارستانی واتە کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا "ئازاد"ترن.

[178] **(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)** --١٣٥ ل
[179] (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)٥١ل

سەرمایەداری بە هێنانە دەرەوەی ژنان لەناو کاری کۆیلایەتی ناکۆمەڵایەتی ناوماڵ جێگای ژنانی لەسیستەمی کۆمەڵایەتیشدا گۆڕیوە و کاری نێو ماڵی لەڕێگەی دایەنگە و جلشۆرگە و چێشتخانەوە تاڕادەیەک کۆمەڵایەتی کردۆتەوە. ژن بە بونی بە خاوەنی ئابوری سەربەخۆ لە کۆیلایەتی خێزان توانیویەتی بێتەدەرەوە و بەتایبەت لە خیزانی کرێکاریدا کە ژن و پیاو تەنیا خاوەنی هێزی کاریانن و هیچ موڵکایەتیەکی تری تایبەتیان نیە، پەیوەندی خۆشەویستی سێکسی بۆ یەکەمجار لە نێوان ژن و پیاودا کردۆتە زەمینەی هاوسەرگیری یان ژیانی پیکەوەیی و هاوبەش. ڕاستە لە خێزانی سەرمایەداراندا هێشتا بنەمای موڵکایەتی و گواستنەوەی میرات حوکم دەکا بەسەر پەیوەندی ژن و پیاودا و هەربۆیە ئەزمەی خۆشەویستی و پێکەوە ژیان و هیتریزم و لەشفرۆشی و فرەژنی هەر ڕەواجی هەیە. هەربۆیە سەرەڕای ئەوەی بنەماکانی خێزانی تاک لایەنە لەسەرمایەداریدا وەک یەکەیەکی ئابوری کاردەکا، بەڵام زەمینەکانی هەڵوەشانەوەی ئەم شێوە خێزانەی لەلای خەڵکی کرێکار و هەژار دروستکردوە.

سەرمایەداری بە ڕزگارکردنی ژنان لە چاولەدەستی ئابوری پیاوی ماڵ و کردنی ژن بە نان پەیداکەری هاوشانی پیاو ، زەمینەی کۆیلایەتی ژنی لە خێزانی کرێکاریدا هەڵتەکاندوە. گۆڕانی ڕەوشت و مامەڵەی پیاوانی کرێکار لەگەڵ ژنانی کرێکاردا خۆی بەرهەمی خەباتێکی چینایەتی هاوبەشە کە ئەم چینە بۆ گۆڕینی هەلومەرجی ژیانی خۆی هەمیشە پێویستیەتی. خەسڵەتی کۆمەڵایەتی بونی کاری ژنان لە بەرهەمهێنانی سەرمایەداریدا تێڕوانینی کۆمەڵگە و پیاو سەبارەت بە ژن دەگۆڕێ، بەڵام لای کرێکاران کە لە یەکگرتویدا وەک چین مانا و هێز پەیدا دەکەن بۆ گۆڕینی دۆخی کۆیلایەتیان، گۆڕینی ڕەفتار و مامەڵەیان لەگەڵ ژناندا دەبێتە بەشێک لە پێویستیەکانی سەرکەوتنی خەباتی چینایەتیان. هەربۆیە پێبەپێی وشیاری چینایەتی ژنان و پیاوانی کرێکار بە دەرکی پێویستیان بە هاوخەباتی و هاوچارەنوسی، ژیانی پیکەوەییان لەسەر بنەمای هاوڕێیەتی نەک کۆیلایەتی یاخود فەردگەرایی دەچێتە پێش. ئەم پەیوەندیە نوێیەی نێوان ئینسانەکان، عەشق و خۆشەویستی سێکسی لە بەرژەوەندیە مادیەکان جیادەکاتەوە. "ئازادی لە هاوسەرگیریدا ئەوکاتەیە کە هیچ مۆتیڤێک جگە لە ئارەزووی هاوبەش ڕۆڵ نەگێڕێ."[180]

هاوکات ئەم فاکتەرەی ئارەزوی سێکسی هاوبەش شکڵی پێکەوە بوونی تاک ژن و مێردی یان دوو کەس(ژن یان پیاو) دروست دەکا و نەمانی بەرژەوەندیە مادیەکانی پشتی ئەم پەیوەندی پیکەوەبونانە و نەمانی باڵادەستی پیاوە لەم پەیوەندیانەدا.
"دەسەڵاتدارێتی پیاوان لەماڵەوە تەنیا بەهۆی دەسەڵاتە ئابوریەکەتی، جا لەگەڵ لە ناوچونی دەسەڵاتی ئابوری، دەسەڵاتەکانی دیکەش لەدەست دەدات."[181].وەلەگەڵ نەمانی موڵکایەتی تایبەت کە سەرچاوەی دەسەڵاتی پیاوسالاریە لەخێزاندا ،

---

[180] ل ١٤١ (**ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت**)
[181] ل١٤٢ - هەمان سەرچاوە

زەمینەکانی فرەژنی و لەشفرۆشیش نامێنێت، کە لەسەرمایەداریدا بەشی جیانەکراوەی دامەزراوەی خێزان و شێوازی کۆیلایەتی ژنانە. نەمانی ئەم پاشکۆیانەی خێزانی تاک لایەنەی سەرمایەداری، شۆڕشێکە بەسەر خودی خێزانیشدا. لەبەرئەوەی "سروشتی دڵداری سێکسی بە خۆشەویستی تاکەکەسیەوە بەستراوە"[182]. کەواتە خێزان نەک لەسەر بنەمای عەقدی موڵکایەتی و نەک لەسەر بنەمای دروستکردنی وەچەی میراتگر، بەڵکو تەنیا لەسەر بنەمای دڵداری سێکسی دروست دەبێ و هیچ کات و زەمەنێکی دیاریکراوی نیە و بەپێی ئارەزوو و خۆشەویستی سێکسی و پێکەوە ژیانی ئینسانەکان بۆ یەکتر دروست دەبێ و هەڵدەوەشێتەوە.
"لەم حاڵەتەدا تاکە ژنو مێردایەتی بەتەواوەتی ئەو خەسڵەتانە لەدەستدەدات، کە پەیوەندیەکانی موڵکدارێتی پێوەی لکاندون، ئەوانەش بریتین لە یەکەم، زاڵبونی دەسەڵاتی پیاوان ؛ دوەم، دژواری لەبەریەک هەڵوەشانەوەی گرێی هاوسەرگیری."[183].

لە دنیای ئەمڕۆدا ئەم شێوازە لە پێکەوە بوون جێگای خۆی کردۆتەوە و لە ڕۆژئاوادا خێزانی کاسولیکی و جولەکەیی هەتاهەتایی بەرەو پوکانەوە دەچێ و دۆستایەتی و (Boyfriend and Girlfriend)،زەواجی کورت خایەن و هاوسەرگیری ئازاد بوەتە شکڵی باو و مۆدێرن. لە ڕۆژهەڵات هەرچەند ئەم شێوازە مۆدێرنانە لەناو گەنجاندا لەبرەودان بەڵام دین و دەوڵەت و خزمایەتی و دابونەریتە دواکەوتوەکان قورسایی لەسەر شێوازی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو داناوە. لە کوردستانیش، بەهۆی گەشەنەکردنی سەرمایەداری و مانەوەی ژنان وەک کۆیلەی مەتبەخ و دەسەڵاتدارێتی فکر و دەسەلاتی دین و ناسیونالیزمی کوردەوە هێشتا مەسەلەی سێکس و خۆشەویستی و ئازادی ژن گرێیەکی کۆمەڵگە و کێشەیەکی سەرەکیە و هێشتا خۆشەوسیتی سێکسی نەبوەتە مافێکی سادە و ڕەوای هەموو کوڕوکچێکی سەروو ١٦ ساڵ. کۆمەڵێک یاسا و نەریت و خێزان و خزم و پۆلیس و دادگا و زیندان و مەکتەبی کۆمەڵایەتی و دیوانی عەشیرەت و میدیای کۆنەپەرست و مزگەوت وحزب، ڕۆژانە لەم پەیوەندیەی نێوان ژن و پیاو و مرۆڤەکاندا دەکەن کە چۆن دەیانەوێ پێکەوە بن.لەکاتێکدا خۆشەویستی و سێکس لە نێوان ژن و پیاودا پێویستی بەهیچ کام لەم ناوەندانە نیە و پیویستی بە دورکەوتنەوەیە لە بنەماکانی دەستێوەردانی دامودەزگا فەرمی و نافەرمیەکان لەم پەیوەندیە تایبەتی و شەخسیەی نێوان ئینسانەکاندا.

بێگومان سیستەمی بەرهەمهێنان و دابەشکردن لە سەرمایەداریدا سەرەڕای کاریگەریە ئەرێنیەکانی لەسەر گۆڕینی جێگای ژن لە خێزاندا، بەڵام خێزان لەسەر بنەمای پاراستنی موڵکایەتی تایبەتی دەهێڵێتەوە و میراتی سەرمایەدارانی پێ دەگوێزێتەوە لە نەوەیەکەوە بۆ نەوەیەکی تر، بەم پێیەش کاریگەرەیە

[182] ل ١٤٢- **(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)**
[183] ل ١٤٢- هەمان سەرچاوە

کلتوریەکانیشی لەسەر شێوازی خێزان و پیکەوە بوونی ژن و پیاو پیادە دەکا و هەموو ڕۆژێک سەرلەنوێ ناکۆکیەکانی نێوان خێزان بەرهەمی دێنێتەوە. فەردگەرایی وەک خەسڵەت و ئیدیۆلۆژیای چینی دەسەلاتدار و موڵکایەتی تایبەتی سەرمایەدار کاریگەری گەورە لەسەر پەیوەندی نێوان ژن و پیاو و پیکەوە بونیان و خۆشەویستی سێکسیان بۆ یەکتر دادەنێ و هەمیشە ئەزمە بۆ ئەم خۆشەویستیە پێک دەهێنێ و دەیخاتە گێژاوی پێشبڕکێی بەرژەوەندیە مادیەکانەوە. هاوکات کێشەی سەیرکردنی کۆمەڵگە بۆ دەور و نەخشی ژن چ لە ئاستی بەرهەمهێنان و کۆمەڵایەتی و چ لە مەسەلەی هاوشان بونی لەگەڵ پیاوان لە ئارەزوی سێکس و توانا و ئازادی دەربڕینی سێکسیدا و کۆنترۆڵ کردنی ژنان لەلایەن پیاوانەوە هەر لەبەرئەوەی لە پەیوەندی یان هاوسەرگیریدان لەگەڵیاندا هەیە ، سەرچاوەی ئەم گێژاوەی نێو خێزان و پەیوەندیە سێکسیەکانن.[184]

هەربۆیە مەسەلەی سەرەکی لە ئازادی ژنان لە پەیوەندیان لەگەڵ پیاواندا و ئازادی لە سێکس و عەشق دا بە داپڕانی ژن لەپیاو چارەسەر نابێ بەڵکو بە داپڕانی ئەم پەیوەندیە لە فشارە مادی و سیاسی و یاسایی و کۆمەڵایەتیەکان چارەسەر دەبێ.

کەواتە بەپێچەوانەی تێزەکانی **"ژنۆلۆژی"،** کۆمەڵگای نوێ لەسەر بنەمای دەستێوەردانی سەرۆک و حزب و بزوتنەوەی چەکداری کورد دانامەزرێ، بەڵکو لەلابردنی ئەم **"سزای خیانەتکردن لە ئەرکە شۆڕشگێڕیەکان" و " کۆنترۆڵی توانای سێکسی" و " عەیبداری چەمکی سێکسی"** دادەمەزرێ کە "ژنۆلۆژی" کردویەتی بە تێز و یاسای پەکەکە بۆ ژنانی کۆمەڵگەی کوردستان و بە ئازادکردنی بێ قەیدوشەرتی ژنان لە پەیوەندی خۆشەویستی سێکسیان لەگەڵ پیاواندا دروست دەبێ. "یەکسانی ژنان لەگەڵ پیاوان، پیاوان بەشیوەیەکی ڕاستەقینە پابەندی یەک ژنی دەبن، نەک بەوەی ئەو یەکسانیە ڕێگاخۆشکەر بێت لەبەردەم فرەمێردی ژنان."[185].

---

[184] ل ٤*(کۆلۆنتای، پەیوەندیە سێکسیەکان و خەباتی چینایەتی) https://www.marxists.org/archive/kollonta/1921/sex-class-struggle.htm

[185] ل ١٤٢(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)

ئێمە بۆ زیاتر ڕۆشنکردنەوەی ئەو دوالیزمەی لە پەیوەندی خۆشەویستی و توندوتیژی ئێستای نێوان ژن و پیاو لە کوردستاندا هەیە ئەم چەند پەرەگرافە دەهێنمەوە کە هەرچەند لەوانەیە دورودرێژیش بێت بەڵام مەبەستمە کە تامێکی نزیک لەو واقعیەتە بدەم بەدەستەوە کە ئێستا لەئارادایە. نوسەری ئەم کتێبە لە وتاری **"دوالیزمی خۆشەویستیی و توندوتیژیی لە کۆمەڵگەی کوردستاندا"**دەڵێ ؛"پێوەرێکی گرنگی گۆڕانی مرۆڤ پەیوەندیی پیاو بە ژنەوەیە. ئەم دوالیزمەی خۆشەویستیی و توندوتیژییە نیشانمان دەدا کە چ گۆڕانێک لە دەرون و نەریت و هزر و کردەوەی پیاواندا بەرامبەر ژنان پێوسیتە تاکو هەست بەنزیکایەتی لە فەرهەنگێکی مرۆیی بکەین. **مارکس لە "دەستنوسە ئابووریی و فەلسەفیەکان ١٨٤٤"دا دەڵێ"پەیوەندیی ڕاستەوخۆ و سروشتی و پێویستی مرۆڤ لەگەڵ مرۆڤدا پەیوەندیی پیاوە لەگەڵ ژندا.پەیوەندیی پیاو لەگەڵ ژندا ڕاستەقینەترین پەیوەندیی مرۆڤە لەگەڵ مرۆڤدا.هەربۆیە ڕادەی ئەوە دەردەخا کە چەند ڕەفتاری سروشتی پیاو بووەتە مرۆیی،یاخود ڕادەی ئەوەی جەوهەری مرۆیی لە پیاودا بووەتە جەوهەری سروشتی ئەو. هەروەها ئەم پەیوەندییە ئەوە دەردەخا کە ڕادەی گۆڕانی نیازی پیاو بووەتە نیازێکی مرۆڤ: ڕادەی ئەوەی کە ئەو کەسەی تر وەکو کەسێک بوەتە نیاز". هەروەها لە کتێبی "خێزانی پیرۆز"دا دەڵێ: "خۆشەویستیی بۆ یەکەم جار بەڕاستی مرۆڤ فێری ئەوە دەکا کە باوەڕ بە دنیایەکی ئۆبژەکتیڤ لە دەرەوەی خۆی بهێنێ." خۆشەویستیی ئەو شتەی خۆشت ئەوێت دەکاتە ئوبژێکتێکی دەرەکی، ئۆبژێکتێکی هەستی کە چیتر لەناخدا نامێنێتەوە، لە مێشکدا شاراوە بێت.".**

بەم پێیە خۆشەویستیی و عەشق وەک دیاردەیەکی دەرەکی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی مرۆڤ خۆی نمایش دەکا و دەبێتە پێوەری مرۆیی ئەم پەیوەندییەی نێوان ژن و پیاو یان دوو مرۆڤ. ئەم پەیوەندییە مرۆییە ئەسڵ و بنەمای هەر پێکهاتە و شێوازێکی کۆمەڵایەتی ژیانە کە بەدرێژایی مێژوو گۆڕانی بەسەردا هاتوە. لە فرەخێزانی سەرەتایی و زەواجی دووانە و تا شیوازی خێزانی تاکی (ناوکی-ژنێک و پیاوێک) ئێستا و شێوازەکانی ژیانی پێکەوەیی دەبینین. ئەم شێوازانەی پێکەوە بونی کۆمەلایەتی ژن و پیاو لە هەر دەمێکدا بەپێی گۆڕانی پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنان و شۆڕشە فەرهەنگیی و کۆمەڵایەتییەکان ئاڵوگۆڕی بەسەردا هاتوە."[186]

[186] http://www.asokamal.com/index/?p=1518 ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی

"خێزانی تاکی ئێستا لەسەر بنەمای دەسەڵات و بەرژەوەندی پیاو بۆ پاراستنی سەروەت و سامانی کەسی بورژوازی و پاراستن و گواستنەوەی میراتی بۆ منداڵەکانی دامەزراوە و هەربۆیە لە هونەر و ئەدەب و شانۆ و فیلم و شیعر و هزر و ئاداب و ڕەوشتدا خیانەتی فرەژنیی پیاوان بەئاشکرا و خیانەتی فرە پیاوی ژنانیش بە نهێنیی لەپاڵ خێزانی تاکدا دەبینین. کڕین و فرۆشتنی سێکس و خستنە چوارچێوەی بازاڕو یاساکانەوە دەبینین. ناچاریی ژنان بە مانەوە لە سایەی ژیانی خێزانیدا لەبەر هۆی بژێوی یاخود لە ترسی لەدەست نەدانی منداڵەکانی دەبێتە دیاردە و یەکسانیی قانونیی و ئازادیی تەڵاقیش ناتوانێ بە یەکجاریی ئەم ژێردەستەییە ناچارییە کۆتایی پێ بێنێ. لێرەوە توندوتیژیی دەبێتە بەشی جیانەکراوەی ژیانی خێزانی و کە دیارە لە کوردستاندا لە سایەی سیستەمی خێڵەکیی دەسەڵات و نەبوونی ئابووریی سەربەخۆی ژنان و لەئەستۆنەگرتنی دابینکردن و سەرپەرشتی کردنی منداڵ لەلایەن دەسەڵات و کۆمەڵگەوە و یاسای فرەژنیی و زاڵ بونی شەریعەتی ئیسلامی بەسەر یاسای باری کەسێتیدا خێزان کۆتێکی گەورەتری کردۆتە ملی ژنان و هەر هەوڵێک بۆ دەربازبوون لێی رووبەڕووی سزای کوشتن و سوتاندن دەبێتەوە. بەردەوامی و هەڵکشانی ئامارە هەزاریەکانی کوشتن و توندوتیژیی ژنان نیشانەی ئەم پەیوەندییە نامرۆییەیە کە بەسەر ژیانی پێکەوەیی ژن و پیاودا زاڵە و خۆشەویستیی لە باشترین حاڵەتدا دەگمەن و خۆزگەیەکی شاعیرانەیە.

لە کاتێکدا پێوسیتە پیاو یان ژن ژیانی پێکەوەیی تەنیا لەسەر بنەمای خۆشەویست و حەزی سێکسیی بەرامبەر بە یەکتر دامەزرێنن و هەر کاتێک ئەم بنەمایە نەما ئەوا ئەو پێکەوەبوونە هەڵوەشێتەوە و پێکەوە بوونێکی تر لەسەر بنەمای دڵداریی – سێکس جێگای بگرێتەوە. ئیتر ناچارییەک بۆ درۆ و خیانەت لە یەکتر نەمێنێ لە نێوان دوو مرۆڤدا کە ڕاستگۆیی و وەڵامدانەوە بە خۆشەویستیی یەکتر پێوەری ژیانێکی بەختیاریی پێکەوەییان بێت.

ناکۆکییەکانی نێوان خۆشەویستیی و مرۆڤایەتی ناخی مرۆڤ لەگەڵ گوشارە مادی و کۆمەڵایەتییەکانی کۆمەڵگەی سەرمایەداری و ئایدیۆلۆژی دینی و کەلتوری پیاوسالاریی کێشەی خێزانی کردۆتە یەکێک لە نامۆبونە سایکۆلۆژیەکانی مرۆڤی ئەمڕۆ ، و لەژێر ئەم گوشارەدا ڕێگاکانی شل کردنەوەی سنوورەکانی شیوازی خێزانی تاکی بەشێوەی پەیدابونی ژیانی پێکەوەی کەپڵ و ژیان لە ماڵی جیا و شێوازی جۆراوجۆری فەردی تردا دەچێتە پێش. زیادبونی ڕێژەی تەڵاق و لەباربردنی منداڵ و خستنەوەی منداڵ لەدەرەوەی پەیوەندیی خێزانی و پەیوەندیی سێکسیی نێوان لاوان ،ئەمانە نیشانەکانی هەرەسی پیرۆزییەکانی شێوازی خێزانی پیاوسالارییە و پێویستیەکانی ئازادیی عەشق و سێکس و ژیانی تاکەکەسی نیشان دەدا. ئەمانە بەشێکن لەو شۆڕشە کۆمەڵایەتی و فەرهەنگییەی کە کۆمەڵگەی کوردستان لەم ژانەی دوالیزمەی خۆشەویستیی و توندوتیژییەوە بەرەو کۆمەڵگەیەکی مرۆیی تر

دەگوێزێتەوە. مرۆڤەکان لەم شۆڕشەدا نەک هەر یاسا ودەسەڵات بەڵکو لەوانە گرنگتر ناخ و ڕەوشت و هزر و کردەوەی خۆیان دەگۆڕن و مرۆڤایەتیی خۆیان دەسەلمێنن ، ئەمە کارێکە کە هەموو تاکێک لەپیناو مرۆڤایەتیی خۆیدا گرنگە بە گەرموگوڕیی بەشداریی تێدا بکا و بناغەی شیعر و هونەر و کار و خێزان و پێکەوە بوون تەنیا بە خۆشەویستیی و عەشق ڕەنگڕێژ دەکا."[187]

هەربۆیە ئەگەر ئەو دەرسە دینیانەی "ژنۆلۆژی" سەبارەت بە ناسینی ژن لە دیدگای ئۆجەلانەوە ئەگەر لە ئەکادیمیای پەکەکە بۆ کچانی سەروو ١٨ ساڵ کارێکی ناڕەوا بێت لە ڕوی پارێزگاری لە مافی ژنانەوە، ئەوا لە ڕۆژئاوا کە کراوەتە پرۆگرامی خوێندن و تەڤگەری پەکەکەش لە هەرێمی کوردستان پێشنیازی دەکا بۆ خویندنی لە قوتابخانەکاندا بەتەواوەتی دژی ئازادی ژن وکۆمەڵگەیە و نابێت بەهیچ شێوەیەک ڕێگای پێ بدرێ کە مناڵ و گەنجی کوردستان بەم تێز و پرۆگرامە نازانستیە نادروست و ناتەندروست پەروەردە بکرێن. [188]

---

[187] http://www.asokamal.com/index/?p=1518 ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی

[188] http://www.asokamal.com/index/?p=591ئاسۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن

بەشی حەوتەم

ئازادی ژن

ئۆجەلان ئیدعای ئەوە دەکا کە"کارەکتەری پیاوی بالادەستی کۆمەلگا،تاوەکو ڕۆژگاری ئەمڕۆمان تەنانەت دەرفەتی ئەوەی نەداوە هەلسەنگاندنێکی زانستیانە سەبارەت بە دیاردەی ژن بکرێت"[189]. وەدەڵێ؛ **"باوەڕناکەم یەکێکی دیکە وەکو من هەبێ پەیوەندی سەربازی، سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی لەتەوەری ژندا شیکردبێتەوە."[190]**.

لەوەڵامی ئەم قسەیەی ئۆجەلاندا **پۆلەین دی لا بار**، کە لە سەدەی هەڤدەدا لەیەکەمین ژنەکانی نوسەری بواری یەکسانی ژن و پیاو و فیمینیزم بوە، دەڵێ؛" **هەموو شتێک کە پیاوان نوسیویانە دەربارەی ژنان دەبێ بەچاوی گومانەوە سەیر بکرێ، لەبەرئەوەی پیاوان بۆجارێکیش بوبێت دادوەر و لایەنێک بوون لەم کێشەیەدا.**"[191]
سەبارەت بە ئۆجەلانیش ئەم دەوری دادوەر و لایەنگریەی پیاوانەی زۆر ڕوونە لە کاتێکدا هاوار دەکا کە؛ "**بابەتی ژن** دەستی پێکرد.تامۆخی ئێسقان هەستم بەو **بەڵایە** کردبوو کە لە ڕێگای ژنەوە **بەسەر من و بزوتنەوەکەماندا** کەڵەکە ببوو..زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"[192].

لێرەدا ئاشکرایە کە ئۆجەلان لەبەرەی ژن نیە، بەڵکو لەو بەرەیەی پیاوانە کە، "**خۆی و بزوتنەوەکەی" بەدەست "بەڵا" و "کێشەی ئازادی ژن"** گیری خواردوە. بێگومان پیاوێک لەم جێگایەدا بێت ئەوا دەبێت لە قازانجی خۆی و بزوتنەوەکەی پێناسەی ئازادی بەشێوەیەک بکات کە **" پەیوەندی سەربازی، سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی لەتەوەری ژندا شیکردبێتەوە."** کەواتە ئەوەی پێناسەی ئازادی ژن دەکات لای ئۆجەلان بەرژەوەندی بزوتنەوە چەکداریەکەی پەکەکە یە نەک کێشەی ژن خۆی. بەواتایەک ئەگەر کێشەی ژن بۆ پەکەکە نەبوایەتە **بەڵا و کێشەی ئازادی ژن** هەڕەشەی شکست پێهێنانی پەکەکەی دروستنەکردایە، ئۆجەلانیش وەک سەرانی

---

[189] ل٩٨(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)
[190] ل١٦٤- هەمان سەرچاوە
[191] http://uberty.org/wp-content/uploads/2015/09/1949_simone-de-beauvoir-the-second-sex.pdf- **ل ٣٠-٣١**

سیمۆن دی بۆڤار-ڕەگەزی دووەم

[192] ل ١٦٩-١٦٨(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

تری بزوتنەوەی ناسیونالیستی چەکداری کورد باسی لە ئازادی ژن نەدەکرد. ئێستا بزانین ئەم ئازادیەی ئۆجەلان بەژنی ڕەوا دەبینێ لە **"ژنۆلۆژی"**دا چیە؟
سەیر نیە ئەگەر بڵێین لەم ٢٠٠ لاپەڕە ڕەشکردنەوەدا لەسەر زانستی ژن چوار دێڕی ماناداری تێدانیە کە پێمان بڵێ ئازادیەکانی ژن کامانەیە؟ چ سیستەمێکی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی دەتوانێ ئازادی بۆ ژنان دابین بکا؟ لە ئێستادا ژنان لەسایەی پەکەکەدا چ ئازادیەکی شەخسی و فەردیان هەیە؟

ئۆجەلان دەڵێ؛ژن و پیاو**"پێویستە وەکو ڕاوەستەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشای یەکتر بکەن."**[193] وە ژن**"پێویستە ئارەزووی سێکسی بکاتە دیلی" بلیمەتی سەردەم**، ڕاوەستان بەرامبەر بە سیستەم و تێکۆشانی سیاسی و سەربازی." [194]، هەروەها**"کاتێک باس لە ئەشق و پەیوەندی و هاوسەرێتی دەکەن،** واتە بەهای ڕەسەنێتی تێکۆشانی ئازادی نازانن و **تەسلیم بە کۆیلایەتی سیستەمی کۆمەڵایەتی دەبن."**[195] ڕاستیەکەی ئۆجەلانیش دەزانێ کە کەس سەر لەم زمانە پڕگرێ و گۆڵە دەرناکا و تەنیا خۆی لێی تێدەگا.

ئەگەر بەزمانێکی ڕۆشن ئەم تێزانەی ژنۆلۆژی سەبارەت بە ئازادی ژن بنوسینەوە دەردەکەوێ کە ؛
یەکەم؛ ژن ئازاد نیە تەماشای پیاو بکا تاکو پەکەکە بە ئامانجی ئازادی نەگات.
دووەم؛ دەبێ ژن ئارەزووی خۆی سەرکوت بکا تا دەبێتە بلیمەتی سەردەم.
سێهەم؛ نابێ باسی عەشق بکا چونکە دەبێتە کۆیلەی سیستەم.

باشە ئەگەر ژنێک تەماشاکردنی پیاوی لێ قەدەغە بێ و ئارەزووی سێکسی خۆی سەرکوت بکا و باسکردنی عەشقی لێ حەرام کرابێ، ئەم ژن چۆن ئازادە؟ کاتێک باشترین و پیرۆزترین شوێنی ئەم ژنە پەرستگای ڕاهیبەکان بێت مانای ئازادی لەکوێدایە؟ ئەم جۆرە ئازادیەی ژن کە ژنۆلۆژی بە زانست ناوی بردوە ناوە "عامیە"کەی بەستنەوەیە.

بێگومان باشتر بوو ئۆجەلانیش بەزمانی زمانی سادە و عامیانەی خەڵک پێمان بڵێ"ڕێگەیەکی دیکەی چارەسەری هەبوو،(بۆئەوەی ژنان ئارەزوی سێکسی بکاتە

[193] ل ٦٨- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی
[194] ل ٦٩- هەمان سەرچاوە
[195] ل ٦٩- هەمان سەرچاوە

دیل): بە گوتەی عامیانە ئەویش "بەستنەوە"بوو."[196] واتە خەساندنی ژنان! لەڕاستیدا ئەمە هەموو ڕێگاچارەکەی ژنۆلۆژی و زانستەکەی ئۆجەلانە کە پێی گەیشتوە.

ئەمە ئازادی شەخسی ژنە کە نابێت سەیری پیاو بکا تا ڕزگاری دەبێ. دەبێ ئارەزووی سێکسی خۆی سەرکوت بکا تا دەبێتە بلیمەتی سەردەم. ئەبێ باس لە عەشق نەکا تا لە ڕیزەکانی پەکەکەدا خەباتی سیاسی و سەربازی دژی کۆیلایەتی بکا. وە بەکوردی و بەکورتی ژن دەبێ بخەسێنرێ، چونکە ئەمە تایبەتمەندی ژنی کوردی زاگرۆسە کە دەتوانێ بەرگەی ئەم تەنیایە بگرێت بەمە پێشەنگی ژنانی جیهانە!

ئایا ئەم قسانەی ئۆجەلان سڕینەوەی تەواوی مافی ژن نیە لە بڕیاردان لەسەر ژیانی خۆی؟ ئایا ئەم باوکە حزبیە تەنانەت لە باوکی پیاوسالار سەرکوتگەرتر نیە بەرامبەر بە مافی ژن لە پەیوەندی سێکسی و عەشق لەگەڵ پیاودا؟

ئۆجەلان، بەناوی ڕزگاری ژنانەوە لە ئێستادا، سەرەتاییترین مافی ژن لە بڕیاردان لەسەر چۆنیەتی ژیانیان پێشێل دەکا، و وەک سەربازێکی بێ ئیرادە و کۆیلە مامەڵە لەگەڵ ژناندا دەکا، کە بۆیان نیە سەیری پیاویش بکەن. وەک باوکسالارێک بڕیاردەدا کە ژن **"ئەگەر باس لە ڕاستینەی عەشقی ئەم ڕۆژگارەمان بکرێت بەهەرحاڵ ئەمە پێویستی بە کەسایەتیەکە کە لەیلاومەجنون و هاوڕێکانیان دەرباز دەکات، چەندین سۆفی تێپەڕ دەکات، پێویستی بەپاکی و وردکاری زاناکانە، لەگێژاوی ئێستا ڕێگا لە پێش ئازادی کۆمەڵایەتی بکاتەوە، ئازایەتی و فیداکاری و سەرکەوتنی بەدەستهێنابێ و خۆی سەلماندبێت."[197]**. بۆچی ژن بۆ عەشق پێویستی بەم هەموو شەهادەیەی لای ئۆجەلان هەیە؟ ئایا ئەمە هەمان دەسەڵاتدارێتی باوک و برا و یاسا و عەشیرەت و دەوڵەت نیە بەسەر ژنەوە کە چ کاتێک دەتوانێ و بۆی هەیە لەگەڵ پیاوێکدا عەشق و سێکس بکا؟

ئۆجەلان تەنیایی ژنان دەکاتە یاسایەک، کە گوایە بەبێ ئەو تەنیاییە ئازادی بەدی نایەت. هەربۆیە دەڵێ؛"دەزانم **ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە**..ئەوەش دەزانم کە بەتەنیام هێشتونەتەوە..ئەگەر ئەمە نەبێت هیچ ئومید و هیوایەک بەدینایەت.

196 (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)-١٧٠-١٧١ ل

197 هەمان سەرچاوە – ل٦٩

تەنیایی و جودایی ئەو بەدەل و ڕێگایەیە پێویستە بۆ بەدەستهێنانی ئەم مەزنایەتیە و زاڵبونی بگیردرێتەبەر."[198]

بزانن ئەمە چ یاسا و سێکتێکی مەزهەبی و دژی ژنە ،کە ئەم بڕیاری تەنیایی کردنەی ژنان لەلایەن حزب و ڕابەرێکی حزبی یەوە دۆخێکی نائینسانی بۆ ژن دروست دەکا . ئەم نوسەرە وەک خۆی دانی پێدادەنێ، ژیانی ئاسایی ژنان**" دەخاتە ڕەوشێکی سەختەوە"؟** ڕەوشێک کە؛**" هەندێکیان هەروەکو بڵێی شێت و هاربونە.هەندێکیان کاتێک وەک ژن و پیاو دێنە لای یەکتر تێر دەبن. هەندێکیان لە خەودا...، هەندێکیشیان هاوسەرێتی وەک بابەتێکی سیاسی دەسەپێنن. هەندێکیشیان لەبەرئەوەی ڕێگری لە ئارەزوەکانیان دا کرا، ناڕەزاییونێکی بابەتیان بەرامبەر تەواوی ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانیان نیشاندا. بەکورتی چاوەڕوانیەکانی سیستەمی زاڵیان سەپاند." [199]**

ئایا یاسا و ڕێکخراوەیەک ئەم دۆخە بۆ ژنان دروست بکا دەتوانێ باسی ئازادی ژن بکا؟ بۆچی مەسەلەی ئازادی ژن و سێکس و عەشقکردنی لە پەکەکەدا بوە بەم کارەسات و تراژیدیایە؟ بۆچی وەک ژنانی شۆڕشی کوبا ئەم کێشەی ئازادی ژنانی کوردستان بە ئاسانی چارەسەرناکرێ؟ بۆ وەک **" گیڤارا کاتێک ژنان بەشداری ڕیزەکانیان دەکەن تێرکردنی سێکسی ڕەت نەکردۆتەوە،وەک پێویستیەکی ناچاری پەسەندی کردوە."[200]؟**

ئۆجەلان ڕێگای کردنی ژنان بە ڕاهیبی مەسیحی دەگرێتە بەر تا چیتر باسی سێکس نەکەن. ئەو بانگەوازیان دەکا "شوێنگەی پراکتیکی ڕاهیبە ژنەکان.." بگرن کە "گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"[201]. بۆچی ئەم ڕابەرە لە دەست وەردەداتە ژیانی شەخسی ژنانەوە و ڕوبەڕوو سەرزەنشتی پیاوسالارانەیان دەکا؟کەس باوەڕناکا کەسێک ئیدعای ئازادی ژن بکا و هاواری وا بەسەر ژناندا بکا؛ **"دەڵێی ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە!**ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە.**"[202] ، "**بەبێ خیانەتکردن** لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان، ئاستەمە بتوانی لەگەڵ ژنێکی سیستەمدا بژیت"[203]. ئایا ئەم هەموو سزا و سەرکوتە سێکسیە لەپێناو ئازادی ژن دایە؟ ئەمە بەڕاستی ئازادیە یان توندکردنەوەی هەمان ژێردەستەیی ژنە کە لە کۆمەڵگەی خێڵ- گوندی دێهاتی کوردستانی تورکیادا هەیە؟

---

198 ل ١٤٣- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

199 ل ١٥٠- هەمان سەرچاوە

200 ل ١٧٠- هەمان سەرچاوە

201 ل ١٢٤- هەمان سەرچاوە

202 ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

203 ل١٥٣- هەمان سەرچاوە

ئەگەر ژنۆلۆژی ئۆجەلان کێشەی بەستنەوەی ژنی نیە، بۆچی ئازادی پەیوەندی نێوان ژن و پیاو دەبەسترێتەوە بە سیاسەت و بەرژەوەندی حزب و بزوتنەوەیەکی چەکدارەوە؟ ئایا ئەگەر ژنێک لەگەڵ پیاوێکدا سێکس و خۆشەوسیتی و هاوسەرگیری بکا بۆچی دەبێ ببێ بەمەسەلەی ئۆجەلان و پەکەکە و شەڕی دژی سوپای تورکیا؟ دیارە ژن سەبجێکت و بابەتی کەس و لایەنی ترە و خاوەنی خۆی نیە! دیارە پەیوەندی سێکسی ژن وەک پەیوەندی سێکسی پیاو بە کاری شەخسی خۆی نازانرێ و تیایدا ئازاد نیە، هەربۆیە دەبێت لە چوارچیوەی بەرژەوەندی پەکەکە و شەڕی سیاسی و سەربازی سەیربکرێ! بەڵام پرسیار ئەوەیە بۆچی ئۆجەلان و پەکەکە بەم شێوەیە خۆیان بە خاوەنی ژن دەزانن و بۆ ئازادی ژن لە قەدەغەکردنی سێکس و عەشقکردنی لەگەڵ پیاودا دەبینن؟

ئەم خاوەندارێتیەی ئۆجەلان و پەکەکە لە ژن هەمان خاوەندارێتی کۆمەڵگەی دواکەوتوە لەژن. لەم کۆمەڵگەیانەدا ئەوە تەنیا ژنە خاوەنی خۆی نیە، بەڵکو باوک،برا،خزم،بنەماڵە،عەشیرەت، گوند و کۆمەڵگە خاوەنی ئەسڵی ژنن و ئەوان دیاری دەکەن کە، ژن کەی و لەگەڵ کێ و بە پێی چ پیوەرێک دەتوانی سێکس بکا، خۆشەویستی بکا، هاوسەرگیری بکا؟ لە ژنۆلۆژیشدا ئەم خاوەنەی ژن دەبێتە ئۆجەلان و پەکەکە.

تێزی پەیوەندی ئازادی ژن بە قەدەغەکردنی لە سێکس کردن و عەشق و هاوسەرگیری کردن، تێزێکی سیاسی و "**داهێنانێکی زانستی**" تازەیە کە ناوی "ژنۆلۆژی"یە. ئەم ئازادیەی ژن لە ژنۆلۆژیدا وەک ئازادی کرێکار لە سەرمایەداریدایە. ژن لە ژنۆلۆژیدا وەک کرێکار لە هەموو موڵک و مافێک دادەماڵرێ و وەک کۆیلەیەکی کاری بەکرێ تەنیا لەوەدا ئازادە کە سەربازێکی پەکەکە بێ، و لەوکاتەوە کە پێ دەخاتە سەربازگەی ڕاهیبەکانەوە ئیتر دەبێ یاسای کۆیلایەتی کوێرانەی سەربازی پەیڕەو بکا، ئەگەر دژ بە هەموو مافێکی سەرەتایی ژنیش بێت وەک سێکس و عەشق و هاوسەرگیری و هەست و سۆزیش.

ئۆجەلان دەڵێ؛"**ئازادییەکی ڕاستەقینەی ژن بەلابردنی هەست و سۆز** و ئیرادەی مێرد، باوک ، برا ، **دۆست** ،هتد بەدیدێت."[204] بۆچی هەست و سۆزی دۆستی ژن بۆ پیاو ڕێگرە لە ئازادییەکی ڕاستەقینەی ژن؟ ئایا ئەگەر ژن ئەم هەست و سۆزەی بۆ پیاوێک هەبێ و حەز بکا سێکسی لەگەڵدا بکا یان عاشقی بێ و یا هاوسەرگیری لەگەڵدا بکا مانای وایە ئیتر ئازادی لەدەستداوە؟ کەواتە ڕێگای ئازادی جیابونەوە لە پیاوە لە ئێستادا؟

ئەمە داوایەکی سیاسیە کە ئۆجەلان و پەکەکە لە ژنانی دەکەن کە لەگەڵ پیاوان جوت مەبن تاکو لە ئەرکە شۆڕشگێڕەکانتان دوانەکەون و شۆڕش دوانەکەوێ. بەڵام

[204] ل ١٢٢(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

بۆچی شۆڕش بە سێکس کردنی ژنان دوادەکەوێ، بۆچی ناتوانن ڕیگەی ڕێگری کردن لە منالْ بون بەکاربێنن بۆ ئەوانەی لە پێشی شەڕدان؟ بۆچی هەروەک نمونەی پارتیزانەکانی کوبا و چین و ڤیتنام وشوینەکانی تر ، مەسەلەی سێکس کردن و عەشقی ئازادی ژنان لە کوردستان ئاوا ئاسان نیە؟ بۆ لەکوردستان دەبێ داهێنانی تازەی زانستی بکرێ کە عەشق دەبێ ئیلاهی بێ و ژن دەبێ ڕاهیبە بێ تا پارتیزانەکان بتوانن شەڕ بکەن و بگەن بە ئازادی؟!

ئاشکرایە لەبەرئەوەی لە کوردستان و لە ژنۆلۆژیدا **سێکس و عەشقی ژن وەک "بەڵا" و "ترس"** بۆسەر کۆمەڵگە و بزوتنەوە سیاسی و چەکداریەکانی ناسیونالیزمی کورد سەیر دەکرێ. ئەو هەموو کچە گەنجە ئەگەر لەپەکەکەدا ئازادانە سێکس وعەشق بکەن ئەوا ئەم بزوتنەوەیە شکست دەخوا!

ئەمە دێری هۆنراوەکەیە! تێروانین بۆ سێکس و عەشق و هاوسەرگیری ژن لە کۆمەڵگەی کوردستاندا هێشتا تابۆیە. لای ئۆجەلان کوردستان کۆمەڵگەیەکە هێشتا **"پیاوان بەگشتی گومان لەوەدەکەن کاتێک ژن بەسەربەخۆ بەجێبمێنێ هەبونێکن بۆ هەموو جۆرە خراپەیەک کراوەن."[205].** بەڵام ئایا ئەمە هەمان کەلتوری ترس لە ئازادی ژن و سێکسی ژن نیە کە ژنۆلۆژیش هەیەتی و هەربۆیە ژن بە بەڵا دادەنێ و لێرەدا بەناوی پیاوانی کوردستانەوە زەق دەکرێتەوە؟ ئایا ملێونەها ژنی کرێکار و کارمەند و بەڕیوەبەر و سیاسەتمەدار و خاوەنکار و هەموو ئەوژنانەی لەدەرەوەی ماڵ کاردەکەن پێیان وایە هێشتا پیاوی کوردستان لەم دەورە دواکەوتوانەی خۆیدایە؟ ئەگەر گریمان هێشتا پیاوانی کوردستان دواکەوتوترین پیاوی سەر ڕوی زەویش بن لە مامەڵە و تێگەیشتن لە ژندا، ئایا ئەم یاسای جیاکردنەوەی ژنانەی پەکەکەش جگە لە دانىان بەدواکەوتویی پیاوانی ئەم پەکەکە چی تر دەسەلمێنێ و فەلسەفە و هونەری بونی ژنان لە ڕیکخراوێکدا چیە کە هەموو پیاوەکانی پێیان وابێ **"ژن بەسەربەخۆ بەجێبمێنێ هەبونێکن بۆ هەموو جۆرە خراپەیەک کراوەن."**؟ ئەگەر پیاوانی پەکەکە و کەلتوری ناو پەکەکە بەم چەشنە دواکەوتوانە و ئیسلامی نیە و ئەگەر بڕیارە لەم ڕێکخراوەدا ژن ئازادە، کەوایە بۆ ژن وەک سەردەمی سەدەکانی ناوەڕاست دەکرێتە "ڕاهیب" و لە پەرستگاکاندا لە دەست پیاو دەپاریزرین؟ ئەی بڕیار بوو "ژنۆلۆژی" زانستێک بێ ژن لەم دواکەوتویە ڕزگار بکا بۆ چی دیسانەوە ژن لە سێکس و خۆشەویستی و ژیانی کۆمەڵایەتی لەگەڵ پیاودا و بەم پێیەش لەگەڵ کۆمەڵگەشدا ژن دەکرێتە قوربانی و وەک نەخۆشی و مەترسی دوردەخرێتەوە بۆ پەرستگای "ڕاهیبەکان"؟

"ژنۆلۆژی" لەوەڵامدا پاساوی ئەم یاسای تابۆ سێکسیانە بەوە دەزانێ کە **ژنان خۆیان ئێستا ئامادەی ئازادی نین!** پاساوەکە لە کردەوەکە خراپترە! ئەم نوسەرە دەڵێ؛"لە ڕەوشێکی وەهادا دەشێ هەلومەرجەکانی دیاردەی ئەشق دیارییکرێ. بەرلە هەموو

---

[205] ل ١٥٠- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

شتێک بۆ ئەوەی ژن **مافی هەڵبژاردن** بەتەواوەتی بەکاربێنێ یەکەمەین مەرج ئەوەیە لە ئازادی و یەکسانیدا لەگەڵ پیاو بە هێزێکی هاوسەنگ بگات. لەم پێناوەشدا **بەدیهاتنی دیموکراتیزەکردنی تەواوەتی کۆمەڵگا مەرجێکی دیکەی لە پیشینەیە**."[206]
کەواتە بۆ ئەوەی ژن مافی هەڵبژاردنی هەبێ واتە بتوانێ سێکس و عەشق بکا دەبێ کۆمەڵگە دیموکراتیزەبکرێ!!و ئەمە پیش مەرجە!!دیسانەوە ئەمەش تێزێکی تری قەدەغەکردنی سێکس و عەشقی ژنانە لەپاڵ تێزی "ئەگەر ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانی بخاتە خزمەتی ئەم پەیوەندیانەی(سێکس و عەشق)، ئەوەی ڕوودەدات خیانەتە."[207].

تابۆی سێکس و عەشقی ئازادی ژن نیشانەی تێروانینی دینی و ئیسلامی و کەلتوری دواکەتوانەی خێڵەکی و عەشیرەتی و پیاوسالاریە لە کۆمەڵگەدا. لە کوردستان و بەتایبەت لە بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کورددا کە زیاتر لە بنەمایەکی عەشیرەتی و بنەماڵەیی و کەلتوری پاشماوەی دەرەبەگایەتی و دێهاتیەوە سەرچاوەی گرتوە، ژن بونەوەرێکی جیایە لە پیاو. پلەیەک نزمتر ، سێکس و عەشقی ژن تابۆیەکە و چەمکی سێکسی عەیبداری و شەرمە. ئەم بۆچونانە لە "ژنۆلۆژی"یدا شەپۆل دەدا. سەیرکەن ئۆجەلان دەڵێ**"کەواتە دەتوانین چ ناوێک لەو ڕاکردنانە بنێین کە ژن وپیاو بەجوتە ئەنجامی دەدەن؟ دەتوانین وەک خۆسەلماندنی ئەو ناسنامەیەی کوردان هەڵیسەنگێنین کە کۆتایی پێهاتوە."[208].**

ئەم قسەیە واتە ناسنامەی کوردایەتی بریتیەلە ڕانەکردنی ژن و پیاوە لەدەست دوژمنانی خۆشەویستیان!وە هەر سێکس و عەشقێکی ڕیگەپێنەدراوی ژن لەدەرەوەی دەسەڵاتی بنەماڵە و عەشیرەت و کۆمەڵگە سڕینەوەی ناسنامەی کوردایەتیە. بەزمانێکی تر ناسنامەی پیاوسالاری کوردایەتی پەیوەستە بە سێکس و عەشقی ژنەوە. ئەمە ئەو ڕاستیەیە کە تێروانین و ناسنامە و سیاسەتی پەکەکەی سەبارەت بە ژن لەسەر بنیات نراوە. ئەمە هەمان ناسنامەی پیاوسالاری ناسیونالیزمی کوردە کە ژن بەشی سەرەکی پێناسەی پیاو و بنەماڵە و کۆمەڵگەی کوردستانە تیایدا. ژن شەرەفە. ژن تابۆیە. ژن بونەوەرێکی سەیرە کە هەموو شتێک لەدەوری ئەو مانا پەیدا دەکا و بەتایبەت لەدەوری سێکسوالیەتی ژن. ئەمە نیشانەی مانەوەی پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان و شێوازی خێزانە لە کۆمەڵگەی کوردستاندا بەهۆی دواکەوتویی ئابوری و کۆمەڵایەتیەوە.

ئەم تێروانینەی "ژنۆلۆژی" بۆ ڕاکردنی دوو خۆشەویست بە نەمانی شەرەف و ناسنامەی کوردایەتی هەمان چیرۆکی کوشتنی دوو خۆشەویستەکەی گوندی قامیشەلانی کوردستانی عێراقە کە چونە ناو یەکێتی نیشتمانی کوردستان و

---
206 ل ١٥١- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
207 ل١٥٣- هەمان سەرچاوە
208 ل ١٥٠- هەمان سەرچاوە

یەکێتیش کەوەک پەکەکە خۆی بە ڕزگارکەری ژنان دادەنا، لەبەر نەچونی شەرەف و ناسنامەی کوردایەتیەکەی تەسلیمی خانەوادەکەی کچەکەی کردنەوە و کچەکەیان کوشت. دیارە کاتێک ژمارەی ئەم کچە ڕاکردوانە بۆ ناو پەکەکە زیاد دەکا و ژنان دەبنە گەریلا، پەکەکە بۆ دورخستنەوەی بەڵای ئازادی ئەم ژنانە لە سێکس کردن و عاشق بون بەڵێنی بە باوک و بنەماڵە و عەشیرەت و گوند و کۆمەڵگەی کوردستان داوە کە ئەم ژنانە بە "پاکیزەیی" و "فریشتەیی" و "ڕاهیبی" پاک ڕابگرێ. ژنۆلۆژی لەژێر ناوی پاراستنی ناموسی کوردا سێکس و عەشق لە ژنانی کورد قەدەغە دەکا تاکو بتوانێت "ئەم بەڵایەی ئازادی ژن" لەسەر بزوتنەوە چەکداریەکەی لابەرێ و لەهەمان کاتیشدا ئەم بزوتنەوەیە لەو هێزە زۆرەی دێنە ڕیزی پەکەکەوە مەحروم نەکا. ئەمە دوفاقی و دوڕوویی ژنۆلۆژی سەبارەت بە سێکس و عەشق و ئازادی دەخاتەڕوو.

بێگومان بۆ ئۆجەلان ئەمە پاساوێکی سیاسیە کە ژنان بکاتە قوربانی دواکەوتویی پیاوسالاری کۆمەڵگە و لەهەمان کاتیشدا ژنانی کوردستان بەوە فریوبدات ئەم قەدەغەکردنی سێکس و عەشقە لە پێناو ئازادی ئەوان لە پیاواندایە. ئەو پێی وایە کە تاسەر ئەم فریوکاریە بەناوی زانستی ژنەوە دەچێتە سەر چونکە "**کۆمەڵگەیەک بەم شیوەیە سادە و سەرەتایی بێت.. بەهەمان هۆوە بەئاسانی دەتوانێ خەڵک بۆ ڕاپەڕین هەڵخڕێنێ. "[209]** و هیچ کەسیش بە نازانستی بونی **"ژنۆلۆژی" و تێزە دژی ئازادیەکانی ژنی** ئەم ژنناسیەش نازانێ.!

ئەگەر تێزەکانی **"ژنۆلۆژی"** لەسەر ئازادیەکانی ئێستای ژن ڕۆشنە، کە بە هەموو شێوەیەک لە دژیان دەوەستێ بەبیانوی "ئەرکە شۆڕشگێڕەکان" تا سەرکەوتنی "دیموکراتی شارستانی"!،بەڵام پرسیاری سەرەکی لە ژنۆلۆژی ئەوەیە کە ئەم دیموکراتی شارستانیە چ شێوازێکی پەیوەندی نوێ لە جێگای خێزانی ئێستا دەهێنێتە ئاراوە و چ ئازادیەک بە ژن دەدات و ئایا سێکس وعەشق و هاوسەرگیری ئازاد و سەرجەم ئازادیەکان چۆن دابین دەکا؟ جێگای ژن لە کۆمەڵگەدا چی دەبێ و خودی شیوازی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردن چۆنە لەو سیستەمە نوێیەدا؟

لەم ٣٠٠ لاپەڕە "زانستیە"دا هیچی لەسەر ئەمانە نەوتراوە، ئەوە نەبێ کە " **لە پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکراتدا ئازادبونی ژن بایەخێکی زۆری هەیە. ژنی ئازاد کۆمەڵگای ئازادە. کۆمەڵگای ئازادیش نەتەوەی دیموکراتە.**"[210] .وە "دیموکراتیزەبونی ژنان ڕۆڵێکی دیاریکراوی دەبێت لە جێگیرکردنی عەلمانیەت و دیموکراسیەت بە شێوەیەکی هەمیشەیی"[211]. هەندێ خوێندەوار ئۆجەلان بە فەیلەسوف لەقەڵەم دەدەن، ڕاستە بەم ڕستەیەدا دەردەکەوێ کە ئەمە چ جۆرە فەیلەسوفێکی ئاخرزەمانە کە کەس لە زمانەکەی تێناگات. سەیرکەن "پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکرات"

209 **ل ١٤٨ ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)**

210 ل ٢٠٦ (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

211 ل٩٨- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

و"دیموکراسی بونی ژنان" یانی چی؟ چۆن نەتەوە و ژن دیموکرات دەبن ؟ ئایا نەتەوە و ژنی نادیموکرات هەن؟ ئایا ئەوە سیستەمە دیموکراتی دەبێ یان نەتەوە و ڕەگەزە؟ ئەم هاوکیشە فەلسەفیە چی دەگەیەنێ؛ نەتەوە دیموکرات دەبێ ژن ئازاد دەبێ= ژن ئازاد بێ کۆمەڵگە ئازاد دەبێ=کۆمەڵگە ئازاد بێ نەتەوە دیموکرات دەبێ.!! ئەگەر هاوکێشە یەکسانەکان بکەین بە هاوکیشەی لە جیاتی دانان ئەوا ئەنجامەکەی ئەوەیە کە؛ **نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە!!** ئەمە ئەو کۆمەڵگەیەیە کە کەس نازانێ مانای وشەکەشی چیە؟ جا چ بە ناوەرۆکەکەی دەگا؟ بەڵام داوا لە ژنان دەکرێ لەپیناو گەیشتن بەو کۆمەڵگەی "**نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە!!" سەیری پیاو نەکەن و خیانەتی سێکس کردن و عەشق و هاوسەرگیری نەکەن و خۆیان بخەنە سەختی گرانی تەنیایی بونی مەزنەوە!!** بەڵام **ئۆجەلان** پێمان ناڵێ ئەگەر باس لە دیموکراسیە خۆ زۆربەی دنیا ئەمڕۆ سیستەمی دیموکراسی پەرلەمانی یان فرەحزبی و جۆرەکانی تری دیموکراسیە و تەنانەت کوردستانیش دیموکراسی بنەماڵەیی هەیە، بۆچی دۆخی ژنان هێشتا لە ژێردەستەیی پیاوسالاریدایە؟ دیموکراتیەکەی پەکەکە چی جیاوازە لەو دیموکراتیانەی لە دنیای ئەمڕۆدا هەیە؟

"ژنۆلۆژی" لەوەڵامی ئەمەدا پێی وایە کە تایبەتمەندی کورد و ژنی کورد هۆی جیاوازی ئەم "**نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە!!"**پەکەکەیە و لەو باوەڕەشدایە کە **ژنانی پەکەکە کە سێکس و عەشقیان لێ حەرام کراوە نەک تەنیا ئەرکی ئازادی ژنانی کوردستانیان پێ سپێردراوە بەڵکو بەم "تایبەتمەندێتیانەیان زیندوترین و چالاکترین هێزی کۆمەڵگای دیموکراسیانەن." [212]لە جیهانیشدا.**

ئەم تایبەتمەندیەش بەهۆی ئەوەی کورد" **تائێستا شوین پەنجەی هێزی کلتوری عەشیرەت و قەبیلە لە کۆمەڵگەی کوردەواریدا دەبینرێت، بەڵام کلتوری شار پەرەی نەسەندوە."[213]**. وە لەبەرئەوەی **"ئەو کۆمەڵگایەی شارو دەولەت مۆری خۆی لیداوە دەولەتگەرا و دەستڕۆیە، کۆمەڵگای لادێش هێندە کۆمەڵکار 'یەکسانیخواز" و"دیموکرات" و"ئازادە"."[214]**.کەواتە تایبەتمەندی کوردیش ئەوەیە "دیموکرات و یەکسانیخواز و ئازادە". ژنانی کوردیش بەهەمان شێوە **"تاوەکو ئیستاش کاریگەری سەردەمی بەردینی نوێ لەسەر ژنانی کۆمەڵگای کوردەواری بەردەوامە."[215]**. ژیانی ناو پەکەکەش وەک ژیانی نێو خێڵی کورد وایە لەبەرئەوەی **"لای کوردان خێڵ نیو گەریلایەکە. کاتێک لەناو ڕێکخستنی خێڵدا لە نزیکەوە تەماشای خێزان بکەین دەبینین کەمەبەستی سەرەکی ئازادی زەق دەبێتەوە. ژن زۆر کارا و ئازادە. ئەو ئەنجامەی دەرکەوتوە بۆ شیوازی بەرخۆدانی نیو گەریلایی خێڵ دەگەڕێتەوە."[216]** هەربۆیە ئەم

---

[212] ل ١١٢- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[213] ل١٦٧- هەمان سەرچاوە
[214] ل ١٦٣- هەمان سەرچاوە
[215] ل ١٤٤- هەمان سەرچاوە
[216] ل ١٣٧- هەمان سەرچاوە

وەزعەی ژنانی پەکەکەش ئەنجامی بەرخۆدانی خێڵەکیە. وەک ژنانی نێوخێڵ زۆر کارا و ئازادن بەڵام بەهەمان پێوەری خێڵ بۆ ژن ئازادن. واتە وەک ژن و دایکی ناو خێڵ پابەند و ژێردەستەی سەرۆکی خێڵ و سەرۆکی خێزانن و سەرەڕای ئەوەش ژیانی سێکسی و عەشق قەدەغەیە و کاتی هاوسەرگیریان بە پێی پرۆسەیەکە لە پەرستگای حزبەوە بڕیاری لەسەر دەدرێ . ئاشکرایە ئەم ژنە هیچ مافێکی وەک ژنێکی هاوچەرخی سەربەخۆ و بەشدار لە بەرهەمهێنان و بەڕیوەبردنی کۆمەڵگەدا نیە و لەباشترین حاڵەتدا سەربازێکی خێڵێکی گەریلاییە کە جگە لە خۆکردنە قوربانی **" لە پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکراتدا"** ژن بایەخێکی تری بۆخۆی و مافەکانی نیە.

ئەم شانازیانەی **"ژنۆلۆژی"** بە دواکەوتویی کۆمەڵگەی کوردستانەوە دەیکا، بەوەی کە هێشتا لە ژێرکاریگەری چەرخی بەردی پێش شارستانی و نەریتی عەشیرەتی و خێڵەکیدایە، نیشانی دەدا کە نمونە و ڕۆڵ مۆدێلی پەکەکە بۆ کۆمەڵگەی کوردستان و ژنانی کوردستان چ دواکەوتویەکی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتیە. پەکەکە دژی سەرمایەداری و مۆدیرنیتەیە بەڵام نەک لە ڕوانگەیەکی پێشکەوتنخوازانەوە بەڵکو خوازیاری گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگەی سەرەتایی پێش شارستانی و جێگرتنەوەی کشتوکاڵ و گوند بە پیشەسازی و شار و جێگرتنەوەی عەشقی ئەفلاتونی و دینی و حەرامکردنی سێکس و ڕێزگرتن لە خۆشەویستی گەورەی ١٣ ژنە و زەواجی منالانی ٩ ساڵە. دەبێ ئازادی ژنان لەسایەی کۆمەڵگەیەکی وادا کە هەموو کۆنەپارێزیەکی پیرۆزکردوە و هەموو پیشکەوتنێک هەراسانی دەکا چی بێ؟ ئایا لەم نەتەوەی دیموکراتیەدا هیچ پایەیەکی کۆتایی هێنانی ژێردەستەیی و پیاوسالاری بونی هەیە؟

بیهێننە پێش چاوی خۆتان لە سەرەتای سەدەی ٢١دا کوردستان بەرەو ژیانی ئەشکەوت و گوندەکانی ١٠هەزار ساڵ لەمەوپێش بچێتەوە و واز لەدنیای مۆدیرنی پیشەسازی و تەکنولۆژی و کۆمیونیکەیشنی ئەنتەرنێتی بهێنێ و خەریکی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی بێ، دەبێ ژن چ چارەنوسێکی لە کۆمەڵگەیەکی دواکەوتوی لەم شێوەیەدا هەبێ؟ چ ئازادیەک لە سایەی برسێتی و هەژاری و نەخۆشی و کارەساتی سروشتی و خەتەری کۆتایی هاتنی ژیان لەسەر گۆی زەوی وەک ئەستێرەیەکی تەمەن دیاریکراو هەبێ؟

گەڕانەوە بۆ کۆمۆنەی سەرەتایی بۆ کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی مەحاڵە چونکە مرۆڤ لە بەرهەمی داهێنانی خۆیدا و زاڵ بونی بەسەر یاسا سروشتیەکاندا توانی لەو قۆناغە دڕندەییە دەربچێ و بتوانێ بمێنێتەوە و پێش بکەوێ. وەک ئەنگلس دەڵێ؛"هەر هەنگاوێک بۆ پێشەوە لەسەر ڕێگای شارستانی هەنگاوێک بەرەو ئازادی بوە"[217]. ئینسان کاتێک بەرەو ئازادی هەنگاوی ناوە کە پیویستیەکانی باشترکردنی ژیان و مانەوەی لەڕێگای کار و بەرهەمهێنانەوە بەرەو پێش بردوە. "ئازادی زانینی پێویستیە.

---

[217] - انجلس - ضد دوهرینغ - ل١٣٤

پێویستی کوێرە ئەگەر لێی تێنەگەین." (هیگل-ئینسکلۆپیدیای زانستە فەلسەفیەکان)[218]. ژنانیش کاتێک پێویستی ژیانێکی باشتر و دەست ڕاگەیشتنیان بە مافەکانیان وەک خۆئاگاییەک پەیدادەکەن هەنگاو دەنێن بەرەو ئازادی. ئازاد دەبن لەدەستی ئەو هێزانەی بڕیاری سێکس و عەشق و کارکردن و شێوەی ژیانیان بۆ دەدات. ژن کاتێک لە کۆمۆنەی سەرەتاییدا بەهۆی دەوری لە ناو کاری کۆمەڵایەتیدا و حسابکردنی کاری نێوماڵ وەک کارێکی کۆمەڵایەتی گرنگ بۆ ئەو دەورانە سەرەتاییە، ئازاد بوو. هەربۆیە ژن بە چونەوە ناو کاری کۆمەڵایەتی ئەو ئازادیە بۆ خۆی دەگەڕێنێتەوە نەک بە گەڕانەوەی بۆ ژیانی خێڵەکی و عەشیرەتی. "پیشەسازی گەورە دەورێکی بڕینەرەوەی گێڕا لە پرۆسەی بەرهەمهێنانی ڕیکخراوی کۆمەڵایەتیدا لەدەرەوەی مەیدانی کاروباری ماڵ بۆ ژنان و گەنجان و منداڵان لەهەر دوو ڕەگەزەکە، کەبەبنەمایەکی ئابوری نوێی ئامادەکرد بۆ شێوازی بەرزی خێزان و پەیوەندی نێوان هەردوو ڕەگەزەکە."[219]

ئەم شێوازی ژیان و پەیوەندیە خێلەکی و عەشیرەتیە بەهۆی پێشکەوتنی کۆمەڵگەی کوردستان و بونی بەبەشێک لە دنیای سەرمایەداری ئەمڕۆ، تەنیا لە کوێرە دێهاتەکانی کوردستانی تورکیا ماوەتەوە و شێوازی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری شێوازی سەرەکی ژیانە لە کوردستان و گوندەکانیش وابەستەی بازاڕی گەورەی سەرمایەداری شارەکانن.

ئەم گەڕانەوەیەی "ژنۆلۆژی" بۆ کۆمەڵگەی پێش سەرمایەداری و پێش شارستانی، تێزی هێزێکی چەکداری خێڵەکیە کە خۆی بەبەرهەمی پێکهاتەی خێڵەکی گوندی کوردستان دەزانێ و ڕایدەگەیەنێ کە پەکەکە؛ "**ئەو ئەنجامەی دەرکەوتوە بۆ شیوازی بەرخۆدانی نیو گەریلایی خێڵ دەگەڕێتەوە.**"[220]

بەڵام ئەمە ناکۆکە بە واقعیەتی ژیانی زۆربەی خەڵکی کوردستان کە لەسایەی پەیوەندیەکی سەرمایەداریدا دەژی و چینەکانی سەرمایەداران و کرێکاران لە کوردستان وەک شوێنەکانی تری عێراق و تورکیا و ئێران و سوریا هەیە. حزبە ناسیونالیستە چەکدارەکانی کوردستانن، پەکەکە و پارتی و یەکێتی، کە بەرنامە و دەسەلاتیان هەمان بەرنامە و پێکهاتەی خێڵەکی و گوند و میرنشین و فیدرالی و کۆنفیدرالی کانتۆنەکان و دەسەلاتی میلیشیایی تاک حزبیە و نایانەوێ و ناتوانن مۆدێلی دەولەتی مۆدێرن دروست بکەن. بەم پێیەش وێڕای پەیوەندی زاڵی ئابوری سەرمایەداری بەڵام شێوازی سیاسی و کۆمەڵایەتی سیستەمی زاڵ تێکەلاوێکی کۆنەپەرستانەیە لە دەسەلاتدارێتی بنەماڵەیی، میلیشیایی ، دینی و پیاوسالاری.

[218] **انجلس - ضد دوهرينغ** ل١٣٣

[219] ل ٢٤٢ بەرگی یەک، بەشی ٤، فەسڵی ١٣- کارل مارکس- سەرمایە.

[220] **ل ١٣٧**(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ئێمە لێرەدا ناچینە سەر جیاوازیەکانی نێوان پەکەکە و یەکێتی و پارتی چونکە ئەمە جێگای ئەم نوسینە نیە، بەڵام لەو خاڵەدا هاوبەشن کە ئەم هێزانە پشت بە پێکهاتە کۆمەڵایەتیەکانی پێش سەرمایەداری دەبەستن و هەر کامەیان بەشێوازێک بۆ سەپاندنی دەسەڵاتی حزبی خۆیان بەکاری دەهێنن و ئەمەش بەشێک لە خەسڵەتی دەسەڵاتی سیاسی حزب و بزوتنەوە ناسیونالیستی و دینیەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستە. نمونەیەک لەم شێوازەی بەکارهێنانی پاشماوەی خێڵایەتی لای پەکەکە لەم قاڵبە ڕوی فکریەی ژنۆلۆژیدا خۆی نیشاندا کە بەپێی قسەکانی ئۆجەلان بەرخۆدانی پەکەکە بۆ ئەو سونەتە خێڵایەتیە دەگەڕێتەوە. بەڵام ئەم بنەما خێڵایەتیە لای ئۆجەلان لە قاڵبێکی فکری و سیاسی نوێ کە پەکەکە یە داڕێژراوەتەوە و شێوازی خێڵێکی سیاسی داوە بە پەکەکە کە ژنۆلۆژی تیایدا یاسا و دەستوری ماف و ئازادیەکانی ژن لەسایەی ئەم خێڵە سیاسیەدا دیاری دەکا. بێگومان ئەم خێڵە ئایدیولوژی و سیاسیە کاتێک لە نێوکۆمەڵگەی مۆدێرنی کوردستانی تورکیادا هەڵدەسوڕێ دوچاری ناکۆکی دەبێ و ئەمە لە جیاوازی بەرنامەی هەڵبژاردنی هەدەپە کە لایەنگری لە مافی زەواج و پێکەوەبونی گەی و لیزبیەن(هۆمۆسێکوال) دەکا لەگەڵ ژنۆلۆژیدا دەبینین کە سوکایەتی بەم مافە دەکا و دەڵێ؛" لەوە زیاتر کە نێربازی وەکو لادان و نەخۆشیەکی زایەندی(سێکس) تاکەکان ببینرێت،..لە کۆمەڵگاکانی شارستانیدا زایەند و دەسەڵات نەخۆشی کۆمەڵایەتین، وەکو شێرپەنجە وان."*[221] یاخود لەگەڵ یاساکانی یەکسانی ژن و پیاو لە میرات لە کانتۆنی جزیرە کە پێچەوانەی ژنۆلۆژیە کە ئیسلام پیرۆزدەکا.

ئەم ناکۆکیە خۆی دەرخەری نەگونجانی ژنۆلۆژی ئۆجەلانە لەگەڵ ئەو بزوتنەوە سیاسی و کۆمەڵایەتیانەی لە هەناوی کۆمەڵگەی کوردستانی تورکیا و سوریادا دەرگیری ململانێن لەگەڵ دەسەڵاتی ئیسلامی لەتورکیا و داعش لە سوریادا بەڵام لە ژێر هەژمونی پەکەکەدا ماونەتەوە. بە تایبەت کە سەرمایەداری لە تورکیادا هێشتا پێویستی بە هێزی کاری هەرزانی ژنانە و بەشێکە لەو هێزەی پیشەسازی ئاراستەکراو بۆ ناردنە دەرەوەی(Industrialization export-orented)[222] لەسەر ڕاوەستاوە و جیاوازی لەچاو باقی ئابوری رەیعی ناوچەکەدا هەیە. هەربۆیە زەمینەی قوڵبونەوە و بێ ئیعتباری ژنۆلۆژی پەکەکە زیاتر دەبینین و ئەوەی ئەم ئیدیولوژیە دواکەوتوانەیە ڕادەگرێ پێویستیە سیاسیەکانی بزوتنەوەی چەکداری پەکەکە یە بە بەرهەمهێنانەوەی هێزە چەکدارەکەی و داخرانی دەرگای بەردەم گەیشتن بە دەسەڵاتی لە سایەی دەولەتی شۆڤینیستی تورکیادا.

بەڵام هەرێمی کوردستان لە عێراق نمونەی پیادەکردنی تەواوی ئەو " **پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکراتدا"** یە، کە پەکەکە وەک بەهەشتی ڕزگاری و ئازادی ژنان باسی دەکا.لێرە ژنۆلۆژی وەک یاسای سڕینەوەی ئازادیەکانی ژن جێگیرکراوە و لەسەر

---

[221] ل۳۸(ئۆجەلان- ژنۆلۆژی)

[222] **ل ۲۷۳-الشعب یرید-جلبیر الاشقر-**

سێکس و عەشق و شەرەفی پیاوسالاری هەزاران ژن کوژراوە. لێرە ئیتر دەوڵەتی شۆڤینیستی تورک یا فارس یا عەرەب دەسەڵاتدار نیە و کوردایەتی چارەکە سەدەیەکە حوکمی خەڵکی کوردستان دەکا. لەم هەرێمەدا ناسیونالیزمی کوردی یەکێتی و پارتی شێوازی دەسەڵاتێکی میلیشیایی بنەماڵەیی و عەشیرەتیان تێدا هێشتۆتەوە. هەرچەند لێرەش دیموکراسی پەرلەمانی ئەوەندەی بەرژەوەندی و هێز هاوسەنگی نێوانیان و نێوان حزبەکانی تر ڕێگە بدات هەیە. ژنان لە سایەی ئەم سیستەمە عەشیرەتی و خێڵەکیەی حزبی چەکداری کوردیدا بە هەزارانیان لێ کوژراوە و بێ مافی ژنان لەڕادەبەدەرە.

دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد لە عێراقدا وەک بەشێک لەو سیستەمی دەوڵەتی رەیعی و عەشیرەتی و ئیسلامیەی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست خەسڵەتی دیاری ڕادەی بێکاری ژنانە کە لە بەرزترین ئاستیدایە لە ئاستی جیهاندا جگە لە ئەفریقا(تەنیا ١٨،١٪ ژنانی ئامادەبەکار لەسەرکارن)[223]. لە کوردستان ئەم ڕێژەیە کەمتریشە[224] بەتایبەت لەسایەی قەیرانی ئابوری ئێستادا(ژنانی تەمەن ١٥-٢٤ بەڕێژەی ٥%، تەمەن ٢٥-٣٤ بەڕیژەی ١٧%، تەمەن ٣٥-٤٤ بەڕیژەی ١٧%، تەمەن ٤٥-٥٤ بەڕیژەی ١٠% و تەمەن ٥٥-٦٥ بەڕیژەی ٥%دایە)*[225]، وەئەم دەرکردنەی ژنان لە مەیدانی کار و بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی ژنانی کردۆتەوە کۆیلەی ناوماڵ و بێکاری لەڕادەبەدەری ژنان زەمینەی خۆشکردوە کە چ یەکێتی و پارتی و چ ئیسلامیەکان کۆنەپەرستی فکری و کۆمەڵایەتی دژ بە ژنان زاڵ بکەن و یاسا ئیسلامیەکانی فرەژنیان ژیاندۆتەوە. هەربۆیە ئەگەر کوردستان لەسایەی دەولەتانی شۆڤینیستدا وەک ناوچەیەکی دواکەوتوی ئابوری و کۆمەڵایەتی دەهێڵرایەوە و ستەمی لێدەکرا، ئەوا ئێستا لەسایەی چارەکە سەدەیەک سەربەخۆیی لە دەسەڵاتی غەیرە کورددا دواکەوتورین سیستەمی خێڵایەتی تێدا بەڕیوەبرێ و خەڵکی کرێکار و ژنان و گەنجانی لێواولێو ناڕازین لەم بێ مافی و سەرکوت و نەبونی ئازادی و هەژاری و بێکاریە. لە کاتێکدایە لەم سالانەی دوایدا لە ڕیگای بەرهەمهێنانی نەوتەوە داهاتی کوردستان دەیان ملیار دۆلارە لەساڵێکدا.

هەرێمی کوردستان چونکە لە چوارچێوەی دەوڵەتێکی سەرمایەداریدایە و لە سەدەی ڕابردووەوە ژنان چونەتە ناو بازاڕی سەرمایە و بونەتە کرێکار و کارمەند و خاوەن کار و خوێندن و سیاسەت و نێو کاری کۆمەڵایەتیەوە، مۆری خەباتی ڕاستەوخۆی ژنان بۆ مافەکانیان بەم کۆمەڵگەیەوە دیارە. سەرەڕای دەسەڵاتی دواکەوتوانە و عەشیرەتی یەکێتی و پارتی و گۆڕان و ئیسلامیەکان بەڵام ئەم بزوتنەوەیەی ژنان چ بە ئاشکرا و چ بە ناڕاستەوخۆ چ بە هێز و چ بەشێوەی لاواز خۆی نیشانداوە و بەشێک لە خەباتی

---

[223] ل ٤٤-٤٥-الشعب یرید-جلبیر الاشقر

[224] http://www.ekrg.org/files/pdf/KRG_2020_last_english.pdf A Vision for the Future-ل١٥

[225] http://www.asokamal.com/index/?p=81 ئاسۆکمال-نەخشە ڕێگای بانکی جیهانی و ئەفسانەی گەشەی ئابوری کوردستان بۆ ٢٠٢٠

خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستانە دژ بەو هەلومەرجە سیاسی و ئابوریەی سەرمایەداری کوردستان. ژنان لەهەرێمی کوردستان بە خەبات دژی یاسای باری کەسێتی توانیان کوشتنی ژنان لەو یاسایە لابەرن و ئێستا دژی فرەژنی و بەندەکانی تری پیاوسالاری ئەم خەباتە درێژەی هەیە.[226]

ئازادی ژنان لە کوردستاندا پەیوەستە بەوەی چەندە ژنان دەتوانن لە کاری کۆیلایەتی ناوماڵ ڕزگاریان بێ و وەک ژنانی وڵاتانی ڕۆژئاوا دابینکردنی کار و بیمەی بێکاری و بیمەی سەرپەرشتیکردنی منداڵ و دایەنگا و باخچەی منداڵانی خۆڕایی و بیمەی دەورانی سکپڕی و هەموو مافە ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتیەکان وەک پیاوان لێی بەهرەمەند بێ و هەر یاسایەک جیاکاری لە نێوان ژن و پیاودا دەکا و ژنان دەچەوسێنێتەوە لاببرێ بە یاساکانی شەریعەتی ئیسلامەوە. ئەم جێگا و ڕێگا ئابوری و یاسایانە بێگومان ڕێگا خۆش دەکا تاکو خەبات دژی ستەمە کۆمەڵایەتیەکانی سەر ژنانیش زیاتر گەشەبکا. ئازادی سێکس و عەشق و هاوسەرگیری بەشێک لەم ئازادیانەیە کە ژنان لە ئێستادا پێویستیانە و هەوڵی بۆ دەدەن. گەشەکردنی پەیوەندیە سێکسی و عاشقانەکانی نێوان کچان و کوڕانی شارە گەورەکان و کاریگەری پێشکەوتنە زانستیە سێکسیەکان و ڕێزگرتن لە مافە سەرەتایی و بنەڕەتیەکانی مرۆڤ و تێکەڵاوبون لەگەڵ کار و ژیانی کۆمەڵایەتی کراوە و کاریگەری تەکنەلۆژیا و میدیا و تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان لەسەر نزیکخستنەوەی کەلتورەکان و یونیڤێرساڵ کردنی پیوەرە ڕەوشتی و ئینسانیەکان، ئەمانە هەمووی کاریگەری لەسەر نەوەیەکی نوێی ژنان لە کوردستان دادەنێ کە زیاتر بکەونە دژایەتی پیوەرە خێلەکی و پیاوسالاریەکان و خەبات لە پیناو ئازادی و یەکسانی نێوان ژن و پیاو بکەن.
هەربۆیە ئەم واقعیەتە کۆمەڵایەتی و فەرهەنگیانە ئەمڕۆ "ژنۆلۆژی"یان کردۆتە چیرۆکی بەرئاگردان مەگەر کەسانێک هێشتا گوێی لێبگرن کە دەستیان بەدنیای تەکنەلوژی و ئەنتەرنێت و دنیای دەرەوە ڕاناگات، ئەگینا لەم سەردەمەدا چۆن دەتوانرێ بە وەعدەدان بەوەی ژنان دەبێ بکرێنە خواوەند و راهیب دەتوانرێ ژنان فریوبدرێن کە دەست لە هەموو ماف و ئازادیەکانی سەرزەوی بهێنن و لە پێناو بەدیهێنانی ئەو مافە ڕاستەقینانەدا خەبات نەکەن. لە کۆمەڵگەی سەرمایەداری ئەمڕۆی کوردستاندا بەهەر ڕادەیەک ژنان دەچنە مەیدانی کاری کۆمەڵایەتی و بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان پەرەدەستێنێ بەهەمان ڕادە ئەم تێزو یاسا دواکەوتوانەیە سەبارەت بەژنان ئاشکرا دەبێ و پێویستی خەبات لە دژی ئەم تێڕوانینە دواکەوتوانە ناسیونالیستیە زیاتر هەست پێ دەکرێ و دەبێتە مەسەلەی جدی ژنان و بزوتنەوەی ئازادی و یەکسانیخوازی لە کۆمەڵگەدا.

کۆتایی

[226] http://www.asokamal.com/index/?p=604-ئاسۆکمال

لەم نوسینەدا ئێمە ئەو ڕاستیەمان سەلماند کە ژنۆلۆژی بە داوای قەدەغەکردنی سێکس و عەشقی ژنان جگە لە دوبارەکردنەوەی فکر و میتۆد و سیاسەتی پیاوسالاری نێو کۆمەڵگەی کوردستان و کلتوری خێڵەکی پێش سەرمایەداری و کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلامی سەبارەت بە کێشەی ژن و ئازادی و سێکس و عەشق شتێکی تر نیە.

ژنۆلۆژی بەشێک لەو فکر و تێز و کلتورە زاڵەیە کە کێشەی ژن و ئازادیەکانی لە ڕۆژهەلاتی ناوەڕاستدا بۆ سەرجەم بزوتنەوە سیاسیە بورژوازیەکان بە بەلایەک دەزانێ و ڕێگاچارەی تەنیا گێڕانەوەی ژنان و کۆمەڵگەیە بۆ دەورانی کلتوری خێڵەکی و سڕینەوەی مافە شەخسی و سەرەتاییەکانیان. ژنۆلۆژی زمانی پەکەکەیە بۆ دەربڕینی هەمان فکر و سیاسەت لەمەسەلەی ژنان لە کوردستاندا.

ئێمە سەرەتا لە بەشەکانی تایبەت بە تێز و بەڵگەکانی ژنۆلۆژی نیشانماندا چۆن ئەم بەڵگە و بۆچونانە نەک زانستی نین بەڵکو پێچەوانەی زانستێکن کە تا ئێستا لەسەر جێندەر و خێزان و مێژووی مافی دایکایەتی و پەیدابونی سیستەمی پاتریارکی و پیاوسالاری و ئابوری بەدەست هاتوە و لێرەدا بەدرێژی باسی مێژووی خێڵ و خێزان و پەیوەندی شێوازی بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی لەگەڵ گۆڕانکاریەکان کە بەسەر پەیوەندیەکانی ژن و پیاودا هاتون خستەڕوو تاکو خوێنەر بتوانێ خۆی ئەو بەراوردە ببینێت لە نیوان زانستی کۆمەڵایەتی و "ژنۆلۆژی"دا و خۆی تێزە نازانستیەکانی "ژنۆلۆژی" بۆ دەرکەوێت.

دواتر لەسەر جیاکردنەوەی ژن و پیاو و سێکس و عەشق و ئازادی باسمان کرد کە چۆن هەموو بەپیرۆزدانانی ژن و سوکایەتی بە ڕەگەزی پیاو تەنیا پاساوێکن بۆ ئەوەی سەرەتاییترین مافەکانی ژنان بسڕێتەوە ،بەناوی زانستی ژنناسیەوە و لە ژێر ناوی بەرزکردنەوەی ژن بۆ پلەی خواوەند و کردنی بە ڕاهیب و دورخستنەوەی لە پیاو و کۆمەڵگە.   هەروەها باسی ئەو قۆناغانەمان کرد کە گۆڕانکاری لە پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان و کلتوری سێکس و خۆشەویستیدا تیایدا شکڵ و ناوەرۆکی جیاوازی بەخۆوە گرتوە. باسی ئەو قۆناغانەمان کرد کە ترس لە سێکسی ژن و کۆنترۆڵکردنی لەلایەن سیستەمی باوکسالاریەوە سەریهەڵداوە و چۆن ئاین و ئیسلامیش کردویانەتە یاسای دەسەلات و دەوڵەت. هەروەها ئۆجەلانیش چۆن سەرسوڕمان و موعجیب بونی خۆی بەم دەورەی دین و ئیسلامدا دەربڕیوە لە پیرۆزکردنی بەستنەوەی ژنان و کردنیان بە ڕاهیبەدا ، وە ژنۆلۆژی شەرعیەتی لێوەرگرتوە تا نمونەی ئەم پەرستگای ڕاهیبانە بەناوی ئەکادیمیای ژنانی پەکەکە دامەزرێنێ .

لە کۆتایشدا لەسەر ئازادی ژن و گرفت و دوالیزمی فکری ناسیونالیزمی زاڵ لە کوردستاندا سەبارەت بە دەور و ئازادی ژن ئەو ڕاستیانەمان خستەڕوو کە زەمینەی مانەوەی ئەم کۆنەپەرستە کلتوریەی لە کوردستاندا هێشتۆتەوە و ژنۆلۆژی چۆن بە

گێڕانەوە و پیرۆزکردنی کلتوری خێڵەکی و ئیسلام دەیەوێ ئامانجە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی پەکەکە لە کوردستاندا بەدیبێنێ.

بەگشتی ئەم هەوڵەمان بە پشت بەستن بەو دەستکەوتە فکری و زانستیانە، کە چوارچیوەی گشتی زانستی ناسینی پرۆسەی گۆڕانکاریە کۆمەڵایەتیەکان و پەیوەندی ژن و پیاو و خێزان و سێکس و عەشق و ئازادی بخەنە ڕوو وە ئیستا ئێمە وەک کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی لەم زانستە بەهرەمەندین، توانیومانە وەڵام و بەرپەرچی فکر و تێزە داوکەوتوەکان بدەینەوە، کە دژی ژن و ئازادی و سێکس و عەشقی ژنن.

بێگومان کێشەی ژن لە سیستەمی سەرمایەداری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لە کوردستاندا مەسەلەی گرنگ و پایەییە بۆ خستنەڕووی هەر نەخشە و پڕۆژەیەک بۆ ئاڵوگۆڕی شۆڕشگێڕانە و پێشکەوتنخوازانە. هەربۆیە ئەم کێشەیە لایەنی فکری و سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوری جۆراوجۆری هەیە کە پیویستی بە لێکدانەوەی زیاترە و پیویستیمان بە گەشەپێدانی ئەم زانستەیە بۆ ناسینی ئەو زەمینانەی کە دەزگای خێزانی تاک ژنومێردایەتی ئەمڕۆ ڕۆژبەڕۆژ زیاتر لەبەر یەک هەڵدەوەشێنێ و شێوازی نوێی پەیوەندیە کۆمەڵاتیەکانی نێوان ژن و پیاو و مرۆڤەکان پێک دێنێ. بەڵام بەداخەوە چوارچیوەی ئەم نوسینەی ئێمە لەوە بەرتەسکتر بوو کە بتوانێ هەموو ئەو مەسەلانە بگرێتەخۆ . لێرەدا لە وەڵامدانەوە بە تێز و فکر و میتۆدی نازانستی و دواکەوتوانەی ژنۆلۆژیەوە هەوڵماندا کە تێڕوانین و سەلمێنراوە زانستیەکان سەبارەت بە بەشێک لەو مەسەلانە باس بکەین و بچینە سەر ڕەخنەگرتن لە فکر و کلتوری ناسیونالیزمی کورد سەبارەت بە کێشەی ژن.

هیوادارم چ ئێمە و چ ئازادیخوازان و یەکسانی خوازانی تر مافی تەواو بدەن بەم کێشە گەورەیەی ژن لە کۆمەڵگەی کوردستاندا و هێزێکی فکری و سیاسی بێنینە مەیدان تا ئەم بەستەڵەکی دواکەوتوییە لە سەر فکر و کەلتور و مەیدانی بەشداری ژنان لە کۆمەڵگەی کوردستاندا لابەرین.

لەکۆتاییدا سوپاسی هەموو ئەو هاوڕێ و ئازیزانەم دەکەم کە هانیان دام تاکو دەست بکەم بە کاری کتێب نوسین . بەتایبەت نیمای کوڕم و دڵشادی برام ،وە گۆنای خۆشەویست کە چاوخشاندنەوە و گفتوگۆمان کرد سەبارەت بە بەشەکانی کتێبەکە. هیوادارم خوێنەریش وەک یەکەم کاری نوسینی کتێبم سودی لێ ببینێت.
ئەم کتێبەم پێشکەش بە دایکم و خوشکەکانم دەکەم کە ئیلهامی میهرەبانی و ئینسانی بونی مرۆڤم لە پەروەردە و ژیان لەگەڵیاندا وەرگرتوە.

لەندەن
دیسەمبەری ٢٠١٧

ناوەڕۆک

پێشەکی ١

بەشی یەکەم
بۆچی "ژنۆلۆژی"؟ ٥

بەشی دووەم
چ زانستێک لە "ژنۆلۆژی"دا هەیە؟ ٩

بەشی سێیەم
تێزی ژنی فریشتە و پیاوی دڕندە و تیۆری توندوتیژی ١٨

بەشی چوارەم
تێزی دوو ئابوری،
ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تاڵانکەر ٢٣

بەشی پێنجەم
مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری ٣٢

بەشی شەشەم
ژیانی سێکسی و عەشق ٤٦

بەشی حەوتەم
ئازادی ژن ٦٣

کۆتایی ٧٧

سەرچاوەکان:

١-ژنۆلۆژی- ئۆجەلان - ساڵی ٢٠١٢ - چاپی "ئەکادیمیای ژن"ی پەکەکە
٢-ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت – چاپی کوردی
٣- ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)
٤- سیمۆن دی بۆڤار-ڕەگەزی دووەم
-http://uberty.org/wp-content/uploads/2015/09/1949_simone-de-beauvoir-the-second-sex.pdf
٥- انجلس، ضد دوهرينغ
٦- کارل مارکس- سەرمایە- بەرگی یەک، بەشی ٤، فەسڵی ١٣-
٧- کۆلۆنتای، پەیوەندیە سێکسیەکان و خەباتی چینایەتی
https://www.marxists.org/archive/kollonta/1921/sex-class-struggle.htm
٨- الشعب يريد-جلبير الاشقر
٩- فاطمة المرنيسى- ماوراء الحجاب
١٠-A Vision for the Future
http://www.ekrg.org/files/pdf/KRG_2020_last_english.pdf
١١- ئاسۆکمال-نەخشە ڕێگای بانکی جیهانی و ئەفسانەی گەشەی ئابوری کوردستان بۆ ٢٠٢٠
http://www.asokamal.com/index/?p=81
١٢-ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی
http://www.asokamal.com/index/?p=1518
١٣- ئاسۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن
http://www.asokamal.com/index/?p=591
١٤-فريدريك انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة
١٥-باهۆڤن، مافی دایک
https://www.cambridge.org/core/journals/religious-studies/article/bachofen-j-j-myth-religion-and-mother-right-selected-writings-of-bachofen-j-j-pp-lvii-309-routledge-kegan-paul-1967-42s/44A97695003440C49F95297F2A177007
١٦- ژنۆلۆژی-لە-خوێندنگاکانی-عەفرین-دەخوێنرێت
http://jamekurdi.com//news/.html
١٧- مارکس، کورتەی کتێبەکەی لویس مۆرگان
https://www.marxists.org/archive/marx/works/1884/origin-family/marx-conspectus.htm
١٨-https://ghr.nlm.nih.gov/primer/basics/howmanychromosomes
١٩-The Native Races of the Pacific States of North America . Hubert Howe Bancroft -
٢٠-https://www.theguardian.com/science/2015/may/14/early-men-women-equal-scientists

Öcalan’s Gynephobia
A critique of “Jinology

ئاسۆ کمال

"ژنۆلۆژی" ژن بە بەڵا و ترسێک دەزانێ بۆ بزوتنەوەی چەکداری پەکەکە و "زانستی" "جڵەوکردنی فشاری سێکسی سەر زهنیەت" ی ژنان و پێڕەوکردنی "ژیانی راهیب و راهیبێتی"یە. ئەمە کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلام و کۆمەڵگەی خێڵەکی پێش سەرمایەداریە کە تائێستاش لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەموو بزوتنەوە ناسیونالیستی و ئیسلامیەکان زیندوو ڕایدەگرن.
ئۆجەلان لە "ژنۆلۆژی"دا ،ژن دەکاتە بەرزدەکاتەوە بۆ ئاسمان بۆ پلەی خواوەند تاکو مافەکانی وەک مرۆڤ لەسەر زەوی لێ بسەنێتەوە و خۆی و بزوتنەوە چەکدارەکەی لەدەست بەڵای کێشەی ژن و سێکس و ئازادی ژن ڕزگاری بێت!

بە پێچەوانەی ئەم دیدگا نازانستی و دینی یەوە، تێکەڵاوبونەی خۆشەویستی و سێکس کردن بەیەکەوە نیشانەی گەشەکردنی پەیوەندیە ئینسانیەکانی نێوان ژن و پیاوە. مێژووی سێکس و عەشقیش پێ بەپێی ئەم قۆناغانەی شێوازە کۆمەڵایەتیەکانی پێکەوە بونی ژن و پیاو گۆڕاوە و بەرەو پێش چوە. دوالیزمی خۆشەویستیی و توندوتیژی کە ئەمڕۆ لە کۆمەڵگەی کوردستاندا هەیە نیشانمان دەدا کە چ گۆڕانێک لە فەرهەنگ و کەلتوری کۆمەڵگەدا بەرامبەر ژنان پێوسیتە تاکو هەست بەنزیکایەتی لە فەرهەنگێکی مرۆیی بکەین.

بە پشت بەستن بەو دەستکەوتە فکری و زانستیانەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی تا ئیستا خراوەتەڕوو، دەتوانین بەشێوەیەکی زانستی پرۆسەی گۆڕانکاریە کۆمەڵایەتیەکان و ناسینی مێژووی خێزان و ڕاستیەکانی پەیوەندی ژن و پیاو و سێکس و عەشقیان بناسین ، وە وەڵامی ئەو فکر و تێزە داوکەوتوە دینی و خێلەکیانە بدەینەوە کە لە فەرهەنگ و کەلتوری زاڵی کوردستاندا هەیە و "ژنۆلۆژی" نمونەیەکیەتی .

هەر بزوتنەوەیەک بەو ڕادەیەی ئازادی ژن لە پەیوەندی لەگەڵ پیاودا لە مەرجە مادی و دینیەکان ڕزگاردەکا و بنەمای خۆشەویستی سێکسی بەمافێکی بێ مەرجی پێکەوە بونی مرۆڤەکان و نێوان ژن و پیاو دەزانێ ئەوە پێوەری شۆڕشگێڕبونێتی بەرامبەر بەو سیستەمەی ژن بەپێی گرێبەستی مادی و دینی کۆیلە و ژێردەستەی پیاو دەکا.